

Elina Jalonen

Lasten lukemaan innostaminen Suomen ja Uuden-Seelannin kirjastoissa

Opinnäytetyö

Syksy 2014

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Kirjasto- ja tietopalveluala

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalveluala

Tekijä: Elina Jalonen

Työn nimi: Lasten lukemaan innostaminen Suomen ja Uuden-Seelannin kirjastoissa

Ohjaaja: Sari Mäkinen-Laitila

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 83

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyö käsittelee lasten lukemaan innostamista ja sen eroavuuksia suomalaisissa ja uusiseelantilaisissa kirjastoissa. Suoritin opintoihini kuuluvan työharjoittelun Uudessa-Seelannissa ja halusin hyödyntää harjoittelukokemuksiani myös opinnäytetyössäni. Tutkimusta varten haastattelin viittä lastenkirjastotyön ammattilaista Suomessa ja kuutta Uudessa-Seelannissa. Näiden yhdentoista haastattelun perusteella tavoitteena oli selvittää, minkälaisia eroavaisuuksia lasten lukemaan innostamisen menetelmissä on Suomen ja Uuden-Seelannin kirjastoissa. Tavoitteenani oli selvittää, minkälaiset mahdollisuudet kirjastoilla on hankkia resursseja lastenkirjastotyöhön ja mitkä lukemaan innostamisen menetelmät kuluttavat eniten resursseja. Lisäksi tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, miten lasten lukemaan innostamiseen ja lastenkirjastotyöhön suhtaudutaan Suomen ja Uuden-Seelannin kirjastoissa sekä millaista koulutusta lastenkirjastotyöntekijän on mahdollista saada.

Tutkimusta varten tehdyissä teemahaastatteluissa selvisi, että itse lukemaan innostamisen menetelmät ovat sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa pitkälti samanlaiset. Huolimatta siitä, että itse lukemaan innostamisen menetelmät ovat kummassakin maassa suurimmaksi osaksi samanlaisia, erojakin löytyy. Suurimmat erot Suomen ja Uuden-Seelannin välillä ovat lukemaan innostamisen menetelmien toteuttamisessa sekä lastenkirjastotyöhön käytettävissä olevissa resursseissa. Tutkimusta varten tehdyissä haastatteluissa kävi ilmi, että Uudessa-Seelannissa lukemaan innostamisen menetelmiin panostetaan eniten kesäaikana, jolloin lapset eivät ole koulussa. Suomessa kirjastot hiljenevät kesäaikana, ja suurin osa lapsille suunnattu ohjelma jatkuu vasta syksyllä koulujen alettua. Lisäksi Uusi-Seelanti hankkii lisäresursseja keinoin, joita Suomessa ei käytetä, kuten vapaaehtoisten ja kaupallisten sponsoreiden avustuksella. Suomen eduksi erottui laaja kouluyhteistyö, jollaista Uudessa-Seelannissa ei ole. Uudessa-Seelannissa panostetaan kouluyhteistyön sijaan koulukirjastoihin.

Avainsanat: lastenkirjastotyö, lastenkirjasto, lukemaan innostaminen, kouluyhteistyö

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Author: Elina Jalonen

Title of thesis: Children's reading promotion in the libraries of Finland and New Zealand

Supervisor: Sari Mäkinen-Laitila

Year: 2014

Number of pages: 83

Number of appendices: 2

The subject of this thesis is reading promotion in the libraries of Finland and New Zealand and how the methods for reading promotion differ in the two countries. I completed my work experience period in a library in New Zealand and I wanted to use my experience in my thesis, as well. For this thesis, I made a semi-structured interview at five different libraries in Finland and six different libraries in New Zealand. With these eleven interviews, I wanted to find out differences in the ways of promoting reading between the libraries of Finland and New Zealand. The second goal was to find out what ways to gain resources the libraries have and which forms of reading promotion use the largest amount of resources. I also wanted to find out what kind of training children's librarians need in both countries and what attitudes the staffs of the libraries have towards children's library work.

In the interviews I did for my thesis, I found out that the ways to promote reading do not greatly differ between the two countries. Even though the methods for reading promotion are largely similar in both countries, there were some differences, as well. The biggest differences were in the way reading promotion is delivered to children and in the resources the libraries have. In New Zealand, libraries invest in reading promotion during the summer time when the children are not at school. In Finland, most of children's services usually stop for summer and continue in August, together with school. The libraries in New Zealand also have some ways to get more resources that are not used in Finland. The libraries in New Zealand use volunteers as an extra help in the library. New Zealand libraries also use bigger commercial companies as sponsors and financial help. A wide and many-levelled co-operation between libraries and schools stood out for Finnish libraries. New Zealand's libraries don't work with schools as widely as the libraries in Finland. Instead of focusing on co-operation with schools, the libraries in New Zealand focus on supporting and maintaining a wide school library network.

Keywords: children's library work, children's library, school library, children's library services, reading promotion

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 LASTEN LUKUTAIDON JA KIRJASTOTYÖN HISTORIAA	
SUOMESSA.....	10
2.1 Lukutaito ja lukeminen Suomessa.....	10
2.2 Lastenkirjastotyön historiaa Suomessa.....	12
3 LASTEN LUKUTAIDON JA KIRJASTOTYÖN HISTORIAA	
UUDESSA-SEELANNISSA.....	15
3.1 Lukutaito ja lukeminen Uudessa-Seelannissa.....	15
3.2 Lastenkirjastotyön historiaa Uudessa-Seelannissa.....	17
4 HAASTATTELUTUTKIMUS	19
5 LASTEN LUKEMAAN INNOSTAMINEN SUOMEN KIRJASTOISSA	
.....	22
5.1 Haastatellut henkilöt Suomessa.....	22
5.2 Lukemaan innostamisen menetelmät tutkimukseeni osallistuneissa suomalaisissa kirjastoissa.....	23
5.2.1 Kirjavinkkaus.....	23
5.2.2 Lukudiplomi ja kirjapassi	25
5.2.3 Kouluyhteistyön menetelmät.....	26
5.2.4 Satutunnit.....	28
5.2.5 Teematapahtumat.....	29
5.2.6 Näyttelyt ja kirjalistat	30
5.2.7 Kirjavinkit ja kirjalistat verkossa.....	31
5.2.8 Henkilökohtainen neuvonta.....	32
5.3 Resurssit ja yhteistyö lastenkirjastotyössä	33
5.4 Lastenkirjastotyöntekijän koulutus tutkimukseeni osallistuneissa suomalaisissa kirjastoissa.....	35

5.5 Lastenkirjastotyöhön suhtautuminen tutkimukseeni osallistuneissa suomalaisissa kirjastoissa	37
6 LASTEN LUKEMAAN INNOSTAMINEN UUDEN-SEELANNIN KIRJASTOISSA	39
6.1 Haastatellut henkilöt Uudessa-Seelannissa	39
6.2 Lukemaan innostamisen menetelmät tutkimukseeni osallistuneissa uusiseelantilaisissa kirjastoissa.....	41
6.2.1 Kesälukukampanja.....	41
6.2.2 Satutunnit.....	43
6.2.3 Kouluyhteistyön menetelmät.....	45
6.2.4 Lomaohjelmat	46
6.2.5 Lukupiirit, kirjallisuuskeskustelut ja kirjailijavieraat	47
6.2.6 Näyttelyt ja kirjalistat	50
6.2.7 Sosiaalinen media, bloggaus ja verkkovinkkaus	51
6.2.8 Kilpailut ja haasteet.....	52
6.2.9 Henkilökohtainen neuvonta, keskustelu ja kuuntelu.....	54
6.3 Resurssit, rahoitus ja yhteistyö	55
6.3.1 Resurssit ja rahoitus	55
6.3.2 Yhteistyö	58
6.4 Lastenkirjastotyöntekijän koulutus tutkimukseeni osallistuneissa uusiseelantilaisissa kirjastoissa.....	60
6.5 Lastenkirjastotyöhön suhtautuminen tutkimukseeni osallistuneissa uusiseelantilaisissa kirjastoissa.....	62
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	64
8 YHTEENVETO.....	72
LÄHTEET	75
LIITTEET	83

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheeksi valikoitui lasten lukemaan innostaminen Suomen ja Uuden-Seelannin kirjastoissa, sillä vietin harjoitteluajan uusiseelantilaisessa kirjastossa. Lastenkirjastotyö ja lukemaan innostaminen kiinnostavat minua, joten päätin tutkia millaisia eroja lasten ja nuorten lukemaan innostamisessa on Suomessa ja Uudessa-Seelannissa. Harjoitteluajanani olin paljon töissä lastenosastolla ja sain tutustua uusiseelantilaiseen lastenkirjastotyöhön. Samalla tutustuin erilaisiin keinoihin, joita Uudessa-Seelannissa käytetään lasten lukemaan innostamiseen. Työskentelin paljon satutuntien, lomaohjelmien ja kesälukukampanjan parissa. Harjoitteluajanani minua alkoi kiinnostaa minkälaisia muita keinoja kirjastot Uudessa-Seelannissa käyttävät lukemaan innostamiseen ja kotiin palattuani päätin opinnäytetyössäni tutkia lukemaan innostamisen keinoja Suomen ja Uuden-Seelannin kirjastoissa.

Suomi ja Uusi-Seelanti ovat keskenään melkein saman kokoiset valtiot. Suomen asukasluku on vähän yli 5 miljoonaa, Uuden-Seelannin asukasluku on noin 4,5 miljoonaa. Suomi ja Uusi-Seelanti sijaitsevat lähes tarkalleen maapallon vastakkaisilla puolilla. Silti kaksi valtiota ovat samankaltaiset muutenkin kuin vain kokonsa vuoksi. Suomen bruttokansantuote on 259,6 miljardia, Uuden-Seelannin vastaava on vähän pienempi, 181,1 miljardia. Sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa palveluiden osuus bruttokansantuotteesta on kaikkein suurin, teollisuuden toiseksi korkein ja maatalouden vähäisin. Tästä huolimatta maatalouden osuus on molemmissa maissa korkea, Suomessa 2,9 prosenttia ja Uudessa-Seelannissa 5 prosenttia. Kumpikin maa on harvaan asuttu. (CIA, 2014a & 2014b.)

Myös maiden luku- ja kirjoitustaidon- sekä kirjastolaitoksen historia ovat samankaltaiset. Suomessa kirjoitus- ja lukutaito alkoivat kehittyä 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa (Laine 2014). Uudessa-Seelannissa molempien kehitys alkoi britannialaisten saavuttua Uuden-Seelannin saarille 1800-luvun alkupuolella. Sekä Suomen että Uuden-Seelannin kirjastolaitos syntyi ja alkoi kehittyä 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Lisäksi koulutus ja hyvinvointitutkimuksissa Suomi ja Uusi-Seelanti ovat

usein kärkisijoilla ja lähellä toisiaan. Uudessa-Seelannissa asuessani sain tutustua paikalliseen koulujärjestelmään ja tein paljon töitä lastenkirjastossa. Opinnäytetyötäni varten haastattelin kirjastoalan ammattilaisia Suomessa ja Uudessa-Seelannissa. Valitsin kirjastot kaupunkien koon mukaan siten, että kirjastot Suomessa ja Uudessa-Seelannissa olisivat lähes saman kokoiset.

Opinnäytetyöni johdannoksi esittelen taustoja sille, miksi lukemaan innostamisen merkitys on kasvanut viimeisten vuosien aikana sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa. Seuraava osa työstäni kertoo suomalaisen ja uusiseelantilaisen luku- ja kirjoitustaidon historiasta ja kehityksestä sekä lasten lukemaan innostamistyön synnystä ja kehityksestä. Laajin osa opinnäytetyöstäni esittelee haastatteluissani eniten esille tulleita lukemaan innostamisen menetelmiä sekä esittelee, miten lastenkirjastotyöhön saadaan resursseja, miten siihen suhtaudutaan ja millaista koulutusta sitä varten on saatavilla sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa. Johtopäätökset-osiossa tiivistän kaikki haastatteluissani esille tulleet lukemaan innostamisen menetelmät ja pohdin, millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja niissä sekä lastenkirjastotyössä yleensä on kahden maan välillä.

Anna-Maija Hintikka ym. (1978, 30–33) kirjoittavat teoksessaan *Lastenkirjasto-opas* lastenkirjaston historiasta. Kyseinen teos on jo kovin vanha, mutta valitettavasti uudempaa versiota ei ole saatavilla. Lastenkirjasto-opas kuitenkin kertoo laajasti lastenkirjaston kehityksestä. Suomessa lastenkirjasto ei ole uusi käsite, vaan se juontaa juurensa jo 1800-luvun lopulta asti. Silloin lastenkirjastojen kokoelmiin kuului lähinnä aapisia ja uskonnollisia tekstejä. Itse lastenkirjastotyö sai Suomessa pontta 1960-luvulla, kun kirjastolaki astui voimaan. 1960-luvulta lähtien satutunnit ja muut lasten lukemaan innostamisen menetelmät ovat yleistyneet suomalaisissa kirjastoissa ja saaneet uusia muotoja. 1990-luvun lama vaikutti myös kirjastojen toimintaan. Kirjastoja suljettiin, mutta samalla lainausmäärät kasvoivat ja lastenkirjastotyö sai uusia muotoja (Nurkkala 2010, 12).

Uudessa-Seelannissa lähtökohdat lastenkirjaston kehittymiselle ovat pitkälle samankaltaiset kuin Suomessa. Ensimmäiset koulu- ja lastenkirjastot ovat peräisin 1900-luvun alkupuolelta, jonka jälkeen lastenkirjastotoiminta on kehittynyt samaa

vauhtia kuin suomalainen lastenkirjastotoiminta. Lastenkirjaston asema alkoi vakiintua 1950 ja 1960-luvuilla. 1980-luvulle tultaessa lastenkirjaston peruspalvelut, kuten satutunnit, vakiinnuttivat paikkansa uusiseelantilaisissa kirjastoissa. (Christchurch City Libraries 2009.)

Lastenkirjastotyön merkitys kasvaa modernissa maailmassa, jossa lukutaito on kääntynyt laskuun ja lukeminen muutenkin vähentynyt. Ongelma ei ole vain Suomea koskeva, vaan nostaa päätään muuallakin maailmassa.

Vuonna 1961 perustettiin Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD (*Organisation de coopération et de développement économiques*), jonka tarkoitus on lisätä yhteiskunnan hyvinvointia ja tehdä yhteistyötä tulosten saamiseksi ja ylläpitämiseksi. Järjestö tekee yhteistyötä jäsenmaidensa hallitusten kanssa ja tekee tärkeää tutkimustyötä hyvinvoinnin saralla. Sekä Suomi että Uusi-Seelanti ovat liittyneet järjestöön jälkeinpäin, Suomi vuonna 1969 ja Uusi-Seelanti vuonna 1973. Nykyisin järjestöön kuuluu 34 maata ja 29 maata, jotka eivät ole jäseniä, mutta tekevät järjestön kanssa tiivistä yhteistyötä. (OECD 2014.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2014b) kertoo verkkosivuillaan OECD:n jäsenmaiden PISA-tutkimusohjelmasta. OECD-maiden yhteinen tutkimusohjelma PISA luotiin mittaamaan 15-vuotiaiden nuorten osaamista matematiikassa, luonnontieteissä ja lukutaidossa. Tutkimus järjestetään kolmen vuoden välein ja aihe, johon tutkimus painottuu, muuttuu vuosittain. Edellisen kerran lukutaito oli PISA-tutkimuksen painopisteenä vuonna 2009. Sitä ennen lukutaitoa mitattiin vuonna 2000. PISA-tutkimusten tuloksissa Suomi ja Uusi-Seelanti ovat usein keskiarvoa ylempänä ja lähellä toisiaan, mikä korostaa kahden maan vertailukelpoisuutta opinnäytetyön aiheen kannalta (New Zealand Government 2014).

Taloussanomissa (2010) ilmestyneessä artikkelissa kerrotaan, että vuonna 2010 julkaistun 15-vuotiaiden osaamista tutkivan Pisa-tutkimuksen tulosten mukaan suomalaisten nuorten lukutaito oli kääntynyt laskuun. Lasten lukemaan innostamisen tärkeys lastenkirjastotyön osana korostuu entisestään, jotta laskeva kehityskulku saadaan pysäytettyä.

Uuden-Seelannin tilastokeskus Statistics New Zealand Tatauranga Aotearoa kerää tietoa OECD maiden lukutaitoon liittyvistä tilastoista. Vuonna 2002 OECD:n listalla Suomi oli kärkipaikalla, kun puhutaan lasten lukutaidosta. Suomessa lukutaidon prosenttimäärä oli tuolloin 100 %. Vuonna 2002 Uusi-Seelanti oli listalla seitsemäntenä, mutta Uudessa-Seelannissakin 99 % nuoresta väestöstä osasi lukea. (Statistics New Zealand 2002.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisin eri keinoin kirjastot kannustavat lapsia lukemisen pariin sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa. Lisäksi haluan selvittää, minkälaisia eroja ja yhtäläisyyksiä toimintatavoissa on. Jay Kuten (2010) kirjoitti Wanganui Chronicle -sanomalehdessä vuoden 2010 Pisa-tulosten jälkeen, kuinka uusiseelantilainen poliitikko David Shearer ehdotti, että Uuden-Seelannin tulisi ottaa mallia Suomen koulutusjärjestelmästä. Vastapuolueen Gerry Brownlee ohitti ehdotuksen ja nimitti sitä naurettavaksi. Useat sanomalehdet sekä Uudessa-Seelannissa että muualla ulkomailla tarttuivat tähän ja sanoivat, että suomalainen koulutusjärjestelmä on parasta maailmalla. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni haluan tietää, kannattaisiko Uuden-Seelannin ottaa mallia myös Suomen lastenkirjastopalveluista vai onko tämä jotakin, jossa Uusi-Seelanti voisi auttaa meitä suomalaisia.

2 LASTEN LUKUTAIDON JA KIRJASTOTYÖN HISTORIAA SUOMESSA

2.1 Lukutaito ja lukeminen Suomessa

Toimittamassaan teoksessa *Huoneentaulun maailma: kasvatus ja koulutus Suomessa keskiajalta 1860-luvulle* (2010, 12–16, 341–357) Jussi Hanska ja Kirsi Vainio-Korhonen kirjoittavat luku- ja kirjoitustaidon kehityksestä Suomessa. Lukutaito alkoi kehittyä Suomessa jo 1600-luvulla. Lukemisen opettaminen oli kirkon vastuulla ja 1600-luvulta peräisin oleva kirkkolaki velvoitti seurakunnat opettamaan kansalaisille lukutaitoa. Huolimatta siitä, että tekstit olivat olleet aiemmin uskonnollisia, 1900-luvulle tultaessa lukutaito oli saavuttanut jo 90 prosentin lukeman. Suomalainen kaunokirjallisuus syntyi 1800-luvun kansallisromantiikan myötä ja kansa alkoi lukea enemmän.

Kaisa Kauranen (2005, 11–13) kirjoittaa *Hiidenkivi*-lehden artikkelissaan *Kun kuokka vaihtui kynään – suomalaisen kirjoitustaidon lähteillä* suomalaisen kirjoitustaidon alkuvaiheista. Vaikka lukutaito oli 1800-luvulla levinnyt lähes kaikkialle maahan, kirjoitustaito oli vielä varsin harvinaista. Kirjoittamista opetettiin kouluissa, jonne kaikki eivät päässeet. Kansakoululaitos syntyy vuonna 1866 ja vaikka koulujen perustaminen oli aluksi innotonta, kirjoitustaito alkoi kehittyä. Yleinen oppivelvollisuuslaki astui voimaan vuonna 1921, jonka jälkeen myös kirjoittamista ryhdytään opettamaan järjestelmällisesti. 1950-luvulle tultaessa myös kirjoitustaito oli kohonnut lähelle 100 prosenttia.

Kirjoitustaito on siis paljon lukutaitoa nuorempi osa sivistystämme. Nykymaailmassa luku- ja kirjoitustaito kulkevat käsi kädessä. Luku- ja kirjoitustaito täydentävät toisiaan ja mitä enemmän lapsi lukee, sitä suuremmaksi sanavarasto ja kirjoitusvalmiudet kehittyvät. Lukemisen väheneminen heikentää sanavarastoa sekä kielellisiä valmiuksia, joita tarvitaan kirjoittaessa vaativampia tekstejä. Laura Stark (2008) mainitsee *Kasvatus & Aika* -lehden artikkelissaan, että 1800-luvulla kirjoittamisen ongelmana oli motivaation puute ja se on tekemässä jälleen tuloaan nykymaailmassakin, kun tarjolla on niin paljon kaikkea muuta, johon tarttua.

Pirkko Saarinen ja Mikko Korkiakangas (2009, 21 & 217) listaavat teoksessaan *Lukemaan vai tietokoneelle? – Nuorten lukemisharrastuksen muutos 1960-luvulta 2000-luvulle* lasten ja nuorten mieliharrastuksia. 5. – 6. luokkalaisten poikien listalla lukeminen on vasta sijalla 13. Edelle menevät muun muassa tietokonepelit, palloilulajit, kerhot ja musiikki. Vastaavasti saman ikäisten tyttöjen listalla lukeminen on kolmantena musiikin ja uinnin jälkeen. Saarisen ja Korkiakankaan mukaan varsinkin pojat eivät pidä lukemista vapaa-ajan harrastuksena. Koulussa luetaan kirjoja päivittäin ja kirjat liitetään helpommin koulutyöhön, joten niiden pariin ei löydetä niin helposti vapaa-aikana.

Kuten aiemmin sanoin, Suomi kuuluu maailman kärkimaihin luku- ja kirjoitustaidossa, mutta maan sisällä molemmissa taidoissa on tapahtunut muutoksia viime vuosina. Taloussanomissa (2010) julkaistussa artikkelissa kerrotaan, että vuonna 2010 julkaistun 15-vuotiaiden osaamista tutkivan Pisa-tutkimuksen tulosten mukaan suomalaisten nuorten lukutaito oli kääntynyt laskuun. Edellisen kerran lukutaitoa mitattiin vuonna 2000 ja siitä erittäin huonojen lukijoiden määrä oli noussut kahdeksaan prosenttiin ja samanaikaisesti erinomaisten lukijoiden määrä oli pudonnut 15 prosenttiin tutkimukseen osallistuneista.

Lisääntynyt vapaa-aika ja mielenkiinnonkohteiden laaja määrä vievät huomiota pois lukemisesta. Tilastokeskuksen vuonna 2009 julkaiseman ajankäyttötutkimuksen mukaan suomalaisten lukeminen on vähentynyt vuodesta 1990. Vuonna 2008 75 prosenttia 10 vuotta täyttäneestä väestöstä oli lukenut jonkun kirjan, kun sama prosenttiluku vuonna 1990 oli 82 prosenttia. Muutos oli pienin 10–14 vuotiaiden lasten keskuudessa, mutta käyrä oli laskeva kaikissa ikäryhmissä. (Suomen virallinen tilasto 2009.)

2.2 Lastenkirjastotyön historiaa Suomessa

Satutunnit ovat Suomen vanhin lastenkirjastotyön muoto. Marja-Leena Mäkelä (2002, 11) kirjoittaa teoksessaan *Satuseikkailu kirjastossa* satutuntien ensivaiheista. Ruotsinkieliset satutunnit syntyivät Helsingissä jo vuonna 1909. Sen jälkeen satutunnit ovat yleistyneet ja 1920-luvulla Helsingissä järjestettiin säännöllisiä satutunteja. Anna-Maija Hintikka ym. (1978, 30) mainitsevat Suomen kirjastoseuran julkaisemassa Lastenkirjasto-oppaassa, että myös suomenkieliset satutunnit olivat yleistyneet samoihin aikoihin. Varhaisimmat satutunnit olivat valtavia tilaisuuksia, jossa oli kerralla yli sata kuulijaa. Kun Turussa järjestettiin ensimmäinen satuilta vuonna 1916, kuulijoita oli 400. Etelä-Suomesta satutunnit alkoivat levittäytyä muualle maailmaan ja nykyisin valtaosa Suomen kirjastoista järjestää jonkinlaisia satutunteja asiakkailleen.

Anna-Maija Hintikka ym. (1978, 31 & 61) sekä Salla Erho (2010, 153) esittelevät satutuntien kehitystä. Satutunnit saivat uusia muotoja 1970-luvulla, kun satutunnit saivat vierelleen nukketeatterin. Satuja ei enää ainoastaan luettu kirjoista, vaan niitä esitettiin teatterin keinoin. Käsinnukkeja on helppo valmistaa esimerkiksi paperista tai pahvista, joten nukketeatteria on ollut helppo kokeilla kirjastoissa. Erilaiset kerhot tulevat kirjastoihin samaan aikaan nukketeatterin kanssa. Rovaniemellä kerhotoiminta sai alkunsa juuri nukketeatterikerhosta ja levisi sen jälkeen lasten- ja nuortenkerhotoimintaan. Kerhoista oli myös helppo muovata sellaisia, että ne kiinnostivat eri aihealueista kiinnostuneita nuoria. Nykyisin lukupiirit ovat korvanneet osan kerhotoiminnasta.

Hintikka ym. (1978, 52) mainitsevat, että 1940-luvulla tietokirjallisuuden määrä kirjastoissa lisääntyi ja kirjastoissa järjestettiin aktiivisesti tietokilpailuja, jotka toimivat samalla kirjastonkäytönopetuksena. 1970-luvulle tultaessa tämä lastenkirjastotyön muoto oli kuitenkin jo lähes kadonnut. Nykyisin erilaiset seikkailu- ja tehtäväradat ovat korvanneet aikaisemman tietokilpailupohjaisen kirjastonkäytönopetuksen.

Salla Erho (2010, 155) sekä Marja-Leena Mäkelä (2010, 5) kirjoittavat teoksissaan kirjavinkkauksen saapumisesta Suomeen. Mäkelä (2003) sivuaa aihetta myös teoksessaan *Kirjavinkkarikirja*. Mäkelä toi nykymuotoisen kirjavinkkauksen Ruotsista

Suomeen 1990-luvun alkupuolella. Kirjavinkkaus on kirjan esittelemistä lapsille niin, että heissä syntyy halu lukea teos. Kirjavinkki kestää noin viisi minuuttia ja pitää sisällään lyhyen kertomuksen kirjan alkuasetelmasta, henkilöistä ja tapahtumista. Kirjavinkkaus on lukemaaninnostamisen muoto, jota kaikki tutkimukseeni osallistuneet kirjastot tarjoavat jossakin muodossa lapsille. Nykyisin kirjastot ja koulut tekevät yhteistyötä kirjavinkkauksen saralla ja kirjavinkkaustuokio on lapsille mielekäs kokemus. Tietotekniikan ja taitojen kehittyessä perinteisen kirjavinkkauksen rinnalle on kehittynyt myös uusia tapoja vinkata kirjoja lapsille ja nuorille. Kirjavinkkauksia pidetään muun muassa tiettyyn teemaan liittyen ja niihin on yhdistetty muun muassa teatteria, musiikkia, kuvia ja videoita.

2000-luku on ollut uusien keinojen kehittämistä ja vanhojen soveltamista nykylasten ja -nuorten tarpeisiin. Vanhoja perinteisiä keinoja on päivitetty nykypäivään sopiviksi esimerkiksi tietotekniikan ja draaman keinoin. Samalla on kehitetty uusia keinoja ylläpitää lasten kiinnostusta kirjastoa ja lukemista kohtaan. Monet kokeilut ovat jääneet kokeiluasteelle, mutta joistakin on tullut todella suosittuja. Juho Liukkonen (2013) kertoo YLE Uutisten artikkelissaan lukukoiratoiminnasta, joka on yksi esimerkki uusista lukemaan innostamisen menetelmistä. Lukuvaikeuksista kärsiviä lapsia auttava lukukoiratoiminta syntyi 2010-luvulla. Lukukoiratoiminnan tarkoituksena on, että lapsi saa kaikessa rauhassa lukea koiralle ja näin päästä eroon lukemiseen liittyvistä peloista ja vaikeuksista.

Hintikka ym. (1978, 31) kertovat lastenkirjastotyön haasteista 1970-luvun Suomessa. 1970-luvulla suurin ongelma lastenkirjastotyössä oli henkilökunnan puute ja vähäinen aika. Kun lastenkirjastotyö alkoi kehittyä, lastenkirjastoissa työskentelevillä ei ollut minkäänlaista koulutusta, vaan he olivat oppineet taitonsa arkielämässä. Kirjastoissa oli vähemmän henkilökuntaa ja siksi oli vaikeaa kehittää erilaisia lastenkirjastotyön tapoja, sillä kokeiluihin ei ollut aikaa.

Kaisu Berg ja Elissa Soikkeli (2003, 93) kirjoittavat tutkimuksessaan *Tutkimus lastenkirjastotyöstä Suomessa* lastenkirjastotyön haasteista. Henkilökunnan puute ja pienet resurssit sekä vähäinen aika vaivaavat kirjastoja nykypäivänäkin. Vaikka kirjastojen henkilökunta- ja resurssimäärä ei ole suuresti kasvanut nykypäivään tulta-

essa, lastenkirjastotyöhön suhtaudutaan nyt eri tavalla kuin vielä muutama vuosikymmen sitten ja kirjastoissa kokeillaan helpommin uusia asioita ja suhtautuminen on positiivisempaa (Piikkilä 2014; Salo 2014; Tarvonen 2014; Tastula 2014; Vaara & Alarto 2014). Nykypäivän lastenkirjastotyössä haastavaa on myös pitää yllä lasten ja nuorten mielenkiintoa lukuharrastusta kohtaan. 2000-luvun alkupuolelta eteenpäin lasten lukeminen on vähentynyt, kun ympärille on kehittynyt niin paljon muitakin mielenkiinnon kohteita (Suomen virallinen tilasto 2009).

3 LASTEN LUKUTAIDON JA KIRJASTOTYÖN HISTORIAA UUESSA-SEELANNISSA

3.1 Lukutaito ja lukeminen Uudessa-Seelannissa

Donald Mckenzie kirjoittaa teoksessa *Oral Culture, Literacy & Print in Early New Zealand* (1985, 9-11), että ennen 1800-lukua Uudessa-Seelannissa ei ollut minikäänlaista luku- tai kirjoitustaitoa. Uuden-Seelannin saarilla asunut maorikansa oli täysin oraallinen, eivätkä he osanneet lukea tai kirjoittaa. Vuonna 1840 maoripäälliköt allekirjoittivat Waitangi-sopimuksen, jolla Uuden-Seelannin saaret luovutettiin Britannialle. Britannialaiset toivat luku- ja kirjoitustaidon Uuteen-Seelantiin ja kumpikin alkoi kehittyä vasta tuolloin. Kirjoitus- ja lukutaito kuitenkin levisivät erittäin nopeasti myös maorien keskuuteen, sillä taidot, joiden leviäminen oli Euroopassa kestänyt satoja vuosia, levisivät Uuden-Seelannin saarille vain noin kahdessakymmenessä vuodessa.

McKenzie kirjoittaa kirjassaan (1985, 14), että 1800-luvun loppupuolelle tultaessa maoriväestö väheni ja englantilaisperäisestä väestöstä tuli Uuden-Seelannin valtaväestö. Eurooppalaisilla uudisasukkailla oli tullessaan luku- ja kirjoitustaito, joten Uuden-Seelannin luku- ja kirjoitustaitoprosentti nousivat nopeasti. Ensimmäiset koulut perustettiin Uuteen-Seelantiin 1800-luvun puolessa välissä. Koulut olivat pieniä kyläkouluja, joissa opettajina toimi kirkon lähetystyöntekijöitä. Lukemista opetettiin kirkollisten tekstien avulla. Alueilla, joissa maoreja asui enemmän, kouluissa saattoi olla myös maoriopettajia.

Uusiseelantilaiset kirjoittivat aluksi kivitaluihin hiilellä, ennen paperin yleistymistä. Paperi ja kynät tulivat kouluihin 1800-luvun puolivälin jälkeen. Ensimmäiset Uudessa-Seelannissa painetut oppikirjat ilmestyivät kouluihin vuonna 1907. Kirjat opettivat lapsia englanniksi ja englanninkieli yleistyi myös maorien keskuudessa. (New Zealand History 2014b.)

Vuonna 1877 säädettiin oppivelvollisuuslaki, joka teki koulunkäynnin pakolliseksi 7-14 vuotiaille lapsille. Englantilaisen kulttuurin mukaisesti ensimmäiset koulut olivat

tyttö- ja poikakouluja. Koulunkäynti oli maksutonta ja ensimmäisten 7 vuoden jälkeen lapsi saattoi jatkaa toisen asteen koulutukseen, joka oli myös ilmainen. Aluksi monet lapset kuitenkin lopettivat koulunkäynnin jo neljätoistavuotiaana, sillä vanhemmat eivät uskoneet akateemiseen uraan koulun jälkeen. 1900-luvun alussa, ennen ensimmäistä maailmansotaa, Uuden-Seelannin asukasluku oli noin miljoona asukasta. Tuolloin noin 180 000 uusiseelantilaista lasta kävi julkista koulua ja yhdessä luokkahuoneessa oli yleisesti 40 oppilasta. (New Zealand History 2014b.)

Uuden-Seelannin tilastokeskus Statistics New Zealand ylläpitää tilastoja kansalaisten lukutaidosta. Statistics New Zealandin (2002) mukaan Nykyisin Uuden-Seelannin lukutaitoprosentti on 99 prosenttia. 76 prosenttia 25–64 vuotiaista uusiseelantilaisista on suorittanut toisen asteen koulutuksen tai sitä korkeamman tutkinnon. Prosenttiluku on hieman Suomen vastaavaa korkeampi. Suurin osa Uuden-Seelannin lapsista aloittaa esiopetuksen jo neljä vuotiaana, mikä edesauttaa lukutaidon kehittymistä. Uuden-Seelannin asukkaiden lukutaitoprosentti on korkea ja OECD-maista Uuden-Seelannin edellä ovat vain Suomi, Korea, Japani, Kanada, Hollanti ja Australia.

Erin Kavanagh Hall (2014) kirjoittaa Wairarapa Times-Age lehdessä, että Uudessa-Seelannissa lukemisharrastus on vähentynyt varsinkin poikien keskuudessa. Eniten ongelmia lukemisessa ja kirjoittamisessa on 7-14 vuotiailla pojilla sekä maoriväestöön kuuluvilla lapsilla. Andrew Levyn (2014) The Daily Mail lehteen tekemässä haastattelussa kirjailija Jonathan Emmett kertoo pitävänsä naisvoittoista kirjallisuuden kenttää osasyynä poikien huonolle lukuinnolle. Hänen mukaansa kirjallisuuden kentällä suurin osa kirjoittajista, kuvittajista, arvioijista ja julkaisijoista on naisia, jotka eivät osaa tehdä kirjallisuutta poikia kiinnostavista asioista. Erin Kavanagh-Hall (2014) mainitsee kuitenkin päällimmäisenä ongelmana lasten lukemisharrastuksen pienenemiseen sen, että vanhemmat eivät enää lue lapsilleen. Maoriväestön kohdalla kyse saattaa myös osittain olla vanhemman maoriväestön huonojen koulukokemusten ja verisen historian aiheuttamista ennakkoluuloista.

Nicholas Jonas (2013) kirjoittaa New Zealand Heraldin artikkelissa että myös lasten taustat vaikuttavat paljon lukemisharrastuksen ylläpitämiseen ja kehittymiseen. Uudessa-Seelannissa rikkaiden ja köyhien perheiden ero on erittäin suuri ja näin ollen

myös kouluissa on helppo huomata eroavaisuudet lukutaidossa ja kirjoitustaidossa. Uuden-Seelannin kouluissa on kuitenkin kokeiltu erilaisia menetelmiä vähentää perhetaustan vaikutusta lukutaitoon ja tuloksiakin on saatu. Aiemmin kokeiltu Literacy Project -nimeä kantava projekti paransi jo ensimmäisellä kerralla tuloksia lasten lukutestissä. Myös kirjastojen kesälukukampanjat auttavat eri asemassa olevia lapsia saamaan samat valmiudet lukutaidon ja lukuharrastuksen ylläpitämiseen ja aloittamiseen.

3.2 Lastenkirjastotyön historiaa Uudessa-Seelannissa

Uuden-Seelannin ensimmäinen julkinen kirjasto perustettiin Wellingtoniin vain vuosi Waitangi-sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen. Vuonna 1840 avautunutta kirjastoa ylläpiti joukko ensimmäisiä Wellingtoniin saapuneita uudisasukkaita, mutta kirjasto sulki pian ovensa. Kirjaston kirjat lahjoitettiin Mechanics instituutille, joka jatkoi kirjaston toimintaa. Vuonna 1893 avattiin uusi Wellingtonin kaupunginkirjasto, joka oli tällä kertaa kaupungin omistuksessa. Huolimatta siitä, että kirjasto oli kaupungin omistama, se oli maksullinen monta kymmentä vuotta. Vasta vuonna 1951 Wellingtonin kirjasto muuttui maksuttomaksi ja asiakkaat saattoivat lainata kirjoja ilmaiseksi. Kymmenen vuotta myöhemmin perustettiin Uuden-Seelannin kansalliskirjasto Te Puna Matoranga Aotearoa – National Library of New Zealand. (New Zealand History 2014a.)

Julkiset kirjastot alkoivat yleistyä Uudessa-Seelannissa 1920-luvulta eteenpäin. Monet kirjastoista olivat aluksi Wellingtonin tavoin maksullisia, mutta myös täysin ilmaisia julkisia kirjastoja perustettiin varsinkin syrjäseuduille. Samaan aikaan syntyivät ensimmäiset askeleet lastenkirjastotyölle. Christchurchissa avautui ensimmäinen pelkästään lapsille tarkoitettu osasto jo vuonna 1914. Suomen tavoin lastenkirjastotyön esiasteita olivat tarinankerrontatuokiot, joita järjestettiin kirjastossa. Ensimmäiset viralliset satutunnit järjestettiin 1925, polioepidemian laannuttua. Ensimmäistä satutuntia oli Canterburyn pääkirjastossa kuulemassa jopa sata lasta. (Christchurch City Libraries 2009.)

1980-luvun alkupuolella satutunnit olivat vakiintuneet yleiseksi kirjaston tarjoamaksi palveluksi ja niiden tiloihin ja sisältöön oli panostettu enemmän. 1980-luvulla nuketeatterit ja lastenkerhot tekivät tuloaan Uuden-Seelannin lastenkirjastoihin satutuntien seuraksi. Hieman myöhemmin lastenkirjastot ja koulut alkoivat tiivistää yhteistyötään. Yhteistyön seurauksena syntyi Uuden-Seelannin koulukirjastoliitto SLANZA (*School Library Association of New Zealand Aotearoa*), joka perustettiin vuonna 2000. (Christchurch City Libraries 2009 & SLANZA 2014.)

Vuodesta 1997 lähtien Uuden-Seelannin posti on valinnut ja palkinnut ansioituneita lasten- ja nuortenkirjailijoita sekä heidän teoksiaan. New Zealand Post Book Awards for Children and Young Adult Awards -gaala on järjestetty joka vuosi vuoden 1997 jälkeen. Gaalassa palkitaan teoksia ja kirjailijoita kahdeksassa eri kategoriassa. Palkinnon saa paras kuvakirja, paras tietokirja, paras lastenkirja, paras nuortenkirja, paras esikoisteos, paras maorinkielinen teos, lasten valinta sekä kunniavalinta. Monet kirjastot juhlistavat vuosittain järjestettävää palkintogaalaa erilaisin näyttelyin ja tapahtumin. (Booksellers 2014.)

Heather Lamond (2009) kirjoittaa julkaisussaan *The Libraries of Aotearoa* Uuden-Seelannin kirjastojen nykytilasta. Nykyisin 4,5 miljoonan asukkaan Uudessa-Seelannissa on noin 290 julkista- ja 300 erikoiskirjastoa. Niiden lisäksi Uudessa-Seelannissa on 2550 koulukirjastoa, joiden tehtävänä on ylläpitää lasten lukutaitoa ja lukuharrastusta. Uuden-Seelannin laki ei vaadi koulukirjastojen olemassaoloa, mutta lähes jokaisessa uusiseelantilaisessa koulussa on silti kirjasto ja niiden toimintaa pyritään ylläpitämään kaikin mahdollisin tavoin. Uuden-Seelannin koulukirjastoliitto ylläpitää ja tukee koulukirjastoja, joilla on tärkeä asema Uuden-Seelannin lastenkirjasto- ja lukemaan innostamistyössä.

4 HAASTATTELUTUTKIMUS

Päädyin tekemään opinnäytetyöstäni kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Opinnäytetyöni toteutustavaksi valitsin teemahaastattelun. Anita Saaranen-Kauppi-nen ja Anna Puusniekka (2006) ovat määritelleet teemahaastattelun haastatteluksi, joka tehdään liittyen tiettyihin aiheisiin. Omassa tutkimuksessani niitä olivat luke-maan innostamisen menetelmät sekä lastenkirjastotyöntekijän resurssit, koulutus ja työhön suhtautuminen. Teemahaastattelu tehdään usein pienelle joukolle ihmisiä. Omassa tutkimuksessani vastaajia oli yhteensä kaksitoista, yhdestätoista eri kirjas-tosta. Teemahaastattelu koostuu kysymyksistä, jotka ovat samat tai lähes samat jokaisen haastateltavan kohdalla. Oman tutkimukseni kohdalla kaikki englanninkie-liset haastattelut tehtiin samoilla kysymyksillä ja kaikki suomenkieliset samoilla ky-symyksillä.

Välimatkasta ja aikataulusta johtuen toteutin tutkimukseni teemahaastatteluna säh-köpostitse. Suomenkielinen haastattelulomake on tarkasteltavissa liitteessä 1, eng-lanninkielinen lomake löytyy liitteestä 2. Minun oli tarkoitus tehdä teemahaastattelu kuuteen eri kirjastoon Suomessa ja kuuteen eri kirjastoon Uudessa-Seelannissa. Lopulta Suomesta haastatteluuni vastasi viiden eri kirjaston edustajat. Aikataulusta ja henkilökunnan lomista johtuen Turun kaupunginkirjaston lastenosaston henkilö-kunta ei pystynyt vastaamaan haastatteluuni ollenkaan. Uudesta-Seelannista sain vastaukset kaikilta kuudelta haastattelemlaltani lastenkirjastotyöntekijältä.

Valitsin haastattelemani kirjastoalan ammattilaiset sekä kaupunkien koon että sijain-nin mukaan. Etelä-Suomen kirjastoja edusti Helsingin kaupunginkirjasto, Pohjois-Suomea Rovaniemen ja Oulun kaupunginkirjastot, Länsi-Suomea Vaasan kaupun-ginkirjasto ja Itä-Suomea Joensuun kaupunginkirjasto. Uudessa-Seelannissa valit-sin runsaammin asutulta Pohjoissaareltä Wellingtonin, Aucklandin, New Plymouthin sekä Hamiltonin kirjastot. Eteläsaareltä valitsin Nelsonin ja Christchurchin kaupun-ginkirjastot. Pyrin siihen, että kaikki kirjastot olisivat jollakin tavalla toisiinsa verran-nolliset.

Suomen pääkaupunki Helsinki on kooltaan verrannollinen Uuden-Seelannin suu-rimman kaupungin Aucklandin kanssa. Joensuun kaupunginkirjaston pariaksi valitsin

harjoittelukirjastoni New Plymouthin, sillä kummankin kaupungin asukasluvut ovat lähes identtiset. Asukasluvun perusteella valitsin myös Hamiltonin ja Oulun kaupunginkirjastot sekä Vaasan ja Nelsonin kaupunginkirjastot. Rovaniemen ja Christchurchin kaupungit valitsin niiden maantieteellisen sijainnin vuoksi. Vaikka Christchurch on asukasluvultaan Rovaniemenä suurempi kaupunki, molemmat kaupungit sijaitsevat maakunnassa, joista suurin osa on asumatonta ja välimatkat ovat pitkät. Suomen Lapista suurin osa on erämaata, Uuden-Seelannin Canterburyn maakunnassa suurin osa pinta-alasta on viljelymaata. Valitsin alun perin Turun ja Wellingtonin kaupungit niiden samankaltaisen historian vuoksi. Molemmat ovat maidensa vanhimpia kaupunkeja, joista sivistys lähti leviämään muualle. Turun jäätyä pois pohdin Wellingtoninkin pudottamista, mutta Wellington on pääkaupunkiasemansa vuoksi verrannollinen myös Helsingin kanssa.

Opinnäytetyöni haastatteluosuus toteutettiin sähköpostitse sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa. Lähetin kysymykset sähköpostitse kirjastoihin ja Suomen kirjastoissa oli mahdollisuus joko vastata haastatteluun (liite 1) sähköpostitse tai siten, että kävin haastattelemassa henkilökuntaa paikan päällä. Haastattelemistani suomalaisista kirjastoalan ammattilaisista kaikki valitsivat sähköpostihaastattelun.

Lähetin haastattelukysymykset (liite 2) Uuden-Seelannin kirjastoihin kesäkuun viimeisellä viikolla ja Suomen kirjastoihin heinäkuun ensimmäisellä viikolla. Molempien maiden kirjastojen henkilökunnalla oli kuukausi aikaa vastata kysymyksiini ja tarvittaessa annoin lisäaikaa. Lähes kaikki haastattelemanani henkilöt antoivat vastauksensa minulle nopeammin kuin vastausajaksi annetussa kuukaudessa ja ainoastaan yhdessä kirjastossa yhdestätoista lisäaika oli henkilökunnan lomista johtuen tarpeen.

Tekemäni haastattelun ensimmäiset kysymykseni käsittelivät sitä, minkälaisia lasten ja nuorten lukemaan innostamisen menetelmiä haastattelemissani kirjastoissa järjestetään. Seuraavat kysymykseni koskivat puolestaan lukemaan innostamisen menetelmien toteuttamiseen liittyviä asioita, kuten mahdollista haastavuutta. Halusin tutkimuksessani selvittää myös yhteistyökumppaneiden määrää kirjastoissa, jo-

ten seuraavat kysymykset käsittelivät kirjastojen yhteistyökumppaneita. Teema-
haastatteluni viimeiset kysymykset koskivat lastenkirjastotyöhön suhtautumista ja
lastenkirjastotyöntekijän koulutusta.

5 LASTEN LUKEMAAN INNOSTAMINEN SUOMEN KIRJASTOISSA

5.1 Haastatellut henkilöt Suomessa

Haastattelin opinnäytetyötäni varten viittä eri kirjastoalan edustajaa viidestä eri Suomen kirjastosta. Kirjastot valituivat sijainnin mukaan siten, että kaikki ovat eri puolella Suomea. Haastattelin kirjastoalan ammattilaisia Vaasasta, Oulusta, Rovaniemeltä, Joensuusta ja Helsingistä. Lapin maakuntakirjastosta Rovaniemeltä haastattelin erikoiskirjastonhoitaja Liisa Tastulaa, joka toimii Rovaniemen kaupunginkirjastossa lasten- ja nuortenkirjastopalveluista vastaavana henkilönä. Rovaniemen kirjasto palvelee 61 237 asukasta Rovaniemen kaupungissa (Rovaniemi 2014b). Lapin maakunnassa asukkaita on yhteensä noin 182 770 (Suomen virallinen tilasto 2014).

Länsi-Suomen rannikkokaupungeista valitsin Oulun ja Vaasan. Oulun kaupunginkirjastosta haastattelukysymyksiini vastasivat lasten- ja nuortenkirjastopalvelujen palvelupäällikkö Mervi Vaara sekä lasten- ja nuortenkirjastonhoitaja Anne Alarto. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakirjastona toimiva Oulun kaupunginkirjasto palvelee 193 789 asukasta (Oulu 2013). Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella puolestaan asuu 404 085 asukasta (Suomen virallinen tilasto 2014).

66 321 asukkaan Vaasasta kysymyksiini vastasi pedagoginen informaatikko Terhi Piikkilä (Vaasa 2014.) Vaasan kaupunginkirjasto toimii Pohjanmaan maakuntakirjastona ja maakunnassa asuu yhteensä 180 384 asukasta (Pohjanmaa lukuina 2014).

Joensuusta haastattelin Soila Saloa, joka työskentelee Joensuun seutukirjastossa Kontiolahdella kirjavinkkarina ja lasten- ja nuortenkirjastotyöntekijänä. Salo vastasi kysymyksiini Kontiolahden osalta, mutta Joensuun kirjastoissa on yhteisesti sovitut käytännöt esimerkiksi kirjavinkkaukseen. Joensuun kaupungissa asuu noin 74 477 asukasta (Karjalainen 2014) ja Pohjois-Karjalan maakunnassa asukkaita on noin 164 969 (Suomen virallinen tilasto 2014).

Helsingin seudulla asukkaita on noin 1,4 miljoonaa (Helsingin kaupunki 2014). Asukasluvun perusteella Helsinki on kooltaan verrannollinen Uuden-Seelannin suurimpaan kaupunkiin Aucklandiin. Helsingin kirjastoista kysymyksiini vastasi Tiina Tarvonen, joka toimii Pasilan kirjaston kirjastonjohtajana.

5.2 Lukemaan innostamisen menetelmät tutkimukseeni osallistuneissa suomalaisissa kirjastoissa

5.2.1 Kirjavinkkaus

Kaikkien viiden tutkimukseeni osallistuneen kirjaston edustajat (Piikkilä 2014; Salo 2014; Tarvonen 2014; Tastula 2014; Vaara & Alarto 2014) kertoivat kirjavinkkauksen olevan suosituin lukemaan innostamisen muoto asiakkaiden keskuudessa. Haastattelemani kirjastonhoitajat olivat pääosin sitä mieltä, että kirjavinkkaus on tehokas ja toimiva tapa kannustaa lapsia lukemaan. Perinteisesti kirjavinkkaaja käy koululla kertomassa kirjoista, mutta perinteisen vinkkauksen lisäksi haastattelemisani kirjastoissa järjestetään myös teemavinkkausta ja KuMuKi-vinkkausta. KuMuKi-vinkkauksella tarkoitetaan vinkkausta, joka yhdistää kuvan, musiikin ja kirjan.

Tiina Tarvonen (2014) Pasilan kirjastosta kertoi haastattelussani, että Helsingin kirjastoissa järjestetään sekä ala- että yläkouluikäisille perinteistä kirjavinkkausta. Alakouluista kaikki 3. luokat pyritään saamaan kirjavinkkaustunnille. Myös alkuopetuksen luokat ovat tärkeä kohderyhmä. Tarvosen mukaan perinteisen kirjavinkkauksen lisäksi yläkouluikäisille tarjotaan myös KuMuKi-vinkkausta.

KuMuKi-vinkkauksessa perinteisestä kirjavinkkauksesta pyritään draaman ja visuaalisuuden keinoin tekemään kuulijalle elämys. KuMuKi-vinkkauksessa perinteistä vinkkausta elävöitetään taustalla näytettävien videoiden, kuvien ja musiikin avulla. (Niinistö, Pietikäinen & Ruhala 2012.) Vaikka Tarvonen (2014) mainitsikin haastattelussani KuMuKi-vinkkauksen olevan lukemaaninnostamisen menetelmistä suurtoisin, se kuitenkin on Helsingin kirjastoissa suuressa suosiossa.

Oulun kaupunginkirjaston Mervi Vaara ja Anne Alarto (2014) kertoivat haastattelussa Oulun kirjastojen tekevän kirjavinkkausta aktiivisesti kaikille ikäryhmille. Lasten kirjavinkkausta järjestetään Oulussa muun muassa kouluilla sekä kesäleirien ja tapahtumien yhteydessä. Lasten- ja nuortenkirjastotyöntekijät vinkkaavat kirjoja myös muiden yhteistyökumppaneiden kautta. Vaara ja Alarto kertoivat haastattelussani, että nuorten kirjavinkkausta järjestetään pitkälti samalla tavalla kuin lastenkin. Nuorten vinkkausta järjestetään myös esimerkiksi Oulun Tyttöjen talossa sekä lasten kirjavinkkauksen tapaan erilaisissa tapahtumissa.

Liisa Tastula (2014) Rovaniemen kirjastosta kertoi haastattelussa, että Rovaniemen kirjastoissa on luotu opetuskokonaisuus Kirjastopolku, johon kuuluu kirjastoon tutustuminen lisäksi myös kirjavinkkausta. Kirjastopolku on tarkoitettu 1., 4. ja 7. luokan oppilaille. Kirjastopolun lisäksi kirjavinkkausta tarjotaan Rovaniemellä alakoululaisille kysynnän mukaan. Tämä kirjavinkkaus on tarkoitettu niille luokka-asteille, jotka eivät ole mukana Kirjastopolussa. Tastulan mukaan kirjavinkkausta saatetaan toteuttaa myös koulujen vanhempainilloissa, aamunavauksissa ja opettajien tapaaamisissa. Kirjastolta käydään tilaisuuksissa esittelemässä lastenkirjallisuutta ja näin autetaan opettajia ja vanhempia innostamaan lapsia lukemaan. Haastattelussani kävi ilmi, että kirjavinkkaus on myös Rovaniemen kirjaston asiakkaiden keskuudessa suosituimpia lukemaan innostamisen menetelmiä.

Haastattelussani Soila Salo (2014) Joensuun seutukirjastosta Kontiolahdelta kertoi, että Joensuussa kirjavinkkausta järjestetään keväisin kolmannen luokan oppilaille ja syksyisin seitsemännen luokan oppilaille. Opettajat ovat Joensuussa myös aktiivisia, ja ottavat yhteyttä kirjastoon kun kaipaavat vinkkaria kouluihin. Myös teemavinkkauksille on ollut kysyntää. Salo kertoi haastattelussani pitävänsä kirjavinkkausta yhtenä parhaimmista keinoista kannustaa lapsia lukemaan. Hänen mukaansa perinteiseltä lukudiplomilistalta valittaessa lapsi saattaa kokea itsensä epävarmaksi, kun valinnan mahdollisuuksia on niin paljon. Lukudiplomilista ei yleensä kerro kuin kirjan nimen, joten lapsi voi helposti valita kirjan, joka ei miellytäkään.

5.2.2 Lukudiplomi ja kirja-passi

Kaikki tutkimustani varten haastatteleman lastenkirjastotyöntekijät (Piikkilä 2014; Salo 2014; Tarvonen 2014; Tastula 2014; Vaara & Alarto 2014) mainitsivat lukudiplomin yhtenä yleisenä keinona innostaa lapsia lukemaan monipuolista kirjallisuutta. Lukudiplomia suorittaessa lapsi lukee ennalta sovitun määrän kirjoja eri aihealueista ja lopuksi lapsi saa palkinnoksi urakastaan kunniakirjan (HelMet 2014a). Haastattelustani kävi ilmi, että lukudiplomia tarjotaan sekä peruskouluikäisille että sitä vanhemmillekin.

Pasilan kirjaston Tiina Tarvonen (2014) mainitsi haastattelussani, että Pasilan kirjastossa Helsingissä on perinteisen koululaisten lukudiplomin lisäksi kehitetty muitakin lukudiplomeja. Koululaisten lukudiplomin rinnalle tuli loppusyksystä 2013 pienemmille lapsille sekä muille satujen ystäville tarkoitettu Satudiplomi. (HelMet 2014a). Tarvonen kertoi haastattelussani, että satudiplomin ja koulujen lukudiplomien lisäksi Pasilan kirjastossa on lukudiplomiryhmät myös maahanmuuttajataustaisille lapsille. Lukudiplomiryhmissä esitellään lukudiplomikirjoja lapsille.

Lukudiplomit ja kirja-passit kuuluvat myös Vaasan kirjastojen tarjoamiin lukemaan innostamisen menetelmiin. Terhi Piikkilä (2014) Vaasan kirjastosta kertoi haastattelussani, että Opetushallituksen tuottaman valtakunnallisen Kunnari-lukudiplomin lisäksi kirjasto räätälöi lukudiplomeja kouluille pyydettyäessä. Piikkilä mainitsi haastattelussani myös, että kesäisin Vaasan kirjastoissa voi suorittaa myös kesäpassin. Kesäpassia voivat suorittaa kaiken ikäiset ja siihen kerätään leimoja sitä mukaa, kun lainaa aineistoa kirjastosta. Kesäkampanjan aikana Vaasan kirjasto tarjoaa lapsille myös yllätyskasseja. Kasseihin kerätään kirjoja teeman ja ikäsuosituksen perusteella, mutta asiakas ei saa lainatessaan tietää mitä kirjoja kassi sisältää. Esimerkkejä yllätyskassien teemoista ovat muun muassa Huumori 7+, Troll 3+, Merirosvojen matkassa ja Leirielämää 9+.

Mervi Vaara ja Anne Alarto (2014) Oulun kirjastosta kertoivat haastattelussani, että Oulun kirjastoihin on luotu kouluyhteistyökokonaisuus nimeltä Kirjastoreitti. Kirjastoreittiin kuuluu myös kirjallisuusdiplomi, jota tarjotaan alakoululaisille, yläkoululaisille ja lukiolaisille. Haastattelussani Vaara ja Alarto kertoivat, että lasten diplomia

suoritetaan paljon, mutta sekä yläkoulun että lukion vähemmän. Oulun kaupungin-kirjaston verkkosivujen (2014a) mukaan Oulussa kirjallisuudiplomin saa, kun on lukenut 1. - 6. luokkalaisille tarkoitettujen listojen kirjat. Kun urakka on suoritettu, lapsi saa palkinnoksi kunniakirjan. Joissakin kouluissa opettaja saattaa myös antaa lapselle väldiplomeja ennen kuudetta luokkaa.

Vaara ja Alarto (2014) kertoivat haastattelussani myös nuorten kirja-passista, jota nuoret itse olivat pyytäneet. Oulun kaupunginkirjastossa on aiemmin ollut aikuisten kirja-passi, mutta nuoret kiinnostuivat samanlaisesta passi-ideasta ja pyysivät saada myös nuorille suunnatun kirja-passin. Nuorten kirja-passiin on nimetty kahdeksan eri kirjaa, jotka kaikki tulee lukea ja kun kirjat on lukenut ja passin palauttanut, palaut-taneiden kesken arvotaan kolme lahjakorttia kirjakauppaan (Oulun kaupunginkir-jasto 2014b).

5.2.3 Kouluyhteistyön menetelmät

Kouluyhteistyö on tärkeä osa lastenkirjastotyötä ja lukemaan innostamista. Yhteis-työn avulla lapsia saadaan kirjastoihin ja lapsille syntyy jo nuorella iällä side kirjas-toon. Tiina Tarvonen (2014) Pasilan kirjastosta mainitsi haastattelussani, että Pasi-lan kirjastossa toteutetaan kouluyhteistyötä päiväkotien, alakoulujen, yläkoulujen ja lukion kanssa. Kirjastosta käydään kouluilla ja kouluja pyydetään kirjastovierailulle. Viimeisen vuoden aikana kirjastolla on järjestetty kirjastonkäytön opetuksen ja kirja-vinkkauksen lisäksi myös kirjailijavierailu, johon kutsuttiin koululuokkia.

Liisa Tastula (2014) Rovaniemen kaupunginkirjastosta kertoi haastattelussani, että Rovaniemen kaupunginkirjasto toimii koulujen kanssa yhteistyössä laajalla alueella. Rovaniemen kaupunginkirjastossa kirjastonkäytön opetuksen työkaluna toimii Kir-jastopolku-kokonaisuus. Kirjastopolku on osa kirjaston ja koulun välistä yhteistyötä. Kirjastopolkua suorittavat kerran vuodessa kaikki koulujen 1., 4. ja 7. luokan oppi-laat. Kirjastopolun tarkoitus on opettaa ja totuttaa lapsia kirjaston käyttäjiksi sekä innostaa lukemisen pariin. Nuorempien lasten kanssa kirjastonkäytön opetus alkaa perusteista. Lapsille kerrotaan kirjastokortista, lainaamisesta ja kirjojen käsittelystä.

Vanhemmat lapset saavat tietoa verkkokirjaston käytöstä, varausten tekemisestä ja aineistojen etsimisestä. Kirjastopolkuun kuuluu myös kirjavinkkausta.

Tastula (2014) mainitsi haastattelussani myös, että Kirjastopolun lisäksi Rovaniemen kirjastot osallistuvat erilaisiin hankkeisiin ja kampanjoihin. Lukuvuonna 2013-2014 Rovaniemen kirjastot olivat pilottina Lukuinto-hankkeessa. Tastulan mukaan Lukuinto-hanketta toteutettiin yhdessä pilottikoulujen kanssa. Yhdessä koulujen kanssa pyrittiin keksimään ja toteuttamaan uusia lukemaaninnostamisen menetelmiä. Hanke toi uusia keinoja innostaa lapsia lukemaan ja uusia tapoja toteuttaa Kirjastopolkua, joten osa kokeilluista menetelmistä jäi Rovaniemellä pysyvästi käyttöön.

Kirjastopolun ja hankkeiden lisäksi Rovaniemen kirjastossa tehdään aktiivisesti kirjapaketteja kouluille. Liisa Tastula (2014) Rovaniemen kirjastosta kertoi, että kirjapaketteja tehdään tarpeen mukaan eri teemoista ja eri aiheista. Rovaniemen kirjasto toteuttaa oheislukemisto-nimistä palvelua joka on tarkoitettu Lappilaisille kouluille. Oheislukemistoon kuuluu n. 200 valmiiksi kerättyä kirjapakettia, joiden kirjoja opettajat voivat käyttää esimerkiksi kirjallisuuden ja äidinkielen opetuksen tukena. Kirjapaketeissa on usein monta kappaletta samaa kirjaa niin, että kirjaa riittää luettavaksi koko luokalle. Mikäli kyseessä on jokin teema, kuten helppolukuiset kirjat, paketissa voi olla useita erilaisia kirjoja.

Terhi Piikkilä (2014) Vaasasta mainitsi tekemässän haastattelussa, että Vaasassa tehdään paljon yhteistyötä koulun ja kirjaston välillä. Koululuokat vierailevat kirjastossa säännöllisesti ja kirjastolta vieraillaan myös kouluissa. Kirjavinkkausta järjestetään lapsille ja nuorille sekä suomeksi että ruotsiksi. Koulujen kanssa yhteistyössä järjestetään Vaasassa myös erilaisia lukuviikkoja ja lukuprojekteja, joiden yhteydessä kirjavinkkauksen lisäksi lapset voivat rakentaa esimerkiksi yhteisen lukupuun tai tehdä omia kirjavinkkejä. Lapsille järjestetään myös kirjastoseikkailu-kirjastonkäytön opetusta, johon voi sisältyä muun muassa kirjastokierros, kirjastovisa, tiedonhaun opetus sekä toiminnallisia harjoituksia.

Tutkimukseeni osallistuneista kirjastoista myös Oulussa toteutetaan aktiivista yhteistyötä koulujen kanssa. Oulun kaupunginkirjaston Mervi Vaaran ja Anne Alarton

(2014) mukaan Oulun kaupunginkirjastojen kouluyhteistyökokonaisuus on nimeltään Kirjastoreitti. Kirjastoreitin puitteissa tietyt luokka-asteet käyvät kirjastossa joka vuosi ja saavat opetusta kirjaston käytössä ja tiedonhaussa sekä saavat kirjavinkkejä. Kirjastoreittiin kuuluu myös mahdollisuus lukudiplomin suorittamiseen. Kirjastoreittiä suorittavat alakoulun 1., 3. ja 5. luokka sekä 7. luokka ja lukion ensimmäinen luokka. Edellä mainittujen luokkien lisäksi kirjasto ottaa vastaan kaikki resurssien puitteissa mahdolliset luokat. Vaara ja Alarto (2014) valittelivat haastattelussani resurssien puutetta, sillä luokkamäärä on heidän mukaansa maakuntakirjastolle liian pieni. Kuitenkin kaikki haluavat luokat yleensä pääsevät kirjastoon.

5.2.4 Satutunnit

Satutunnit ovat yksi yleisimmistä lukemaaninnostamisen menetelmistä. Lähes jokaisessa kirjastossa toteutetaan satutunteja jossakin muodossa vuoden aikana ja tutkimukseeni osallistuneista kirjastoista kaikissa pidetään satutunteja lapsille (Piikkilä 2014; Salo 2014; Tarvonen 2014; Tastula 2014; Vaara & Alarto 2014). Toisissa kirjastoissa satutunti saatetaan pitää kerran viikossa, pienemmissä kirjastossa taas kerran kuukaudessa. Kirjaston sijainnista riippuen satutunti voidaan pitää myös usealla kielellä. Perinteisesti satutunti kestää noin 20-30 minuuttia ja sen aikana luetaan lapsille yksi tai useampi satu. Usein aika riittää useammankin sadun lukemiseen. Kaikki haastattelemani kirjastoalan ammattilaiset kertovat kirjastojensa järjestävän satutunteja lapsille. Satutunnin sisältö kuitenkin vaihtelee laidasta laitaan.

Valtakunnallista Satupäivää vietetään lokakuussa ja monet kirjastot osallistuvat Satupäivän juhlallisuuksiin. Vuonna 2013 Satupäivään osallistui 80 paikkakuntaa Suomessa. Satupäivää juhlistettiin teatterin lisäksi laajasti myös kirjastoissa. Satupäivän satutunnit sisälsivät perinteisen tarinanluvun lisäksi muun muassa nukketeatteria ja laulua. (Suomen teatterit ry 2014.)

Tiina Tarvonen (2014) Pasilasta kertoi haastattelussani, että kirjastossa järjestetään satutunteja taaperoikäisille sekä viroksi että suomeksi. Lisäksi kirjastossa on toteutettu yhdessä näyttelijä Minna Rimpilän kanssa Satu joka heräsi eloon- tapahtuma sekä esitetty musiikkisatu Prinssi ja kukka. Tarvosen mukaan Pasilan kirjastossa

järjestetään myös satu- ja askartelutuokion yhdistelmä Kirja ja koukku. Kirja ja koukku -tuokion aikana luetaan tarinoita ääneen sekä tehdään pieniä käsitöitä tai askarrellaan.

Satutunnit ja erilaiset tarinoita sisältävät teemapäivät kuuluvat myös Rovaniemen kirjastojen ohjelmistoon, kertoi Liisa Tastula (2014) Rovaniemen kirjastosta. Rovaniemellä satutunnit on pääasiassa suunnattu alle kouluikäisille lapsille ja satutunteja on järjestetty suomen lisäksi myös pohjoissaameksi (Rovaniemen kaupunki 2014a).

Muista tutkimuksessani esille tulleista teemasatutunneista mainittakoon Rovaniemen kaupunginkirjaston järjestämä Nallepäivä sekä Joensuun seutukirjaston järjestämä Kummituskirjasto. Haastattelussani Soila Salo (2014) Joensuusta kertoi, että Joensuun kirjastossa järjestetään joka toinen vuosi Kummituskirjasto -teematapahtuma, johon sisältyy myös satujen lukua. Teeman mukaisesti Kummituskirjastossa luetaan kummitustarinoita.

5.2.5 Teematapahtumat

Erilaiset teematapahtumat ovat haasteita antava, mutta palkitseva keino kannustaa lapsia lukemaan. Opinnäytetyötäni varten haastattelemini lastenkirjastotyöntekijöiden (Piikkilä 2014; Salo 2014; Tarvonen 2014; Tastula 2014; Vaara & Alarto 2014) mukaan teematapahtuma voi olla laajempi tapahtuma, jossa on paljon teemaan liittyvää tekemistä kuten Joensuun kirjastoissa järjestetty Kummituskirjasto-tapahtuma tai esimerkiksi roolihahmon vierailu, kuten Ronja Ryövärintyttären vierailu Oulun kaupunginkirjastossa. Tutkimukseeni osallistuneissa kirjastoissa on järjestetty myös satupäiviä, peli- ja elokuvapäiviä sekä mediaan liittyviä teemapäiviä.

Soila Salo (2014) Joensuun seutukirjastosta Kontionlahdelta vastasi haastattelussani, että Kummituskirjasto on yksi Joensuun isoimmista teematapahtumista ja se on vakiintunut toteutettavaksi kahden vuoden välein. Kummituskirjasto on teemapäivä, jossa kerrotaan lapsille kummitustarinoita. Tapahtumaan saattaa kuulua myös kauhu- ja kummituskirjavinkkausta. Salo mainitsi haastattelussani myös, että

joskus tapahtumaa ennen on järjestetty kauhutarina- kirjoituskilpailu, jonka tulokset julkaistaan tapahtumapäivänä.

Rovaniemen kirjasto on ollut myös aktiivinen teemapäivien järjestäjänä. Kysyin haastattelussani, mitä erilaisia lasten- ja nuorten lukemaan innostamiseen liittyviä tapahtumia ja palveluita kirjastossa on viimeisen vuoden aikana toteutettu ja Rovaniemen kirjastossa tapahtumia oli paljon. Liisa Tastula (2014) Rovaniemen kaupunginkirjastosta mainitsi haastattelussani muun muassa yökirjasto-teemapäivän, Nallepäivän, 24 tuntia sarjakuvaa -tapahtuman, valtakunnallisen Pelipäivän ja erilaisia työpajoja.

Terhi Piikkilä (2014) kertoi haastatteluvastauksissaan, että Vaasan kirjastossa järjestettiin vähän aikaa sitten kalastusaiheinen teemapäivä lapsille. Sen lisäksi kirjastossa on toteutettu muun muassa peli- ja musiikkiaiheisiin liittyviä tapahtumia ja iltapäiviä. Myös erilaiset työpajat ovat kuuluneet kirjaston järjestämiin ohjelmiin.

Tiina Tarvonen (2014) Helsingistä kertoi haastattelussani, että Nenäpäivä kampanjan yhteydessä Pasilan kirjastossa järjestettiin viime vuonna Satu joka heräsi eloon -tapahtuma yhteistyössä näyttelijä Minna Rimpilän kanssa. Tapahtuma oli yli kolmevuotiaalle lapsille suunnattu tarinatuokio, jonka tekemiseen kaikki pääsivät osallistumaan (HelMet 2014b).

5.2.6 Näyttelyt ja kirjalistat

Näyttelyt ovat hyvä ja helppo tapa markkinoida kirjallisuutta ja kannustaa lapsia lukemaan. Näyttelyitä voi rakentaa teeman mukaan tai muuten vain kasata esille mielenkiintoista kirjallisuutta. Tiina Tarvonen (2014) Pasilan kirjastosta sanoi haastattelussani, että Pasilan kirjastossa näyttelyitä tehdään sekä lapsille että nuorille mielenkiintoisista ja ajankohtaisista asioista. Tarvonen kertoi myös, että Pasilan kirjastossa pyritään myös nostamaan kirjoja hyllyn sijaan paremmin esille. Kirjanäyttelyiden ja kirjojen esille noston lisäksi Pasilan kirjastoissa tuotetaan suosituslistoja, joista lapset voivat etsiä luettavaa.

Mervi Vaara ja Anne Alarto (2014) kertoivat haastattelussani, että myös Oulun kaupunginkirjastossa toteutetaan näyttelyitä ja kirjalistoja lukemaan innostamisen menetelmänä. Näyttelyitä toteutetaan sekä lapsille että nuorille ajankohtaisista ja mielenkiintoisista aiheista. Oulun kirjastoissa on myös tarjolla kaikille ikäryhmille valikoimaluetteloita paperille tulostettuna. Asiakkaat saavat viedä luettelot mukanaan ja Vaaran mukaan luettelot ovatkin löytäneet asiakkaat. Paperiset kokoelmaluettelot ovat myös yksi Oulun kaupunginkirjaston suosituimmista palveluista lukemaan innostamisen saralla.

5.2.7 Kirjavinkit ja kirjalistat verkossa

Kolme tutkimukseeni osallistuneista viiden kirjaston edustajasta (Piikkilä 2014; Tarvonen 2014; Vaara & Alarto 2014) mainitsi, että heidän kirjastoissaan tuotetaan kirjavinkkejä myös verkkoon. Varsinkin yläkoulu- ja lukioikäisten kirjastonkäyttäjien keskuudessa kirjaston verkkopalvelut ja sosiaalinen media ovat arkipäivää. Verkko-kirjastoissa näkyy laajemmin kirjojen saamat arvioinnit ja muutama kommentti kirjasta. Tiina Tarvonen (2014) Pasilan kirjastosta kertoi haastattelussani, että Helsingin kirjastoissa suosituslistoja toteutetaan verkkokirjastoon. Nuorten on helppo uskoa toisen nuoren suositusta, joten joskus myös kirjaston TET-harjoittelijat ovat tehneet suosituksia verkkoon tai luoneet näyttelyitä kirjastoon.

Terhi Piikkilä (2014) vastasi haastattelussani, että Vaasan kaupunginkirjastossa on myös ollut tapana viedä sekä lasten- että nuorten tekemiä kirjavinkkejä kirjaston verkkosivulle. Kirjavinkkien tekeminen on voinut olla osa koulujen kanssa yhteistyössä toteutettua lukuviikkoa, jonka aikana vinkkejä on valmisteltu. Kun lapset ja nuoret ovat valmistelleet vinkkinsä, kirjaston henkilökunta vie ne kirjaston verkkosivulle.

Mervi Vaara ja Anne Alarto (2014) Oulun kirjastosta mainitsivat haastattelussani, että myös Oulun kirjastoilla on tapana lisätä kirjavinkkejä kirjaston verkkosivulle. Verkkosivulta löytyy kaunokirjavinkkejä, tietokirjavinkkejä, sarjakuvavinkkejä, lasten- ja nuortenkirjavinkkejä, elokuva- ja pelivinkkejä sekä musiikkivinkkejä. Oulun

kirjastoissa on myös käytössä infotaulut, joilla esitellään kirjaston kirjavinkkejä. Asiakkaat ovat myös kiitelleet verkkosivun kirjavinkkejä, sillä Vaara ja Alarto kertovat kirjavinkkien olevan yksi suosituimpia lukemaan innostamiseen liittyviä palveluja Oulun kirjastoissa.

5.2.8 Henkilökohtainen neuvonta

Tutkimustani varten haastattelemistani henkilöistä kolme (Tarvonen 2014; Vaara & Alarto 2014) mainitsi perinteisen asiakaspalvelun lukemaan innostamisen menetelmistä tehokkaimpana. Huolimatta lukemaan innostamisen menetelmien monipuolisuudesta Suomessa, henkilökohtainen asiakaspalvelu on silti tärkeää. Asiakaspalvelijan on helpompi suositella kirjallisuutta, kun asiakas kertoo itse mieltymyksistään. Tämä onnistuu parhaiten, kun asiakas on paikalla kirjastossa.

Tiina Tarvonen (2014) Pasilan kirjastosta mainitsi haastattelussani asiakaspalvelun yhtenä tärkeänä lukemaan innostamisen menetelmänä. Kirjojen esittely ja lukemisen suosittelu ryhmille ja yksittäisille asiakkaille on Pasilan kirjastossa osa sekä lasten- että nuortenkirjastotyötä.

Mervi Vaara ja Anne Alarto (2014) Oulun kaupunginkirjastosta korostivat myös vastauksissaan asiakaspalvelun tärkeyttä lukemaan innostamisen menetelmänä. Hänen mukaansa Oulun kaupunginkirjastossa kirjaston henkilökunnalta kysytään ja he suosittelevat luettavaa päivittäin. Oulun kaupunginkirjastossa ryhmille myös mainostetaan lukuvinkkien kysymistä. Kysyjien määrä onkin ollut jo pitkään kasvussa ja kysyjä löytyy jokaisesta ikäluokasta. Lapset ja nuoret ovat itse erittäin aktiivisia kysyjä, mutta myös vanhemmat, isovanhemmat ja koulujen opettajat pyytävät suosituksia tutuille lapsille.

5.3 Resurssit ja yhteistyö lastenkirjastotyössä

Suomessa kirjaston toimintaa rahoitetaan verovaroin. Kirjasto voi pyytää maksua joistakin tarjoamistaan palveluista, mutta pääperiaate on se, että kirjaston palvelut ovat asiakkaille ilmaisia. Kunta saa kirjastoa varten valtionavustusta, mutta kunta voi itse päättää minkä suuruisen osan kirjasto saa kyseisestä rahasta käyttää (OKM 2014a). Siksi kirjastojen budjetti on pieni ja resursseja on vähän. Kirjastot voivat myös hakea hankkeisiinsa hankerahoitusta sekä muita apurahoja tarvittaessa.

Kaikki kuusi opinnäytetyötäni varten haastattelemaani kirjastoalan ammattilaista (Piikkilä 2014; Salo 2014; Tarvonen 2014; Tastula 2014; Vaara & Alarto 2014) kertoivat, että eniten resursseja vaativa lukemaan innostamiseen liittyvä työtehtävä on kirjavinkkaus. Kirjojen valinta ja huolellinen lukeminen vie aikaa, sillä samanaikaisesti on etsittävä kirjallisuutta, joka samanaikaisesti kiinnostavaa, ikäryhmälle sopivaa ja sellaista, mitä ei aiemmin ole vinkattu. Pasilan kirjaston Tiina Tarvonen (2014) kertoi haastattelussani, että eniten resursseja ja aikaa kuluu KuMuKi-vinkkauksen valmisteluun ja toteutukseen. Kirjojen lukuun, esittelytekstien kirjoittamiseen ja esityksen koostamiseen kuluu paljon aikaa.

Muiden haastattelemini kirjastonhoitajien tapaan tärkeimmiksi yhteistyökumppaneiksi lukemaan innostamisessa Tarvonen (2014) mainitsi koulut, päiväkodit, perhepäivähoitajat sekä koululaisten iltapäivätoiminnan. Hän näki, että näin syntyy laaja ja aktiivinen yhteistyö kirjaston ja koulun välille. Pääkaupunkiseudun kirjastot tekevät yhteistyötä myös yhdessä muun muassa erilaisten koulutusten järjestämisessä. Koulutuksia järjestetään kirjavinkkausten, KuMuKi-vinkkausten sekä vuoden kirjauutuuksien yhteydessä.

Tarvonen (2014) kertoi haastattelussani myös, että resursseja lukemaan innostamiseen saadaan pääasiassa omin voimin. Kirjaston kirjavinkkarit puolestaan toimivat aktiivisesti sosiaalisessa mediassa ja vaihtavat ajatuksia, kysymyksiä, vinkkejä sekä tiedottavat tärkeistä asioista. Varsinaisia sponsoreja kirjastolla ei ole, mutta kirjastolla on mahdollisuus saada hankerahoitusta joissakin tapauksissa.

Vaasan kaupunginkirjasto toimii tiiviisti yhteistyössä koulujen kanssa (Piikkilä 2014). Kirjastolta käydään paljon kouluissa vinkkaamassa ja luokat käyvät paljon kirjastossa, oppimassa kirjaston käyttöä ja kuulemassa kirjavinkkejä. Vaasassa kirjastolla ja kasvatus- ja opetusvirastolla on sopimus, jonka mukaan virasto maksaa vuosittain tietyn summan kirjastolle koulujen kirjastopalveluista. Lisäksi lisärahoitusta kirjaston on mahdollista saada esimerkiksi lukemaan innostamiseen liittyviin hankkeisiin. Tällä hetkellä Vaasassa saadaan hankerahoitusta Olipa kerran... Det var en gång -projektiin, jonka tavoitteena on korostaa ääneen lukemisen merkitystä ja markkinoida lukemisen hyötyjä. Piikkilä (2014) mainitsi haastattelussani myös, että tiivis yhteistyö muiden kirjastoalan ihmisten kanssa kasvattaa käytettäviä resursseja.

Mervi Vaara ja Anne Alarto (2014) Oulun kaupunginkirjastosta mainitsivat kirjavinkkauksen sekä Oulun kirjastojen toteuttaman Kirjastoreitin olevan keskeisimpiä ja eniten resursseja vaativia lukemaan innostamisen menetelmiä Oulun kaupunginkirjastossa. Myös laadukas ja aktiivinen asiantuntijuus asiakaspalvelutyössä kuluttaa aikaa, sillä se vaatii keskittynyttä ja aktiivista lasten- ja nuortenkirjojen lukemista. Oulun kaupunginkirjasto tekee lukemaan innostamiseen liittyen laajasti yhteistyötä erilaisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat muun muassa koulut ja päiväkodit, Lukuinto-projekti, Oulun kaupunginteatteri, Valveen sanataidekoulu ja Kirjavinkkariyhdistys.

Vaara ja Alarto (2014) kertoivat haastattelussani, että Oulun pääkirjastossa työskentelee 4,5 täysipäiväistä lasten- ja nuortenkirjastotyötä tekevää henkilöä. Palvelupäällikkö, kolme kirjastonhoitajaa ja tietopalvelun kanssa yhteinen informaattikko. Vaaran ja Alarton mukaan lasten- ja nuortenkirjastotyö edellyttää jatkuvaa taitojen kartuttamista sekä esiintymis- ja pedagogisia taitoja. Aikaa ja resursseja tähän ei juuri ole, mutta työnantaja tulee vastaan vähän. Oulun pääkirjastossa kirjavinkkausta tekevillä työntekijöillä on yksi päivä vuodessa, jonka saa käyttää ainoastaan lukemiseen, mutta jokainen joutuu kuitenkin tekemään lukemaan innostamiseen liittyviä tehtäviä kotonaankin, sillä aikaa ei muuten ole tarpeeksi.

Myös Liisa Tastula (2014) Rovaniemeltä kertoi haastattelussani kirjavinkkauksen olevan eniten aikaa ja resursseja vievä lukemaan innostamisen menetelmä. Se kuitenkin on Rovaniemen kirjaston toteuttamista menetelmistä kaikkein tärkein. Resurssien ollessa tiukalla joitakin pyydettyjä kirjavinkkauksia joudutaan siirtämään esimerkiksi seuraavaan lukukauteen, mutta kaikki pyritään silti pitämään. Opettajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita lukemaan innostamisessa, sillä asioiden organisointi on helpompaa kun toiseen osapuoleen on luotu hyvä suhde.

Tastulan (2014) mukaan erillisiä resursseja lukemaan innostamiseen ei Rovaniemellä ole. Lukemaan innostaminen on osa lasten- ja nuortenkirjastotyötä tekevän kirjastonhoitajan työtehtäviä ja kuuluu perustehtäviin. Huolimatta siitä, että erillisiä resursseja ei olekaan, kirjastolla on kuitenkin mahdollisuus saada hankerahoitusta. Hankerahoitus mahdollistaa hankkeiden toteuttamisen lisäksi myös uusien lukemaan innostamisen menetelmien kehittämisen.

Soila Salo (2014) Joensuun seutukirjastosta Kontiolahdelta mainitsi haastatteluvastauksissaan myös, että aikaa lukemaan innostamiseen otetaan sieltä mistä on mahdollista. Jokainen pienikin hetki, jota ei käytetä muuhun kirjastotyöhön, käytetään lukemaan innostamisen tehtäviin. Myös Salo kertoi, että joskus työtä jää vapaa-ajallekin. Tärkeimmiksi yhteistyökumppaneiksi Salo mainitsi haastattelussani muiden tavoin koulut. Myös työkaverit ja toiset kirjavinkkarit ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita. Joensuun seutukirjastossa on myös LASNUT lasten- ja nuortentyöryhmä, johon kuuluvat eri kirjastojen lastenkirjastotyöntekijät sekä kirjavinkkarit.

5.4 Lastenkirjastotyöntekijän koulutus tutkimukseeni osallistuneissa suomalaisissa kirjastoissa

Halusin tutkimuksessani selvittää, minkälaisen koulutuksen lastenkirjastotyöntekijäksi tuleminen vaatii ja minkälaiset mahdollisuudet lasten- ja nuortenkirjastotyöntekijöillä on lisäkoulutuksen hankkimiseen. Liisa Tastula (2014) Rovaniemen kirjastosta mainitsi haastattelussani, että kirjastoalan korkeakouluopintoihin kuuluu jonkin verran lastenkirjastotyöhön liittyviä kursseja, joita opiskelijan on mahdollisuus opiskella ennen ammattiin siirtymistä. Koulusta ei kuitenkaan valmistuta ammattilaisiksi,

vaan ammattilaisiksi tullaan kokemuksen kautta. Tastulan mukaan parhaat opit lasten- ja nuortenkirjastotyöhön tulee työtä tekemällä ja parhaan koulutuksen saa käytännön työllä.

Liisa Tastula mainitsi haastattelussani myös, että täydennyskoulutuksella on mahdollista kehittää asiantuntemusta. Täydennyskoulutusta järjestää Rovaniemellä kirjaston oma väki erilaisten hankkeiden yhteydessä sekä valtakunnalliset tahot, esimerkiksi Lastenkirjainstituutti ja Kirjavinkkariyhdistys. Rovaniemi toimi valtakunnallisen Lukuinto-hankkeen pilottina ja sen puitteissa järjesti koulutusta muille.

Vaasan kirjaston Terhi Piikkilä (2014) kertoi haastattelussani, että kirjaston lasten- ja nuorten kanssa työskentelevä henkilökunta osallistuu vuosittain mahdollisuuksien mukaan muun muassa nuortenkirjastotyöryhmän, kirjavinkkariyhdistyksen, lastenkirjainstituutin, ELY:n ja Lukuinto-hankkeen järjestämiin koulutuksiin. Tiina Tarvonen (2014) Pasilan kirjastosta mainitsi kirjavinkkaus- ja KuMuKi-koulutukset tärkeinä lisäkoulutuksina pääkaupunkiseudun kirjastoissa. Lisäksi koulutusta saadaan muun muassa esiintymistaitoihin. Soila Salo (2014) kertoi haastattelussani, että myös Joensuun kirjastoissa kirjavinkkareilla on mahdollisuus osallistua kaikkiin niihin koulutuksiin, jotka jollakin tavalla liittyvät kirjallisuuteen, esiintymiseen tai yleisesti lasten- ja nuortenkirjastotyöhön.

Mervi Vaara ja Anne Alarto (2014) Oulun kirjastosta kertoivat haastatteluvastauksissaan, että myös Oulussa on järjestetty sekä kirjastolta on osallistuttu erilaisiin kirjavinkkaus- ja mediakasvatuskoulutuksiin ympäri Suomen. Erilaiset seminaarit, konferenssit ja hankkeet ovat myös lisäkoulutuksia, johon Oulun kirjastosta on osallistuttu. Oulun kirjaston henkilökunta osallistuu vuosittain Ison Pajan seminaariin sekä kansainvälisen kirjastojärjestö IFLA-konferenssiin. Vaikka IFLA-konferenssiin ei aina osallistukaan lastenosaston henkilökuntaa, pyritään joltakin osastolta saamaan joku osallistuja. Oulun kirjasto on mukana myös Lukuinto hankkeessa ja henkilökunta osallistuu aktiivisesti koulutuksiin.

5.5 Lastenkirjastotyöhön suhtautuminen tutkimukseeni osallistuneissa suomalaisissa kirjastoissa

Haastatteluni perusteella voi sanoa, että lasten- ja nuortenkirjastotyöhön suhtaudutaan kirjastoissa pääosin positiivisesti, vaikka sen tärkeyttä ei aina täysin ymmärretäkään. Mervi Vaara ja Anne Alarto (2014) Oulun kaupunginkirjastosta kertoivat haastattelussani, että perinteisen hyllytyksen ja tiskityöskentelyn sijaan kirjaston henkilökunnan on tunnettava aineisto entistä paremmin ja osattava tuoda sitä esiin asiakkaille. Heidän mukaansa tämä kuitenkin ymmärretään kirjastoissa pääasiassa hyvin.

Suurimmassa osassa kirjastoja suhtautuminen lastenkirjastotyöhön ja lukemaaninnostamiseen on muutenkin myönteinen ja kannustava. Tiina Tarvosen (2014) mukaan Pasilan kirjastossa pääkaupunkiseudulla lukemaan innostamista pidetään tärkeänä osana kirjastotyötä. Soila Salo (2014) Joensuusta kertoi haastattelussani, että Joensuussa suhtautuminen on erittäin kannustava ja lastenkirjastotyöntekijät saavat tarvittaessa muilta apua. Myös Vaasassa lastenkirjastotyöhön ja lukemaan innostamiseen suhtaudutaan kannustavasti ja sen tärkeys tiedetään. Terhi Piikkilä (2014) sanoi haastattelussani, että lapsena omaksutut taidot ja tottumukset vaikuttavat myöhempään elämään, siksi lapsia tulee kannustaa kirjaston käyttäjiksi jo nuorella iällä.

Parhaissa tapauksissa kirjaston henkilökunnalle on varattu aikaa suunnitella esimerkiksi ryhmävierailuja ja kirjavinkkauksia. Liisa Tastula (2014) kertoi haastattelussani, että Rovaniemen kaupunginkirjastossa säännöllisesti kirjavinkkauksia pitävälle on annettu mahdollisuus pitää yksi etätyöpäivä, jonka aikana voi valmistautua vinkkauksiin. Aikaa on pyritty järjestämään myös normaalina työaikana. Mervi Vaaran ja Anne Alarton (2014) mukaan myös Oulussa on varattu yksi päivä, jonka voi käyttää kirjojen lukemiseen. Oulussa päivä ei ole etätyöpäivä, vaan lukeminen pitää kuitenkin tehdä kirjastolla.

Haastattelussani mainittiin kuitenkin, että ongelmana on ollut se, että lukemaan innostamistyötä ei nähdä oikeana kirjastotyönä. Varsinkin vanhemman kirjastonhoi-

tajasukupolven sekä pienten kirjastojen henkilökunnan keskuudessa oikeana kirjastotyönä pidetään pikemminkin kirjaston perinteisiä työmuotoja. Asiakaspalvelua lainaustiskillä, hyllytystä ja luettelointia. Suurimman osan kirjaston peruspalveluista asiakas pystyy suorittamaan itse, joten kirjasto pystyy keskittymään enemmän muihin tehtäviin, joihin aiemmin ei ollut aikaa.

6 LASTEN LUKEMAAN INNOSTAMINEN UUDEN-SEELANNIN KIRJASTOISSA

6.1 Haastatellut henkilöt Uudessa-Seelannissa

Haastattelin opinnäytetyötäni varten kuutta eri kirjastoalan vaikuttajaa eri puolilta Uutta-Seelantia. Neljä vastaajista tuli Uuden-Seelannin Pohjoissaareltä, jossa myös suurin osa maan ihmisistä asuu. Kaksi muuta haastateltavaa edustivat Eteläsaaren kirjastoja. Haastattelemani henkilöt olivat Adrienne Hannan Wellingtonin kirjastosta, Ania Biazik Aucklandin kirjastosta, Deborah Price-Ewen New Plymouthin kirjastosta, Gameedah Jonas Hamiltonin kirjastosta, Julianne Pask Christchurchin kirjastosta sekä Viv Rounce Nelsonin kirjastosta.

Ensimmäinen haastattelemani henkilö oli Adrienne Hannan. Hannan on lastenosastonjohtaja Uuden-Seelannin Pohjoissaarella sijaitsevan Wellingtonin kirjastossa. Wellington on sekä Uuden-Seelannin että Wellingtonin maakunnan pääkaupunki ja pääkirjasto sekä sen lähikirjastot palvelevat yhteensä 449 000 asukasta (Wellington facts & figures 2014). Adrienne Hannan mainitsi haastattelussani opiskelleensa aiemmin nuorisotyötä sekä lastenkirjastotyötä. Nyt hän suorittaa työn ohessa maisterin tutkintoa informaatiotieteissä.

Aucklandin pääkirjastosta haastattelin ryhmänjohtaja Ania Biazikia. Auckland sijaitsee Uuden-Seelannin Pohjoissaarella ja on maan suurin kaupunki. Aucklandin alue kattaa yhden Uuden-Seelannin maakunnista. Aucklandin kaupungissa asuu noin 1,3 miljoonaa asukasta ja koko maakunnassa asukkaita on yhteensä 1,42 miljoonaa. (Statistics New Zealand 2013b). Haastattelussani Biazik kertoi valmistuneensa kirjasto- ja informaatioalan maisteriksi ja toimivansa lastenosaston ryhmänjohtajana Aucklandin pääkirjastossa.

Harjoittelukirjastostani New Plymouthin pääkirjastosta haastattelin ryhmänjohtaja Deborah Price-Eweniä. New Plymouth on 74 000 asukkaan merenrantakaupunki Taranakin maakunnassa, Uuden-Seelannin Pohjoissaarella (New Plymouth District Council 2013). Taranaki jakautuu alueellisesti Pohjois-Taranakiin ja Etelä-Taranakiin ja maakunnassa asuu yhteensä noin 109 600 asukasta (Statistics New

Zealand 2013a). Deborah Price-Ewen on valmistunut kirjasto- ja informaatioalan maisteriksi ja työskentelee nyt New Plymouhtin kirjastossa Puke Arikissa lastenosaston ryhmänjohtajana.

Hamiltonin kirjastosta haastattelin lastenosaston ryhmänjohtajaa Gameedah Jonasia. Waikaton maakunnassa sijaitseva Hamilton on noin 141 600 henkilön asukkaan kaupunki Uuden-Seelannin Pohjoissaarella. (Statistics New Zealand 2013). Yhteensä Waikaton maakunnassa asuu noin 382 700 asukasta ja maakunta on Uuden-Seelannin maakunnista neljänneksi suurin (Waikato Regional Council 2006). Gameedah Jonas kertoo haastattelussani toimivansa Hamiltonin pääkirjastossa lastenosaston johtajana.

Haastatteleman kirjastoalan henkilö Christchurchissa oli Julianne Pask. Christchurch on Uuden-Seelannin Eteläsaaren suurin kaupunki ja Canterburyn maakunnan pääkaupunki. Toistuvien maanjäristysten vuoksi Christchurchin kaupungin asukasluku on pudonnut tasaisesti viimeisten vuosien aikana, mutta kaupungissa asuu edelleen noin 341 000 asukasta. (Statistics New Zealand 2013b). Julianne Paskilla ei ole kirjastoalan taustaa, vaan hän on aikaisemmalta ammatiltaan opettaja. Kirjastoalan tutkintoa hänellä ei ollenkaan, vaikka hän toimiikin lastenosaston osastonjohtajana Christchurchin kirjastossa.

Nelsonin kirjastossa työskentelevä Viv Rounce oli kuudes haastatteleman henkilö Uudessa-Seelannissa. Nelson on 46 400 asukkaan merenrantakaupunki, Nelsonin maakunnassa, Uuden-Seelannin Eteläsaarella. Yhteensä maakunnassa asuu noin 47 100 ihmistä. (Nelson City Council 2013). Viv Rounce on entinen englannin opettaja, joka työskentelee tällä hetkellä lastenosaston johtajana Nelsonin pääkirjastossa. Työnsä ohessa Rounce suorittaa kirjastoalan tutkintoa.

6.2 Lukemaan innostamisen menetelmät tutkimukseeni osallistuneissa uusiseelantilaisissa kirjastoissa

6.2.1 Kesälukukampanja

Tutkimustani varten tekemistäni haastatteluista (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014) kävi ilmi, että yleisin lukemaa-innostamisen menetelmä Uuden-Seelannin kirjastoissa on kesälukukampanja ja siihen käytetään vuoden aikana eniten resursseja. Uuden-Seelannin kesä alkaa marraskuun lopussa ja kestää helmikuuhun. Koulujen kesälomat alkavat jouluaattoä edeltävällä viikolla. Uudessa-Seelannissa kesälukukampanjan nimi on Summer Reading Programme ja lähes poikkeuksetta jokainen kirjasto osallistuu siihen jollakin tavalla. Uuden-Seelannin kirjastoliitto LIANZA (*Library and Information Association of New Zealand Aotearoa*) tukee ja ylläpitää ohjelmaa, sekä suunnittelee kampanjan yleisilmeen. Kesällä 2013–2014 lukukampanjan teema oli ranta ja kampanjan nimi oli Summer Beach Read. Jokainen kirjasto voi päättää haluavatko he toteuttaa oman kampanjansa liiton suunnitelman mukaan vai luoda jotakin omaa.

Perinteisesti kesälukukampanja alkaa marraskuun ja joulukuun vaihteessa ja päättyy helmikuussa kun koulujen kesälomat loppuvat. Kesälukukampanja on maksuton, mutta usein siihen on ilmoittauduttava suuren kysynnän vuoksi. Kampanjan aikana lapset lukevat kirjoja ja käyvät kirjastosta riippuen noin neljästä kymmeneen kertaa kirjastolla kertomassa lukemistaan kirjoista. Lapsen lukunopeudesta riippuen keskustelu voidaan tehdä joko kokonaisesta kirjasta, luvusta tai vaikka yhdestä sivusta. Lukuvaikeuksista kärsivälle lapselle yksikin sivu voi olla suuri saavutus, jota on syytä juhlistaa. Kesälukukampanjan päätteeksi osallistuneille järjestetään kirjastossa jonkinlainen juhlava kampanjanpäättöstahtuma.

Ania Biazik (2014) Aucklandin pääkirjastosta kertoi haastattelussani, että Aucklandissa viimekertainen kesälukukampanja käytti hyväkseen kirjastoliiton luomia grafiikoita ja materiaaleja, mutta kampanja itsessään toteutettiin eri tavalla. Perinteisten kirjakeskustelujen sijaan lapsi kävi kirjastossa suorittamassa tehtäviä. Kampanjan alussa lapsi sai listan tehtävistä, jotka tuli suorittaa saadakseen kesälukukampanjan

lopputodistuksen. Tehtäviä tuli suorittaa minimissään neljä ja maksimissaan kymmenen. Tehtäviin kuului muun muassa luettuun kirjaan liittyvää askartelua, näyttelemistä sekä perinteisiä kirjakeskusteluja. Kesälukukampanja 2013–2014 oli maan suurimassa kaupungissa menestys ja tavoitti 7900 lasta Aucklandin maakunnassa. Myös sitä edellinen kesälukukampanja oli suosituin kirjaston järjestämä ohjelma.

Myös Christchurchin kirjastosta haastattelemani Julianne Pask (2014) kertoi vastauksissaan, että kesälukukampanja kuuluu kirjaston suosituimpiin ohjelmiin. Canterburyn maakunnassa sijaitseva Christchurch on Uuden-Seelannin Eteläsaaren suurin kaupunki ja parhaimmillaan kesälukukampanja saavuttaa alueella jopa 5000 lasta. Pask kertoi tämän johtuvan hyvästä markkinoinnista sekä hyvistä palkinnoista. Kesälukukampanjan lisäksi Christchurchin kaupungissa toteutetaan joka toinen vuosi suuri lukukampanja, jonka nimi on Reading Crusade. Kyseinen kampanja järjestetään kouluikäisille lapsille yhteistyössä kaupungin rugbyseura Christchurch Crusadersin kanssa. Rugby on Uuden-Seelannin suosituin urheilulaji ja sen näkyminen kirjaston lukukampanjassa on tuonut näkyvyyttä sekä kirjastolle että urheiluseuralle. Paskin mukaan Reading Crusade lukukampanjaan osallistui viimeksi yli 8000 lasta.

Gameedah Jonas (2014) Hamiltonin kirjastosta kertoi haastattelussani, että kesälukukampanjan aikana Hamiltonin kirjastot tekevät tiivistä yhteistyötä muiden maakunnan kirjastojen kanssa, sekä paljon myös muiden Hamiltonin kaupungin yritysten ja organisaatioiden kanssa. Vaikka kesälukukampanja itsessään noudattaakin perinteistä kaavaa, jossa lapset tulevat kirjastolle kertomaan lukemistaan kirjoista, laaja yhteistyöverkosto mahdollistaa erilaisten oheisohjelmien ja tapahtumien järjestämisen. Laaja yhteistyöverkosto mahdollistaa myös suurempien palkintojen antamisen lukukampanjan jälkeen ja Hamiltonin kirjastot ovatkin saaneet kiitosta hyvistä palkinnoista ja hyvin järjestetystä kesälukukampanjasta.

New Plymouthin kirjaston lasten- ja nuortenosaston johtaja Deborah Price-Ewenkin (2014) mainitsi haastattelussani, että kesälukukampanja on merenrantakaupungissa suosituin lukemaaninnostamisen muoto. New Plymouthin kirjasto on osa kulttuurikeskusta, joka sisältää kirjaston lisäksi myös museon, kaupungin arkiston ja kaupungin infopisteen. New Plymouthissa kesälukukampanjaa toteutetaan usein kirjastoliiton suunnitelman mukaisesti, mutta kampanjan teemaa sidotaan yhteen

museossa olevan näyttelyn kanssa. Näin kesälukukampanjaan liittyviä keskusteluja, tapahtumia ja tehtäviä voidaan suorittaa myös museossa ja suunnitteluun saadaan enemmän henkilökuntaa. Viime kesänä museon päänäyttelynä oli lainelautailun historia, jolloin vesi ja lainelautailuteemaa tuotiin myös kesälukukampanjaan. 53 000 asukkaan New Plymouthissa kesälukukampanjaan osallistuu vuosittain noin 300 lasta.

6.2.2 Satutunnit

Opinnäytetyötäni varten tekemääni haastatteluun vastanneesta kuudesta lastenkirjastotyöntekijästä (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014) jokainen kertoi satutuntien olevan yksi suosituimmista lasten palveluista. Satutunnit ovat toinen lukemaaninnostamisen menetelmä ja palvelu, jota lähes poikkeuksetta kaikki kirjastot Uudessa-Seelannissa tarjoavat jossakin muodossa asiakkailleen. Satutunteja järjestetään taaperoikäisille ja alle kouluikäisille lapsille sekä ensimmäisten koululuokkien oppilaille. Uudessa-Seelannissa satutunnit eivät juuri poikkea suomalaisista vastineistaan. Yleisimmin satutunnin kesto on puoli tuntia ja siihen sisältyy muutaman kirjan lisäksi loruja, lauluja ja leikkejä.

Adrienne Hannan (2014) Wellingtonin kirjastosta kertoi haastattelussani, että eläinsuojeluyhdistys SPCA:n kanssa yhteistyössä järjestetyt satutunnit ovat yksi kirjaston suosituimmista tapahtumista. Wellingtonissa SPCA tuo eläimiä satutunnille ja lapset saavat silitellä niitä tarinoiden lomassa. Samalla SPCA saa näkyvyyttä ja kirjastolla on mahdollisuus tukea yhdistyksen toimintaa ja kannustaa perheitä adoptoimaan ja auttamaan kodittomia eläimiä. Wellingtonin kirjastot ovat perinteisesti myös osallistuneet kaupungin suuriin festivaaleihin ja tapahtumiin pitämällä satutunteja ja tarinan kerrontaa tapahtumavieraille. Perinteisiin satutunteihin osallistuu Wellingtonissa lähes sata lasta ja SPCA:n kanssa yhteistyössä järjestettyihin satutunteihin osallistuu kerralla jopa yli sata lasta.

Seismisesti erittäin aktiivisella alueella sijaitsevan Christchurchin asukkaat puolestaan kokevat erittäin tärkeänä sen, että kirjasto tuottaa satutuntien kaltaisia palveluita. Julianne Pask (2014) kertoi haastatteluvastauksissaan, että maanjäristysten

aiheuttama pelko ja huonot uutiset ovat Christchurchissa arkipäivää, joten vanhemmat toivottavat tervetulleiksi tapahtumat, joihin lapset ja vanhemmat voivat tulla yhdessä. Satutunnit eivät ole vain tarinankerrontatuokio, vaan niihin on yhdistetty askartelua ja leikkejä, joihin myös vanhemmat voivat osallistua. Christchurchissa viikoittain järjestettävät satutunnit keräävät yleensä kokoon noin viisikymmentä henkilöä.

Deborah Price-Ewenin (2014) mukaan New Plymouthin alueen kirjastoissa satutunnit noudattavat pääsääntöisesti perinteistä kaavaa. Jokaista satutuntia varten varataan kolmesta neljään kirjaa ja kaksi tai kolme laulua. Yleensä kirjat valitaan jonkun teeman mukaan ja sitten etsitään kirjoihin sopiva loru tai leikki. Satutunti päättyy aina askarteluun, joka osallistujamäärästä riippuen voi olla helppo pisteestä-pisteeseen tehtävä tai vaativampi leikkaa-liimaa tehtävä. Jouluna ja koulujen loma-aikoina satutunnin yhteyteen järjestetään suurempi askartelunurkka. New Plymouthissa satutunnit kantavat nimeä Crackerjacks ja niihin osallistuu joka viikko noin 40 henkilöä. Parhaimpina viikkoina satutunnit saattavat kerätä jopa 70 henkilön yleisön.

Gameedah Jonas (2014) Hamiltonin kirjastosta kertoi haastattelussani, että Hamiltonin kaupunginkirjastossa satutunteja järjestetään kolme kappaletta. Alle 2 vuotiaille lapsille on oma musiikki- ja lorutuokionsa, 3-6 vuotiaille oma satutuntinsa ja lisäksi Hamiltonin kirjastoissa järjestetään satutunti ainoastaan maorinkielellä. Maorinkielinen satutunti järjestetään kerran kuukaudessa ja se on ollut sekä vanhempien että lasten keskuudessa suosittu. Normaalista puolesta tunnista poiketen Ngaa puuraakau me koorero tara -satutunti kestää 45 minuuttia. Ngaa puuraakau me koorero tara -satutunnilla maorilapset saavat kuulla tarinoita ja lauluja oman kulttuurinsa kielellä ja englanninkieliset lapset oppivat maorinkielen alkeita tarinoiden ja laulujen mukana.

Perinteisten satutuntien lisäksi Uuden-Seelannin Eteläsaarella sijaitsevassa Nelsonissa pidetään muutaman kerran vuodessa erittäin suosittu yösatutunti. Viv Rounce (2014) Nelsonin kirjastosta kertoi haastattelussani, että yösatutunnille lapset tuovat mukanaan tyynyjä, peittoja ja taskulamput. Tarinoiden lukemisen lisäksi yösatutunnilla lauletaan, pelataan ja leikitään leikkejä, sekä seikkaillaan pimeässä kirjastossa. Yösatutunnit pidetään yleensä 7-10 vuotiaille lapsille, sillä sitä nuorempia pimeä ympäristö saattaa pelottaa. Yösatutunti järjestetään Nelsonissa noin kaksi kertaa

vuodessa, sekä keväällä että syksyllä, ja ne ovat olleet lasten keskuudessa erittäin suosittuja. Perinteiselle satutunnille osallistuu normaalisti noin 25 lasta, mutta yösatutunnilla määrä on useimmiten yli 50.

6.2.3 Kouluyhteistyön menetelmät

Tutkimustani varten haastattemieni kirjastonhoitajien (Hannan 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014) mukaan Uudessa-Seelannissa kirjastot tekevät aktiivisesti yhteistyötä koulujen kanssa. Yhteistyö on molemminpuolista ja kirjaston henkilökunta vierailee aktiivisesti kouluilla ja koululuokat puolestaan kirjastossa. Koulujen kanssa tehdään yhteistyötä myös tapahtumien yhteydessä sekä avustetaan koulukirjastojen kanssa. Uudessa-Seelannissa pienimmissäkin kouluissa on jonkinasteinen kirjasto tai ne ovat kirjastoauton reitin varrella.

Nelsonin kirjastoissa pyrkimyksenä on ylläpitää vierailuja kumpaankin suuntaan. Viv Rounce (2014) kertoi haastattelussani, että kirjastot käyvät koulussa vinkkaamassa kirjoja ja kertomassa kirjaston tapahtumista ja palveluista. Kouluja puolestaan kannustetaan tuomaan luokkia kirjastoon oppimaan kirjaston käyttöä paikan päällä. Rouncen mukaan aktiivinen yhteistyö koulujen kanssa rakentaa hyvää ja luotettavaa suhdetta kirjaston ja koulun sekä kirjaston ja kodin välille. Nelsonin kirjaston henkilökunta tarjoaa myös atk-opetusta ja kotiläksyä pienemmille lapsille.

New Plymouthissa vierailuja tehdään kumpaankin suuntaan. Deborah Price Ewenin (2014) mukaan koulujen kirjastovierailut sisältävät ikäryhmästä riippuen kirjastonkäytön opetuksen lisäksi satutuokion tai vinkkausta. Joskus kirjastovierailut tehdään yhteistyössä museon kanssa, jolloin kirjastoon tutustuminen jää pienemmälle huomiolle, mutta on silti sisällytetty kierrokseen. Kirjaston vierailut kouluille puolestaan tehdään kahden henkilön toimesta kaksi kertaa vuodessa, keväisin ja syksyisin. Pienemmille lapsille käydään pitämässä satutuokio päiväkodeissa ja kouluissa, vanhemmille lapsille puolestaan kerrotaan kirjastosta ja vinkataan kirjoja.

Myös Christchurchissa kouluvierailut on koettu tärkeänä ja hyvänä tapana markkinoida kirjastoa ja lukemista. Julianne Pask (2014) kertoi tutkimustani varten tekevässäni haastattelussani, että Christchurchin kirjastossa toimii kaksi "Road Show" nimistä koulukiertuetta, jonka aikana kirjaston henkilökunta käy kouluissa esittelemässä toimintaansa ja kirjallisuutta. Ensimmäinen kiertue on tarkoitettu 5-7 -vuotiaille lapsille ja se sisältää satutuokion ja lyhyitä näytelmiä. Toinen puolestaan on tarkoitettu vanhemmille lapsille ja painottuu kirjavinkkaukseen ja kirjastoon liittyvien tehtävien tekemiseen i-Padeilla.

Adrienne Hannan (2014) Wellingtonin kirjastosta kertoi haastattelussani kouluvierailujen olevan yksi asiakkaiden keskuudessa suosituimmista tavoista innostaa lapsia kirjastoon ja lukemaan. Varsinkin vanhemmat ovat kiitelleet kirjaston aktiivisuutta vierailujen suhteen. Koululuokat kutsutaan kirjastoon kerran vuodessa ja kirjastosta pyritään käymään koulussa kerran vuodessa. Wellingtonin kirjastossa on myös vapaaehtoisia, jotka tarvittaessa auttavat kirjasto- ja kouluvierailujen toteutuksessa.

6.2.4 Lomaohjelmat

Tutkimukseeni osallistuneesta kuudesta uusiseelantilaisesta kirjastosta kaikista mainittiin, että lomaohjelmien järjestäminen on tärkeä keino aktivoida sekä kannustaa lapsia lukemaan ja pitää lapset yhteydessä kirjastoon myös koulujen loma-aikoina. Vuoden vaihteessa kirjastot ovat kiireisiä kesälukukampanjan kanssa, mutta pyrkivät tarjoamaan lapsille muutaman tapahtuman, joihin osallistua kesäloman aikana. Varsinkin kun kaikki lapset eivät mahdu suorittamaan kesälukukampanjaa. Syysloma, kevätloma ja talviloma kukin kestävät kaksi viikkoa, joten kirjastot haluavat tarjota lapsille jotakin aktiviteettia myös silloin. (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014.)

Hamiltonissa panostetaan lomaohjelmien tarjontaan ja kehittämiseen. Gameedah Jones (2014) kertoi haastattelussani, että koulujen loma-aikoihin pyritään saamaan kirjailijavieraita ja kirjojen julkistustilaisuuksia. Yhtenä onnistuneena esimerkkinä

hän kertoo kummitustaloteemapäivästä, joka liittyi paikallisen kirjailijan Gary Nelsonin The Scariest Hounted House Project Ever -teoksen markkinointiin ja esittelyyn. Lisäksi koulujen loma-aikoina Hamiltonin kirjastossa järjestetään askarteluhetkiä sekä peli- ja leikki-iltoja, jotka tuovat lapsia ja aikuisia kirjastoon ja yhteen lomaaikana.

Wellingtonin kirjastoissa lomaohjelma on usein leikkimielisiä kilpailuja ja erilaisia kirjoitus-, piirustus-, tai suunnitteluhaasteita. Adrienne Hannan (2014) kertoi haastattelussani, että loma-aikoina ja suurten tapahtumien yhteydessä Wellingtonin kirjastot pyrkivät myös jalkautumaan kaupungille. Kirjastolla on kaupungissa sekä pop up -kirjastona toimiva koju että kirjastopyörä, jonka korissa on aina pieni määrä kirjallisuutta kaiken ikäisille. Pop up -kirjastolla tarkoitetaan tilapäistä kirjastoa, joka sijaitsee jossakin muualla kuin varsinaisen kirjaston yhteydessä. Pop up -kirjaston paikka voi sijaita esimerkiksi kauppakeskuksissa tai erilaisissa tapahtumissa, mutta paikka voi olla mikä muu tahansa. Wellingtonissa pop up -kirjaston yhteydessä pidetään usein satutunti tai esimerkiksi arvontoja, joissa on kirja-palkintoja.

Deborah Price-Ewenin (2014) mukaan New Plymouthissa lomaohjelma on usein ylimääräinen satutunti tai askartelunurkkaus, jonne on vapaa pääsy. Kirjasto varaa askarteluun materiaalit ja muutamia ideoita, mutta lapset saavat vapaasti käydä askartelemassa mitä haluavat. Lomien aikana pyritään myös kasaamaan näyttely kiinnostavista kirjoista. Kesäloman aikana, kesälukukampanjan ollessa käynnissä, lomaohjelma on usein kevyempää ja kirjoihin liittymätöntä, kun taas kevät-, syys- ja talvilomien aikana ohjelma saattaa olla vaikka kirjaan ja teemaan liittyvää askartelua.

6.2.5 Lukupiirit, kirjallisuuskeskustelut ja kirjailijavieraat

Haastattellessani Uuden-Seelannin kirjastojen edustajia tutkimustani varten kävi ilmi, että yksi erittäin suosituista keinoista innostaa lapsia lukemaan ovat lukupiirit. Lukupiirissä luetaan kirja ja sen jälkeen keskustellaan siitä ryhmässä. Kirjoista kes-

kusteleminen innostaa lapsia lukemaan sekä antaa mahdollisuuden kokoontua yhteen ja tavata muita lapsia ja nuoria. Hankaluudeksi lähes kaikissa kirjastoissa mainittiin lastenosaston henkilökunnan pieni määrä. Kun kirjastot tarjoavat jo valmiiksi laajan kattauksen palveluja ja ohjelmaa, lukupiirin organisointiin ja suunnitteluun on vaikea irrottaa henkilökuntaa. Monissa kirjastoissa henkilökunnan puutetta on kuitenkin korvattu siirtämällä lukupiiri verkkoon tai hankkimalla vapaaehtoisia auttamaan kirjaston henkilökuntaa. (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014.)

Gameedah Jonesin (2014) mukaan Hamiltonin pääkirjastossa lukupiirejä lapsille ja nuorille ei ole. Pienessä Hillcrestin sivukirjastossa puolestaan on oma lukupiirinsä 8-12 vuotiaille lapsille sekä 13-vuotiaille ja sitä vanhemmille lapsille. Uudessa-Seelannissa kouluvuoteen kuuluu neljä lukukautta. Ensimmäinen lukukausi alkaa tammikuun viimeisellä viikolla ja kestää huhtikuun puoleen väliin. Toinen lukukausi alkaa toukokuun ensimmäisellä viikolla ja päättyy kesäkuun ensimmäisellä viikolla. Tässä välissä lapsilla on kolme viikkoa kestävä talviloma ja kouluun palataan kesäkuun loppupuolella. Kolmas lukukausi alkaa kesäkuun lopussa ja loppuu syyskuun lopussa. Viimeinen lukukausi kestää lokakuun alusta joulukuun. Sekä lasten että nuorten lukupiiri kokoontuu kahdesti koulujen lukukauden aikana. Nuorten lukupiirin kohdalla kokoontumiskertojen määrää on suunniteltu nostettavaksi neljään, mutta kaksi kokoontumiskertaa lasten lukupiirissä on koettu toimivaksi. Lapset ehtivät lukea kirjan rauhassa, eikä tule painetta kiirehtiä. Jones kertoi haastattelussani, että vaikka pääkirjastossa lukupiiriä ei ole, sivukirjastoissa lukupiirit ovat saavuttaneet suuren suosion ja niihin osallistuu kerralla noin kaksikymmentä osallistujaa.

Adrienne Hannan (2014) kertoi haastattelussani, että Wellingtonin kirjastoissa toteutetaan tällä hetkellä vain aikuisille tarkoitettua lukupiiriä perinteisen mallin mukaisesti kirjaston tiloissa. Lukupiiri on kuitenkin koettu hyväksi keinoksi kannustaa lapsia lukemaan, joten lasten lukupiiriä toteutetaan verkossa. Julianne Paskin (2014) mukaan samanlaista verkkolukupiiriä toteutetaan muun muassa Christchurchissa. Hannanin (2014) mukaan kouluikäisille lapsille on verkossa oma fooruminsa, jossa he voivat toteuttaa online-lukupiiriä. Online-lukupiiri on ollut Wellingtonin kirjastoissa suosittu ja suunnitelmissa on luoda samankaltainen palvelu myös nuorille. Kirjasto varaa kirjoja, joita lapset haluavat lukea, mutta keskustelu tapahtuu verkossa. Silloin

tällöin Wellingtonin kirjasto isännöi lastenkirjojen julkistustilaisuuksia ja kirjailijavierailuja. Tällöin lukupiirin kirjana on usein vierailevan kirjailijan teos ja lapset pääsevät tapaamaan kirjailijankin.

Myös New Plymouthissa ainut kirjastossa järjestettävä lukupiiri on aikuisten lukupiiri. Deborah Price-Ewen (2014) mainitsi haastatteluvastauksissaan toivovansa, että kirjastoon saataisiin myös lasten- ja nuorten lukupiiri tai Wellingtonin mallin mukainen online-lukupiiri. Tällä hetkellä New Plymouthin kirjastossa suunnitellaan nuorten lukupiiriä. Suunnitelma on aiemmin kaatunut lastenosaston henkilökunnan vähyyden vuoksi, mutta nyt lukupiiriä varten on saatu kirjaston ulkopuolisia vapaaehtoisia, jotka saattavat mahdollistaa lukupiirin aloittamisen. Price-Ewen kertoi haastattelussani, että jos suunnitelma hyväksytään, lukupiiri saattaa alkaa New Plymouthissa jo vuoden 2015 alussa.

Ania Biazik (2014) kertoi haastattelussani, että Aucklandissa lukupiirit ovat kesälukukampanjan jälkeen toiseksi suosituin kirjaston järjestämä ohjelma. Kuten Hamiltonin alueella, myös Aucklandissa on erikseen oma lukupiirinsä lapsille ja nuorille. Nuorten lukupiirissä nuoret lukevat saman kirjan ja keskustelevat sitten lukemastaan teoksesta, mutta lasten lukupiirissä lapset voivat tuoda mukanaan minkä tahansa lukemansa kirjan ja kertoa siitä. Lisäksi Aucklandin kirjasto toteuttaa Wellingtonin kaltaista verkkolukupiiriä. Aucklandissa lukupiiri järjestetään myös pääkirjastossa ja siihen osallistuu kerralla noin 20–30 henkilöä.

Nelsonissa ei tällä hetkellä järjestetä lukupiiriä ollenkaan, mutta Viv Roucen (2014) mukaan muualla maakunnassa lukupiirit ovat olleet suosittuja. Nelsonin kirjastoissa käy kuitenkin aktiivisesti kirjailijavieraita kertomassa kirjoistaan ja lukemisesta. Yleensä kirjailijavierailujen yhteydessä järjestetään myös pelejä tai askartelua ja jotakin pientä syötävää. Nelsonin kirjastossa toimii myös nuortenkerho, jossa nuoret voivat keskustella ajankohtaisista asioista ja kirjallisuudesta sekä tavata toisiaan. Joskus nuortenkerhossakin käy vierailevia puhujia. Nuoret ovat myös itse ottaneet tavaksi tuoda mukanaan jotakin syötävää ja juotavaa tapaamisiin.

6.2.6 Näyttelyt ja kirjalistat

Näyttelyt ja kirjalistat ovat helppo tapa kannustaa lapsia ja nuoria lukemaan sekä esitellä kirjallisuutta. Deborah Price-Ewen (2014) New Plymouthista kertoi haastattelussani, että lasten- ja nuortenosaston hyllyjen suunnittelussa otetaan huomioon se, että mahdollisimman paljon kirjoja saadaan esiin kansikuva katsojaan päin. Lisäksi kirjastossa on oma pieni näyttelyhylly, johon kerätään tiettyyn teemaan liittyviä kirjoja. Sama käytäntö on käytössä kaikissa Taranakin maakunnan kirjastoissa ja asiakkaat ovat kiitelleet sitä paljon, sillä kirjaan tulee helpommin tartuttua, kun näkee kansikuvan. Näyttelyhyllyjen lisäksi New Plymouthissa kopioidaan kaikkien uusien kirjojen kannet kansioihin, josta nuoret voivat selata uutuuksia.

Myös Nelsonin kirjastossa korostetaan visuaalisuutta ja näyttelyiden tärkeyttä. Viv Rounce (2014) kertoi haastattelussani, että Nelsonin pääkirjastoon on juuri uusittu hieno nuorten nurkkaus, jonne tehtiin myös hyllyt kirjanäyttelyitä varten. Samalla hyllytilaa muutettiin niin, että kirjat saadaan näkymään paremmin. Näin on helppo korostaa uutuuksia ja juuri palautettuja kirjoja. Myös Rounce korosti vastauksissaan sitä, että kirjojen kansien näkyminen houkuttelee tarttumaan kirjaan. Nelsonin kirjastojen henkilökunta tekee myös kirjalistoja, mutta kirjaston henkilökunta pyrkii mieluummin kertomaan nuorille uusista ja mielenkiintoisista kirjoista suullisesti, sillä suullinen keskustelu pitää vuorovaikutusta yllä paremmin kuin paperiset kirjalistat.

Wellingtonin kirjastot tuottavat kirjalistoja sekä printattuna kansioihin että sähköisesti verkkoon. Adrienne Hannan (2014) sanoi haastattelussani, että kirjat listataan siten, että eri genreillä on oma listansa ja sekä suosituimmilla kirjoilla että uusimmilla kirjoilla on omansa. Kirjalistat ja näyttelyt ovat myös yksi suosituimmista palveluista Wellingtonin kirjastoissa. Kirjalistojen tekeminen ja näyttelyiden pystyttäminen ei vaadi kirjaston henkilökunnalta juurikaan resursseja tai ylimääräistä aikaa ja Hannanin mukaan henkilökunta toteuttaakin listoja silloin, kun kirjastossa on muuten hiljaista ja muita töitä ei ole. Silloin tällöin kirjaston vapaaehtoiset osallistuvat näyttelykirjojen keräämiseen ja kirjalistojen laatimiseen.

Ania Biazik (2014) Aucklandista mainitsi haastattelussani kirjanäyttelyt yhtenä suosituimpana lukemaaninnostamisen menetelmänä, jota myös asiakkaat kiittelevät. Aucklandin pääkirjastossa on pyritty siihen, että lasten- ja nuortenosastolla on joka

kuukausi esillä jokin kirjanäyttely. Biazik myös korosti vastauksissaan sitä, että kirjanäyttelyt ovat yksi vähiten aikaa vievä keino kannustaa lapsia lukemaan ja esitellä kirjallisuutta. Myös lapset itse ovat innoissaan näyttelyistä ja saavat esittää toiveita näyttelyistä ja askarrella jotakin teemaan sopivaa.

6.2.7 Sosiaalinen media, bloggaus ja verkkovinkkaus

Sosiaalinen media on tärkeä osa nykypäiväistä kirjastotyötä. Neljä tutkimustani varten haastattelemastani kuudesta uusiseelantilaisesta kirjastonhoitajasta (Biazik 2014; Hannan 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014) kertoi haastattelussani, että varsinkin nuoria on helppo houkutella mukaan kirjaston tapahtumiin ja kirjaston asiakkaiksi sosiaalisen median välityksellä. Myös kirjavinkkien jakaminen sosiaalisessa mediassa on vaivatonta ja nopeaa. Joissakin kirjastoissa sosiaalisen median käyttö ei ole kovin aktiivista, mutta osa kirjastoista päivittää sivuja aktiivisesti ja monipuolisesti.

Wellingtonin kirjaston Adrienne Hannanin (2014) mukaan Facebook, Twitter, Tumblr ja blogit ovat osoittautuneet Wellingtonissa hyväksi keinoksi jakaa kiinnostavia kirjavinkkejä ja arvosteluja nuorille käyttäjille. Facebookia, Twitteria ja Tumblria päivittää kirjaston henkilökunta, mutta blogeihin nuoret saavat itse kirjoittaa mielteitä lukemistaan kirjoista. Hannan kertoo, että tämä on toiminut hyvin, eikä moderointia ole juuri tarvittu. Wellingtonin kirjastossa tarjotaan foorumilla käytävää verkkolukupiiriä myös nuoremmille lapsille, mutta muita nuoremmalle ikäryhmälle kohdistettuja verkkopalveluja Wellingtonissa ei vielä ole.

New Plymouthissa sosiaaliseen mediaan ei ole panostettu yhtä paljon kuin pääkaupungissa, mutta verkkokirjaston käytettävyys, ulkoasu ja helppous ovat asioita, joihin kirjasto haluaa panostaa. Deborah Price-Ewen (2014) kertoi haastattelussani, että verkkokatalogiin pyritään lisäämään jatkuvasti kuvia kirjojen kansikuvista ja lukijoiden kommentteja ja arvioita. Pyrkimyksenä on saada verkkokatalogiin myös palvelu, joka suosittelee asiakkaalle kirjoja luetun teoksen, genren tai kirjailijan perusteella.

Viv Rounce (2014) Nelsonista kertoi haastattelussani verkkopalveluiden olevan hyvä keino lähestyä nuoria, jotka ovat kiireisiä opiskelujen sekä opintojen ohessa työskentelyn vuoksi. Nuorilla ei ole paljoa vapaa aikaa koulun ja töiden lisäksi, joten on tärkeää tarjota palvelua, joka tavoittaa heidätkin. Blogit ovat tähän hyvä keino. Nuoret voivat itse päättää milloin ja missä lukevat kirjavinkkejä tai jakavat omia lukukokemuksiaan, eivätkä ole sidottuja kirjaston aukioloaikoihin. Nelsonin kirjastossa kirjaston henkilökunta myös kerää tiiviisti nuorten kommentteja ja tähtiarvioita, joita lisäävät verkkokirjastoon kirjojen yhteyteen.

6.2.8 Kilpailut ja haasteet

Kaikki uusiseelantilaiset haastateltavat (Biazik 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014) olivat lähes yhtenevästi sitä mieltä, että kilpailut ovat hyvä keino innostaa varsinkin nuoria lukemisen ja kirjaston pariin. Neljä kuudesta haastattelemastani kirjastonammattilaisesta kertoi, että kirjasto toteuttaa kilpailuja ja haasteita jollakin tasolla asiakkailleen.

Julianne Pask (2014) mainitsi haastattelussani, että Christchurchissa pyritään järjestämään erilaisia kilpailuja varsinkin teini-ikäisille. Kilpailu on usein teemaan liittyvä ja saattaa olla kirjoituskilpailu, tiettyyn kirjaan liittyvä tietokilpailu tai piirustuskilpailu. Teema vaihtelee vuodenajan mukaan. Esimerkkeinä menneistä kilpailuista Pask mainitsi kirjoituskilpailuna toteutetun Steampunk -kilpailun sekä Zombie-temapäivän, johon sisältyi kirjoituskilpailu ja muuta teemaan liittyvää ohjelmaa. Lisäksi Christchurchissa on toteutettu muutaman kerran kirjoitushaaste. Kilpailut ja haasteet ovat olleet varsinkin Christchurchin nuorten keskuudessa suosittuja ja palkintoina on ollut kirjoja sekä sponsorien lahjoituksia.

Gameedah Jonas (2014) kertoi haastattelussani, että Hamiltonin kirjastossa järjestettiin jokunen vuosi sitten Uuden-Seelannin lasten- ja nuortenkirjafestivaalin yhteydessä Be the Book -kilpailu. Kilpailun aikana osallistujan tuli lukea yksi uusiseelantilainen lasten- tai nuortenkirja, ottaa itsestään kirjan kannen kanssa yhteensopiva kuva ja laittaa kuva Instagramiin. Myös sellaiset nuoret, jotka eivät Instagramissa

olleet, saattoivat osallistua kilpailuun sähköpostitse. Jonas mainitsi haastattelussani, että Be the Book kilpailussa voittajalle oli luvassa 300 dollarin arvoinen Samsungin tablet-tietokone, joka oli hankittu kirjaston sponsorien avustuksella.

Anja Biazikin (2014) mukaan Aucklandissa kilpailut ovat olleet pääasiassa kirjoituskilpailuja tai arvontoja, mutta kaikista on saanut kirjpalkintoja. Aucklandin kirjastot tekevät yhteistyötä kirjakauppojen kanssa, jotka usein lahjoittavat kirjoja palkinnoksi. Aucklandin kirjastossa järjestetään kilpailuja ja haasteita suurempien tapahtumien yhteydessä. Erilaisia kilpailuja on järjestetty muun muassa Uuden-Seelannin kirjakuukauden, Uuden-Seelannin lasten- ja nuortenkirjallisuusfestivaalin, kansallisen romaanikirjoituskuukauden ja LIANZA:n lastenkirjafestivaalin aikana. Aucklandin kirjasto ottaa osaa juhlallisuuksiin kaupungilla sijaitsevan pop-up kirjaston muodossa.

Viv Rounce (2014) Nelsonin kirjastosta kertoi haastattelussani, että Nelsonissa julistetaan New Zealand Poetry Day -runopäivää tänä vuonna Poems for Pancake -haasteella. Poems for Pancake haaste on tarkoitettu 11–18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Haasteessa jokaisen osallistujan tulee tuoda lukea yksi runo runopäivään liittyvissä juhlallisuuksissa. Runo saa olla joko lukijan oma suosikkiruno keneltä tahansa runoilijalta, satunnainen runo esillä olevista kirjoista tai lapsen tai nuoren itse kirjoittama runo. Kun nuoret ovat lukeneet runonsa, he saavat siitä palkinnoksi palan pannukakkua syötäväksi.

Deborah Price-Ewen (2014) New Plymouthista kertoi haastattelussani, että heidän kirjastossaan on muutamana vuotena kokeiltu nuorille suunnattua 24 tunnin sarjakuvahaastetta, jonka aikana nuorten on tarkoitus ideoida ja piirtää oma sarjakuvatarinansa. Kaikki kirjaston kirjat ovat käytettävänä inspiraation lähteeksi. 24 tunnin sarjakuvahaaste oli ensimmäisinä vuosina erittäin suosittu, mutta sen toteuttaminen vaati suuressa rakennuksessa niin paljon resursseja, että aikaa lyhennettiin 9 tuntiin. Myös 9 tunnin sarjakuvahaaste on kerännyt kiitosta, mutta nuoret ovat kommentoineet sitä, että 9 tuntia on liian lyhyt aika sarjakuvan ideoimiseen, luonnosteluun ja piirtämiseen. Vaikka 24 tunnin haastetta ei voida enää kirjastossa toteuttaa, kirjaston henkilökunta pyrkii edelleen kehittämään ja uudistamaan haasteideaa.

Muista lukuhaasteista Price-Ewen (2014) mainitsi haastattelussani Haweran kirjaston lukuköynnöksen. Taranakin maakuntaan kuuluvassa Haweran kirjastossa lapsia on kehoitettu lukemaan Reading Vine -haasteen avulla. Suomennettuna reading vine tarkoittaa lukuköynnöstä. Lukuköynnös on seinään maalattu pitkä köynnös, jonka jokaisella lehdellä on yksi genre, johon kuuluvan kirjan lapsen tulisi lukea. Lapsille annetaan haasteen alussa pieni hyönteinen, joka liikkuu lehdeltä toiselle niin kauan, kunnes viimeinenkin genre on suoritettu. Kun haaste on suoritettu ja lapsi on lukenut yhteensä 30 kirjaa, ammattimaalari tulee kirjastoon ja maalaa kirjaston kattoon lapsen valitseman perhosen ja näin lapsen hyönteinen on haasteen päätyttyä muuttunut perhoseksi. Haasteen tarkoitus on saada lapset tutustumaan valtavirrasta poikkeavaan kirjallisuuteen ja kannustaa tarttumaan erilaisiin kirjoihin. Lukuköynnösidea on levinnyt Taranakin maakunnan kirjastoihin erittäin nopeasti.

6.2.9 Henkilökohtainen neuvonta, keskustelu ja kuuntelu

Huolimatta siitä, että kirjastot tarjoavat lukuisia eri palveluja ja tapoja innostaa lapsia lukemaan, kirjastoalan ammattilaiset korostavat perinteisen asiakaspalvelun ja neuvontatyön tärkeyttä. Viv Rounce (2014) Nelsonin kirjastosta korosti haastattelussani sitä, että lasten ja nuorten kanssa jutteleminen on erittäin tärkeää. Lapset ja nuoret tuntevat näin itsensä tervetulleiksi kirjastoon ja oppivat tuntemaan kirjaston henkilökunnan. Samalla asiakkaiden ja kirjaston henkilökunnan välille syntyy luottamus. Rouncen mukaan Nelsonin kirjastoissa pyritään neuvomaan lapsia ja nuoria oikeanlaisen kirjallisuuden hankinnassa mieluummin itse kuin esimerkiksi verkkokirjaston avulla. On tärkeää kuunnella asiakasta.

Julianne Pask (2014) Christchurchin kirjastosta korosti haastattelussani sitä, että hyvään asiakaspalveluun kuuluu myös kaikkien asiakkaiden huomiointi. Siksi Christchurchin kirjastot pyrkivät mahdollistamaan sen, että myös liikuntarajoitteiset ja lukemisvaikeuksista kärsivät voivat osallistua kaikkiin kirjaston tapahtumiin ja ohjelmiin. Lisäksi hän mainitsee sen, että paras keino markkinoida lukemista ja kirjallisuutta lapsille ja nuorille on kuunnella heidän mieltymyksiään ja ajatuksiaan. Vain sillä tavoin kirjaston henkilökunta pystyy suosittelemaan lukijalle mielekästä kirjallisuutta.

Myös Wellingtonin kirjaston Adrienne Hannan (2014) korosti vastauksissaan henkilökohtaisen neuvonnan tärkeyttä. Hannanin mukaan varsinkin nuorten kohdalla henkilökohtainen neuvonta ja asiakkaan kuunteleminen on tärkeää. Wellingtonin kirjastot pyrkivät myös tarkasti hankkimaan kaikki asiakkaiden pyytämät kirjat, jotka kokoelmasta puuttuvat. Hannan kertoi haastattelussani, että Wellingtonissa nuoret ovat aktiivisia ja tulevat juttelemaan ja kysymään asioita kirjastonhoitajilta mieluummin kuin etsivät niitä päätteeltä. Asiakaspalvelutyö vie kaikkein vähiten resursseja, mutta kirjastonhoitajan on oltava asiakaspalvelulähtöinen ja asennoitunut siihen, että lapsista ja nuorista pitää olla kiinnostunut.

6.3 Resurssit, rahoitus ja yhteistyö

6.3.1 Resurssit ja rahoitus

Resurssien ja ajan puute on veruke, jonka taakse kirjastoalalla useimmiten piiloudutaan. Opinnäytetyötäni varten tekemissäni haastatteluissa kävi ilmi, että Uudessa-Seelannissa asiaa on ratkaistu tehokkaalla organisoinnilla, ulkopuolelta tulevilla rahoittajilla sekä vapaaehtoisilla avustajilla. Kaikki haastattelemani lastenkirjastotyöntekijät korostavat sitä, että kaikkien kirjaston ja lastenosaston tarjoamien palveluiden tulisi olla kaupungin asukkaille maksuttomia. Lukemaan innostaminen ja kirjaston järjestämät tapahtumat eivät ole poikkeus. (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014.)

Julianne Pask (2014) Christchurchista kertoi haastattelussani, että kirjaston pyrkimys on pitää kaikki kirjaston säännölliset ohjelmat, kampanjat, tapahtumat ja teemapäivät maksuttomina. Ainoastaan ohjelmat, joissa on käytetty kalliimpaa teknologiaa tai johon on tarvittu arvokkaampia hankintoja, ovat joskus olleet maksullisia.

Kaikki kuusi haastattelemaani kirjastonhoitajaa (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014) kertoivat, että eniten Uuden-

Seelannin lastenosaston toiminnassa resursseja vie kesälukukampanja sekä muut tapahtumat ja kampanjat, joita toteutetaan yhdessä maakunnan laajuisesti. Kesälukukampanja kestää lähes kolme kuukautta ja sitä toteutetaan Uuden-Seelannin jokaisessa maakunnassa, joten resursseja kuluu väistämättä, mutta toisaalta kirjastot tekevät laajasti yhteistyötä ja yhden yksittäisen kirjaston taakka ei ole liian suuri. Kaikki lasten- ja nuortenosaston henkilökunnan jäsenet osallistuvat tasapuolisesti suunnittelutyöhön ja kaikille on varattu tiskin ulkopuolista aikaa kampanjoita, tapahtumia ja ohjelmia varten.

Deborah Price-Ewen (2014) New Plymouthista mainitsi haastattelussani, että itse kesälukukampanja ei vie resursseja niin paljon, vaan itse kesäaika. Kesällä järjestetään jouluaiheisia tapahtumia, kesäaiheisia tapahtumia, kesälukukampanja ja koulujen lomaohjelmaa.

Adrienne Hannan (2014) Wellingtonin kirjastosta kertoi haastattelussani, että vaikka kesälukukampanja vaatii eniten resursseja, henkilökunnan ajasta kuitenkin menee eniten korkeakouluvierailuihin ja tapahtumissa toteutettaviin pop-up kirjastoihin. Korkeakouluvierailuihin suhtaudutaan erittäin positiivisesti, mutta opiskelijoiden suuri määrä kuluttaa enemmän aikaa. Hannan korosti sitä, että hyvällä aikataulutuksella, sisäisellä viestinnällä ja organisoinnilla paljonkin aikaa vievät tapahtumat saadaan Wellingtonissa hoidettua mallikkaasti kerta toisensa jälkeen.

Uudessa-Seelannissa myös vapaaehtoisten käyttö on yleistä ja kirjastoilla on paljon vapaaehtoisia. Deborah Price-Ewen (2014) kertoi haastattelussani, että New Plymouthin kirjastolla on yhteensä 47 vapaaehtoista, jotka auttavat hyllyttämisessä, muovittamisessa, tapahtumien toteuttamisessa ja markkinoinnissa. Tällä hetkellä 47 vapaaehtoisesta seitsemän on lastenosaston käytettävissä ja heistä osa on nuorempia opiskelijoita, jotka käyvät koulujen jälkeen auttamassa kirjastolla. Price-Ewen kertoi haastattelussani pitävänsä tätä myös yhtenä lukemaaninnostamisen osa-alueena. Nuoret pääsevät näkemään, millaista kirjastotyö on ja tutustumaan kirjallisuuteen. Vapaaehtoisia auttajia on New Plymouthin lisäksi kaikissa muissakin haastattelemissani kirjastoissa; Nelsonissa, Christchurchissa, Hamiltonissa, Wellingtonissa ja Aucklandissa (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014).

Uudessa-Seelannissa 80–97 prosenttia kirjaston rahoituksesta tulee kunnalta, kirjastosta riippuen ja Uudessa-Seelannissa valtiolle maksettavien verojen lisäksi veroa maksetaan kunnalle ja niistä kunta jakaa tietyn summan kaupungin yleisiin palveluihin, kuten kirjastoon (A Strategic Framework 2006 to 2016, 2006). Tutkimustani varten haastattelemistani uusiseelantilaisista kirjastoalan henkilöistä jokainen mainitsi vastauksissaan, että vaikka Uudessa-Seelannissa kirjastojen rahoitus tulee suurimmaksi osaksi verorahoista, myös ulkopuoliset rahoittajat ovat yleisiä. Rahoittajia voivat olla suuret yritykset, säätiöt tai yksittäiset henkilöt. Yleensä kirjastolla tulee olla jokin projekti, johon rahoitusta pyydetään, mutta se ei ole välttämätöntä. (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014.)

Deborah Price-Ewen (2014) New Plymouthista kertoi haastattelussani, että suuret yritykset ovat tärkeitä lisärahoittajia kirjaston tapahtumien suunnittelussa ja tuovat lisää leveyttä lastenosaston budjettiin. Suuret yritykset ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita ja rahoittajia varsinkin pienille kirjastoille. Tällä hetkellä New Plymouthin kirjasto Puke Ariki tekee yhteistyötä eniten Shellin ja uusiseelantilaisen TSB-pankin kanssa. Aikaisemmin myös telekommunikaatioyhtiö Gen-i on ollut Puke Arikin tärkeä yhteistyökumppani. Myös Friends of Puke Ariki -säätiö rahoittaa joitakin kirjaston lastenosaston projekteja ja on usein mukana muun muassa kesälukukampanjan rahoituksessa.

Viv Rounce (2014) Nelsonin kirjastosta kertoi haastatteluvastauksissaan, että kirjasto turvautuu suurempien kampanjoiden ja tapahtumien aikaan ulkopuoliseen sponsoriapuun. Myös Christchurchin kirjaston Julianne Pask (2014) mainitsi haastattelussani, että he saavat silloin tällöin rahoitusta kirjaston ulkopuolelta. Suurimpia rahoittajia ovat olleet rugbyjoukkue Crusaders, jonka kanssa Christchurchin kirjasto tekee muutenkin laajaa yhteistyötä. Lisäksi Christchurchin kirjasto on saanut rahoitusta ja lahjoituksia muun muassa Paper Plus -kirjakauppaketjulta sekä Science Alive -säätiöltä.

6.3.2 Yhteistyö

Uuden-Seelannin kirjastoliitto LIANZA on tärkeä yhteistyökumppani kaikille maan kirjastoille. LIANZA:n tehtävänä on kehittää ja ylläpitää Uuden-Seelannin ekonomista, sosiaalista ja kulttuurista hyvinvointia sekä auttaa kirjastoja tuottamaan mahdollisimman monipuolisia palveluja kirjastojen asiakkaille. LIANZA palkitsee vuosittain kirjailijoita ja kirjoittajia palkintogaalassa. LIANZA toimii isäntänä vuosittain järjestettävälle konferenssille, johon osallistuu kuusi sataa kirjasto- ja informaatioalan ammattilaista vuosittain. Konferenssin lisäksi LIANZA järjestää lisäkoulutusta ja kursseja kirjastoalan ammattilaisten ammattitaidon ylläpitämiseksi. (LIANZA 2014b.)

Tutkimustani varten haastatteleman kuuden eri kirjaston edustajat antoivat yhtenäiset vastaukset kysyttäessä Uuden-Seelannin kirjastojen välisestä yhteistyöstä. Uudessa-Seelannissa kirjastot tekevät paljon yhteistyötä keskenään. Varsinkin isompien tapahtumien ja kampanjoiden yhteydessä yhteistyö muiden kirjastojen kanssa on tärkeää. Tällä hetkellä pääkaupunki Wellingtonin kirjastot keskittyvät tiivistämään paikallista yhteistyötä koulukirjastojen kanssa, mutta tekevät aika-ajoin opetus- ja kurssiyhteistyötä muiden maakunnan ja Pohjoissaaren kirjastojen kanssa. Myös Aucklandissa vaalitaan maakunnan sisäistä yhteistyötä. Nelsonissa yhteistyön merkitys on koettu huomattavan tärkeäksi varsinkin kursseja, työpajoja ja lisäkoulutusta järjestäessä. (Biazik 2014; Hannan 2014; Rounce 2014.)

Deborah Price-Ewen (2014) kertoi haastattelussani, että New Plymouthin alueen kirjastot tekevät paljon yhteistyötä maakuntansa Taranakin muiden kirjastojen kanssa. Varsinkin Etelä-Taranakin alueen kirjastojen kanssa tehty yhteistyö on osoittautunut erittäin onnistuneeksi. Yhteistyö maakunnan muiden kirjastojen kanssa on ollut ideoiden vaihtamista, suurempien kampanjoiden järjestämistä yhteisvoimin ja yhteisellä rahoituksella sekä kouluvierailujen koordinoitua. Kesälukukampanjan aikaan New Plymouthin kirjastot tekevät yhteistyötä Hawkes Bay -maakunnan kirjastojen kanssa.

Myöskään pitkä välimatka ei estä yhteistyötä, kun kyse on ideoiden jakamisesta ja yhteisestä suunnittelutyöstä. Kahdelle saarelle levittäytyneen maan kirjastoille on tärkeää saada yhteistyökumppaneita myös toiselta saarelta. Julianne Pask (2014)

Christchurchin kirjastosta kertoi haastattelussani, että heidän suunnitelmissaan on jo pitkään ollut saada yhteistyökumppaneita Pohjoissaarelta ja nyt Pohjoissaarella sijaitsevan Aucklandin ja Eteläsaarella sijaitsevan Christchurchin kirjastot aloittelevat yhteistyötä keskenään. Lisäksi Christchurchin kirjastot ovat aloittamassa yhteistyötä myös Australian maakuntakirjastojen kanssa.

Viv Rouce (2014) Nelsonista kertoi haastattelussani, että heidän kirjastonsa toimii yhteistyössä kolmen lähimmän kaupunginvaltuuston kanssa ja kaupunkien asukkaat saavat käyttää maksutta toisen kaupungin kirjastojen palveluita. Uudessa-Seelannissa kaupungin asukkaat maksavat verot kaupungille, eivätkä valtiolle, joten usein naapurikaupungin kirjastopalveluista joutuu maksamaan jokusen dollarin. Tämä mahdollistaa esimerkiksi sen, että lapsi voi saada kirjastokortin toisen kaupungin kirjastoon ilmaiseksi, kun siitä normaalisti perittäisiin maksu. Myös Wellingtonin ja Aucklandin kirjastot pyrkivät lisäämään valtuustojen välistä yhteistyötä maakuntiansa alueilla (Biazik 2014; Hannan 2014).

Julianne Pask (2014) Christchurchista mainitsi haastattelussani, että Paper Plus kirjakauppakettu on yksi kirjaston tärkeimmistä yhteistyökumppaneista. Kirjakaupat ovat kirjastojen yleisiä yhteistyökumppaneita, sillä molemmilla on sama päämäärä: kannustaa lapsia lukemaan. Joskus kirjakaupat tekevät kirjalahjoituksia esimerkiksi kilpailujen ja arvontojen palkinnoiksi. Lisäksi monet kirjakaupat auttavat kirjastoja muun muassa askartelumateriaalien kanssa. Myös Viv Rouce (2014) Nelsonista mainitsi haastattelussani, että paikallinen kirjakauppa on erittäin tärkeä yhteistyökumppani kirjastolle.

Neljä haastateltavaa (Biazik 2014; Hannan 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014) kertoi, että kirjastoalan vaikuttajien, kirjakauppojen ja muiden kaupunkien valtuustojen lisäksi Uuden-Seelannin kirjastot tekevät paljon yhteistyötä myös erilaisten säätiöiden ja hyväntekeväisyysjärjestöjen kanssa. Wellingtonin ja Aucklandin kirjastot tekevät yhteistyötä eläinsuojelujärjestö SPCA:n kanssa. Wellingtonin kirjastossa laajamittaista lukukoiratoimintaa ei ole, mutta SPCA:n kanssa tehty yhteistyö on Wellingtonissa esimerkiksi sitä, että SPCA tuo pelastettuja eläimiä kirjaston järjestämiin tapahtumiin (Hannan 2014).

Julianne Paskin (2014) mukaan Christchurchin kirjastot tekevät tärkeää yhteistyötä Science Alive -säätiön kanssa. Science Alive -säätiö pyrkii kehittämään ja tukemaan lasten tieteisiin liittyvää oppimista. Science Alive -säätiön kanssa tehty yhteistyö on Christchurchissa osoittautunut erittäin onnistuneeksi.

Myös New Plymouthissa säätiöiden kanssa tehty yhteistyö on ollut toimivaa. Deborah Price-Ewen (2014) kertoi haastattelussani New Plymouthin kirjaston tekevän yhteistyötä Friends of Puke Ariki -säätiön kanssa ja saa heiltä tarvittaessa rahoitusta isompia projekteja varten.

Julianne Pask (2014) kertoi haastattelussani, että Christchurchin kirjastot järjestävät joka toinen vuosi suuren lukukampanjan yhteistyössä rugbyseura Crusadersin kanssa. Rugby on Uuden-Seelannin kansallisurheilulaji ja monet kirjastot pyrkivät tekemään niin paljon yhteistyötä kaupunkiansa rugbyjoukkueiden kanssa kuin mahdollista. Reading Crusade -nimeä kantava kampanja on ollut Christchurchissa erittäin suosittu ja saavuttanut Canterburyn maakunnassa tuhansia lapsia. Myös Adrienne Hannan (2014) Wellingtonin kirjastosta puolestaan kertoi kirjaston tekevän paljon yhteistyötä kaupungin rugbyjoukkueen Hurricanesin kanssa. Hannan mainitsi, että yhteistyötä tehdään myös muiden urheiluvaikuttajien ja harrastajien kanssa.

6.4 Lastenkirjastotyöntekijän koulutus tutkimukseeni osallistuneissa uusiseelantilaisissa kirjastoissa

Haastattelemastani kuudesta kirjastoalan ammattilaisesta kaikki kertoivat, että suurin osa Uuden-Seelannin lastenkirjastotyöntekijöistä ovat tai ovat joskus olleet opettajia (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014). Koko kirjaston henkilökunnalta ei vaadita kirjastoalan tutkintoa, vaan ainoastaan osastonjohtajilta vaaditaan kirjasto- ja tietopalvelualan maisterin tutkinto. Sama pätee kirjaston muillakin osastoilla. Osastonjohtajien jälkeen suurin osa muusta henkilökunnasta on joko suorittanut kirjastoalan tutkinnon työn ohessa tai heillä ei ole sitä ollenkaan. (Biazik 2014; LIANZA 2014a).

Deborah Price-Ewen (2014) New Plymouthista kertoi haastattelussani käyneensä kirjasto- ja tietopalvelualan opintoja maisteriksi asti, ennen rekisteröitymistä LIANZA:an. Uudessa-Seelannissa kaikilta kirjaston- ja osastonjohtajilta vaaditaan rekisteröityminen kirjastoliitto LIANZA:an. Myös Aucklandin kirjaston Ania Biazik (2014) kertoi vastauksissaan suorittaneensa maisterin tutkinnon kirjasto- ja informaatiopalvelualalta ja sen jälkeen hän rekisteröityi LIANZA:an. LIANZA arvioi henkilön pätevyyden kolmen vuoden välein ja tarjoaa tarvittaessa lisäkoulutusta ammattitaidon ylläpitämiseksi.

Adrienne Hannan (2014) Wellingtonin kirjastosta kertoi haastattelussani suorittaneensa aiemmin nuorisotyön sekä lasten kirjastopalveluiden tutkinnot. Nyt hän opiskelee työn ohessa informaatiotieteiden tutkintoa. Hänen mukaansa työn ohella opiskelu on Uudessa-Seelannissa yleinen tapa hankkia lisäkoulutusta. Hannanin mukaan paras oppi lastenkirjastotyöhön tulee työtä tekemällä. Kehitystä tapahtuu työtä tehdessä, eikä koulussa istuessa. Hannan kuitenkin kertoo pyrkivänsä ottamaan osaa työpajaan, kurssiin, seminaariin, konferenssiin tai muuhun ammattitaitoa kasvattavaan koulutukseen. Wellingtonissa kaupunki varaa kaikille työntekijöilleen tietyn määrän palkallista koulutus- ja opiskeluvapaata lisäkoulutusta varten.

Myös Julianne Pask (2014) mainitsi haastattelussani, että suurin osa lastenkirjasto-työntekijöistä on opettajataustaisia. Christchurchin kirjastossa työskentelevä Pask on poikkeus maisterintutkinnon suorittaneista osastonjohtajista. Paskilla on ainoastaan opettajatausta. Ennen kirjastoon tuloaan Pask työskenteli englannin ja maorin kielen opettajana, mutta kirjastoalan koulutusta hänellä ei ole ollenkaan. Christchurchissa kirjastonhoitajilla on hyvät mahdollisuudet osallistua lisäkoulutukseen, sillä kaupunki tukee ammattitaidon kehittämistä. Kuten Wellingtonissa myös Christchurchissa on mahdollisuus saada korvauksellista vapaata lisäkoulutusta varten.

Myös Nelsonin kirjastossa työskentelevä Viv Rounce (2014) kertoi haastattelussani, että hänellä on opettajatausta. Hän työskenteli pitkään lastenosaston johtajana Nelsonissa, mutta suorittaa nyt kirjastoalan tutkintoa töidensä ohessa. Rounce kertoi vastauksissaan, että lähes kaikki kirjaston lastenosaston työntekijät ovat aikaisemmin olleet opettajia tai suorittaneet nuorisotyön tutkinnon. Eteläsaari on harvaan asuttu ja kirjastoalaa tulisi lähteä opiskelemaan Uuden-Seelannin Pohjoissaarelle asti. On helpompi suorittaa tutkinto työn ohessa, kuin lähteä opiskelemaan muualle.

Nelsonin kaupungin koosta ja sijainnista johtuen myös lisäkoulutuksen saanti on hankalaa, sillä kulkumatkaa tulee niin paljon. Rounce kuitenkin kertoi haastattelussani, että Nelsonin kirjaston lastenosaston henkilökunta osallistuu työpajoihin ja kursseihin aina, kun se on mahdollista.

6.5 Lastenkirjastotyöhön suhtautuminen tutkimukseeni osallistuneissa uusiseelantilaisissa kirjastoissa

Kaikki haastattelemani henkilöt (Biazik 2014; Hannan 2014; Jonas 2014; Pask 2014; Price-Ewen 2014; Rounce 2014) vastasivat haastattelussani, että lastenkirjastotyöhön ja lukemaaninnostamiseen suhtaudutaan työpaikoilla pääosin positiivisesti. Tämä ei ole yllätys, kun suurimmalla osalla henkilökunnasta on opettajatausta. Henkilökunnan opettajatausta on osasyynä siihen, että lastenkirjastotyö ja lukemaan innostaminen koetaan tärkeänä ja siihen halutaan kirjastoissa panostaa. On helpompi ymmärtää lasten tarpeet ja miten niitä kannattaa täydentää, kun on kokemusta lasten kanssa työskentelystä ja siitä, miten lapset oppivat. Haastattelemani kirjastoalan henkilöt kuitenkin mainitsivat, että vaikka kirjaston henkilökunnalla onkin positiivinen suhtautuminen lastenkirjastotyöhön, tukea kirjaston ulkopuolelta kaivattaisiin enemmän.

Deborah Price-Ewen (2014) New Plymouthin kirjastosta kertoi haastattelussani, että pääosin lastenosaston henkilökunnan suhtautuminen lukemaaninnostamiseen ja lastenkirjastotyöhön on erittäin hyvää. Kirjaston väellä on suuri luottamus lastenosaston henkilökunnan toimintaan ja heidän työtään pidetään tärkeänä myös muualla kirjastossa. Price-Ewen mainitsi kuitenkin, että välillä on ongelmia saada ylempiä tahoja ja varsinkin kaupunginvaltuuston väkeä vakuuttuneeksi siitä, että lastenkirjastotyöhön vaaditaan enemmän rahaa ja resursseja. Price-Ewenin mukaan asiakkaiden palaute on kuitenkin puhunut lastenkirjastotyön ja kirjastopalveluiden puolesta.

Myös Wellingtonissa on välillä koettu hankalana saada johtoa ymmärtämään lastenkirjastotyön tärkeyttä. Adrienne Hannan (2014) kertoi haastattelussani, että kir-

jaston henkilökunnalla on erittäin positiivinen ja energinen suhtautuminen lukemaa-
ninnostamiseen. Kirjastonhoitajat kuitenkin usein pahoittelevat sitä, että aika ei
tahdo riittää kaiken suunnitellun toteuttamiseen. Lukemaan innostamista ja lasten-
kirjastotyötä pidetään erittäin tärkeänä, mutta kirjaston henkilökunta kaipaisi tukea
sekä kirjaston että kaupungin johdolta.

Aucklandissa asiat ovat toisin. Ania Biazik (2014) kertoi haastatteluvastauksissaan,
että lastenkirjastotyö ja lasten lukemisen ja oppimisen kehittäminen ja ylläpitäminen
ovat osana kaupungin pitkäaikaista suunnitelmaa. Kirjastolla on myös otettu huomi-
oon se, että kaikkien tulee tietää jotakin lastenosaston toiminnasta. Siksi kaikki te-
kevät silloin tällöin jotakin lastenosastolla, vaikka ainoastaan hyllytystä. Biazikin mu-
kaan tämä on osoittautunut pääasiallisesti hyväksi keinoksi tutustuttaa kirjaston
koko henkilökunta lastenkirjastotyöhön. Vaikka joissakin henkilökunnan jäsenissä
järjestely aiheuttaakin närää, se on saanut paljon positiivista palautetta ja lisännyt
positiivista suhtautumista lastenkirjastotyötä kohtaan.

Julianne Pask (2014) Christchurchin kirjastosta kertoi haastattelussani, että lasten-
kirjastotyö on luokiteltu tärkeimmäksi osa-alueeksi maakunnan kirjastoissa. Heti las-
tenkirjastotyön perässä tulevat vanhusten kirjastopalvelut. Christchurchissa on to-
tuttu järjestämään suuria lukukampanjoita, joten kirjaston väki on tietoinen lasten
lukemaaninnostamisen tärkeydestä. Lisäksi maanjärjestyksille alttiilla alueella on tär-
keää tarjota lapsille positiivinen ympäristö, jonne on helppo tulla.

Myös Nelsonissa suhtautuminen lastenkirjastotyöhön on erittäin positiivista. Viv
Rounce (2014) mainitsi haastattelussani, että työhön suhtautumiseen vaikuttaa pal-
jon se, millainen työyhteisö on. Hänen mukaansa Nelsonin kirjastossa koko lasten-
osaston henkilökunta ja muu kirjaston väki on erittäin motivoitunutta lastenkirjasto-
työtä kohtaan. Lastenosaston henkilökunta on motivoitunutta, innokasta ja luovaa.
Rounce korosti haastattelussani luovuuden merkitystä lastenkirjastotyössä ja sitä,
miten luova ympäristö vaikuttaa sekä asiakkaisiin että työntekijöihin positiivisesti.
Myös Nelsonissa kaupunki tukee lastenkirjastotyötä ja näkee sen tärkeänä osana
kirjaston toimintaa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustani varten tekemistäni haastatteluista kävi ilmi, että vaikka maiden välillä on 16 000 kilometriä, itse lukemaan innostamisen menetelmät ovat pääosin samoja sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa. Ideat uusiin menetelmiin kulkevat nykyisin nopeasti ja toimivia menetelmiä rantautuu kirjastoihin jatkuvasti. On helppo ottaa käyttöön sellaiset menetelmät, jotka on todettu toimiviksi jossakin muualla. Vaikka menetelmät ovatkin pääasiassa samankaltaisia, niiden toteutustavoissa on kuitenkin eroja. Lisäksi suuria eroja löytyi muun muassa lukemaan innostamiseen käytettävissä olevista resursseista, vapaaehtoisten käyttämisestä kirjastotyössä sekä kirjastoalan liittotoiminnasta.

Oheiseen taulukkoon on koottu (Taulukko 1) kaikki haastatteluissani esille tulleet lukemaan innostamisen menetelmät. Opinnäytetyöni tutkimusosa (luvut 5 ja 6) esittelee menetelmistä yleisimmät, jotka tulivat esille useammassa kuin kolmessa tekevässäni haastattelussa. Oheisessa taulukossa ovat esillä myös ne lukemaan innostamisen menetelmät, jotka mainittiin vähemmän kuin kolme kertaa. Pääosin lukemaan innostamisen menetelmät ovat sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa samanlaiset. Lukemaan innostamisen menetelmiä tarkasteltaessa suurin havaittava ero on verkon hyödyntämisessä osana lastenkirjastotyötä ja lapsille suunnatuissa verkkopalveluissa. Tutkimukseeni osallistuneissa uusiseelantilaisissa kirjastoissa sosiaalisen median ja internetin käyttö on yleisempää ja monipuolisempaa kuin tutkimukseeni osallistuneissa suomalaisissa kirjastoissa.

Taulukko 1: Kaikki haastatteluissani esille tulleet lukemaan innostamisen menetelmät ja palvelut, joiden kirjaston henkilökunta sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa uskoo tuovan lapsia kirjastoon.

Lukemaan innostamisen menetelmä	Suomi	Uusi-Seelanti
Asiakaspalvelu / neuvonta	x	x
Askarteluhetket	x	x
Blogit		x
E-kirjakerho		x
Haasteet (luku, kirjoitus, piirustus, sarjakuva jne.)	x	x
Kesälukukampanja/kesälukehaaste	x	x
Kilpailut	x	x

Kirjailijavierailut	x	x
Kirjalistat	x	x
Kirjallisuuskeskustelut	x	x
Kirjanäyttelyt	x	x
Kirjapakettien kokoaminen	x	
Kirjastojen kouluvierailut	x	x
Kirjastonkäytön opetus	x	x
Kirjastoseikkailut	x	
Kirjavinkit verkkokirjastossa	x	x
Kirjavinkkaus	x	x
Kirjojen julkistustilaisuus	x	x
Koulujen kirjastovierailut	x	x
Kouluyhteistyö	x	x
KuMuKi-vinkkaus	x	
Lasten- ja nuorten kerhot		x
Lomaohjelmat koulujen lomilla	x	x
Lorutuokiot	x	x
Lukudiplomit	x	
Lukuhankkeet	x	x
Lukupassi	x	
Lukupiirit	x	x
Lukusuosituksia kirjojen yhteyteen	x	x
Lukuviikot / lukuprojektit	x	x
Monikieliset satutunnit	x	x
Online-lukupiirit		x
Peli-illat / pelituokiot	x	x
Pop-up kirjastot tapahtumissa	x	x
Satutunnit kirjastoissa	x	x
Satutunnit kouluissa		x
Sosiaalinen media	x	x
Teematapahtumat	x	x
Työpajat	x	x
Yösatutunnit		x

Sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa lukemaan innostamista pidetään olennaisena osana kirjastotyötä ja sen tärkeys tiedetään. Kummassakin maassa on omat pääasialliset lukemaan innostamisen menetelmänsä, jotka toistuvat kirjastosta toiseen. Uudessa-Seelannissa näitä ovat kesälukukampanja, satutunnit, lukupiirit ja sosiaalisen median avulla toteutetut menetelmät, kuten bloggaaminen ja verkkokirjavinkit. Suomessa näitä ovat satutunnit, kirjastojen kouluyhteistyö ja kirjavinkkaus. Näiden lisäksi kirjastot järjestävät resurssiensa mukaisesti pienempiä tapahtumia ja lukemaan innostamisen menetelmiä.

Uudessa-Seelannissa suosituin lukemaan innostamisen menetelmä on kesälukukampanja, joka saavuttaa vuoden aikana tuhansia lapsia. Suomessa samassa asemassa on kirjavinkkaus, jota järjestetään kouluissa läpi Suomen. Suomessa kirjastot toteuttavat kirjavinkkausta itsenäisesti, mutta Uudessa-Seelannissa kesälukukampanja puolestaan on koko maan kattava kampanja, jonka aikana kaikki kirjastot toimivat yhdessä ja samalla teemalla koko kolme kuukautta kestävä kampanjan ajan. Kesälukukampanjaan panostetaan koko maan voimin, jotta pystytään tekemään yhtenäinen ja houkutteleva kesälukukampanja.

Myös Suomen kirjastot järjestävät kesälukukampanjoita, mutta taso ja tapa jolla niitä toteutetaan, vaihtelee kirjasto kirjastolta. Suomen vastine Uuden-Seelannin kesälukukampanjalle voisi olla lukudiplomi, jota järjestetään aktiivisesti Suomen kirjastoissa. Lukudiplomin suoritustapa on lähes samanlainen kaikissa kirjastoissa ja kouluissa, mutta sen suorittaminen kestää normaalisti paljon kauemmin kuin Uuden-Seelannin kesälukukampanjan. Lukudiplomin suorittamiseen voi mennä vuosia kun kesälukukampanja suoritetaan kolmessa kuukaudessa. Siinä ajassa, jolloin suomalainen lapsi on suorittanut yhden lukudiplomin, uusiseelantilainen lapsi on saattanut osallistua jo moneen kesälukukampanjaan. Varsinaista lukudiplomiin rinnastettavaa lukemaan innostamisen menetelmää Uudessa-Seelannissa ei ole, mutta erilaiset lukuhaasteet ja lukuköynnökset ovat menetelmiä, jotka muistuttavat lukudiplomin suorittamista. Lukuhaasteita ei kuitenkaan tarjota niin laajasti kuin lukudiplomia tarjotaan Suomessa.

Uuden-Seelannin kesälukukampanjaa voidaan pitää käyttäjäystävällisempänä kuin suomalaista lukudiplomia. Kesälukukampanjassa lapsi saa vastuuta ja päätösvaltaa. Lukudiplomin suorittaakseen lapsen on luettava kirjalistasta jo etukäteen nimeytyt kirjat. Lapselle ei jää varaa omille valinnoille, vaan kirjat on valinnut joku toinen. Uuden-Seelannin kesälukukampanjan aikana lapsi saa itse päättää, mitä kirjoja haluaa lukea ja kuinka paljon. Ainoastaan minimitavoite on annettu kirjastolta etukäteen. Lapsille annetaan lista kirjoista inspiraation lähteeksi, mutta listan kirjoja ei ole pakko valita. Kirjan valinta on ainoastaan lapsen päätettävissä. Myös kesälukukampanjaan kuuluvissa tapaamisissa lapsi saa itse valita haluaako kertoa joka tapaamisessa eri kirjasta vai saman kirjan eri luvuista. Painetta lukemiseen ei synny, vaan lukukokemus pysyy mielekkäänä.

Suomessa toimii Kirjavinkkariyhdistys, mutta muuten kirjastot ja koulut organisoivat kirjavinkkaukset yhdessä ja jokainen kirjasto toimii itsenäisesti. Kirjavinkkariyhdistyksen tavoitteena on edistää ja tukea kirjavinkkaustoimintaa (Kirjavinkkariyhdistys 2013). Uuden-Seelannin kesälukukampanjan tapaista koko valtakunnan kattavaa tapaa kirjavinkkauksen toteutukseen ei ole. Uudessa-Seelannissakin järjestetään kirjavinkkausta, mutta paljon pienemmässä mittakaavassa kuin Suomessa. Kouluvierailut sisältävät enemmän kirjaston palveluista kertomista ja tarinoiden lukua kuin itse kirjojen vinkkaamista. Kirjoja vinkataan Uudessa-Seelannissa lähinnä opiskelijoille. Lisäksi haastatteluistani kävi ilmi, että Uudessa-Seelannissa kirjavinkit siirtyvät enemmän ja enemmän verkkoon, eikä kouluissa vinkkaamiseen panosteta enää yhtä paljon.

Myös satutunnit ovat lukemaan innostamisen menetelmä, joka toistuu kirjastosta toiseen, maasta riippumatta. Pääpiirteittäin satutunnit ovat samanlaisia sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa. Satutunnin pituus on vakiintunut 20–45 minuutin mittaiseksi tuokioksi, jonka aikana luetaan, lauletaan, loruillaan ja joskus askarrellaan. Askartelua toteutetaan muutenkin kun vain satutuntien yhteydessä kummassakin maassa. Uudessa-Seelannissa useissa kirjastoissa on tapana pitää koulujen loma-aikoina askartelutuokiota, jotta lapset tulisivat lomallakin kirjastoon. Samaa on kokeiltu myös suomalaisissa kirjastoissa ja haastatteluni perusteella ainakin pääkaupunkiseudulla hiihtolomalla järjestetystä ohjelmasta on saatu hyvää palautetta.

Kummassakin maassa kirjastojen kouluyhteistyö koetaan tärkeänä osana lastenkirjastotyötä ja perustana lukemaan innostamiselle. Tiivis yhteistyö koulun kanssa totuttaa lapset kirjaston käyttäjiksi ja saa opettajat mukaan lukemaan innostamistyöhön. Opettajien kautta tieto kulkee myös lasten vanhemmille ja parantaa vanhempien tietämystä lukemisen tärkeydestä. Suomessa kouluyhteistyö on paljon Uutta-Seelantia laajempaa ja monipuolisempaa. Kirjasto järjestää kirjastonkäytön opetusta, kirjavinkkausta, kirjastoseikkailuja ja muuta ohjelmaa, kun Uudessa-Seelannissa kirjaston ja koulun välinen yhteistyö on lähinnä sitä, että kirjastolta vieraillaan koulussa kertomassa kirjaston toiminnasta.

Uudessa-Seelannissa kouluyhteistyön vähäisyys selittyy osin sillä, että maassa on erittäin laaja koulukirjastojärjestelmä. Uudessa-Seelannissa jopa pienissä kyläkouluissa on jonkinasteinen kirjasto, kun vastaavasti Suomessa koulukirjastotilanne on aivan toinen. Suomessa kirjastojen ja koulujen välille pyritään luomaan tiivistä yhteistyötä, mutta Uudessa-Seelannissa pyrkimyksenä on se, että jokaisessa koulussa olisi kirjasto, jonka avulla tuetaan ja autetaan lapsia lukuharrastuksen pariin ja tuomaan kirjastoa osaksi lasten arkea. Koulukirjastotoimintaa Uudessa-Seelannissa tukee koulukirjastoliitto SLANZA (*School Library Association of New Zealand Aotearoa*) jonka tarkoituksensa on kehittää, auttaa ja vankistaa koulukirjastojen asemaa Uudessa-Seelannissa (SLANZA 2014).

SLANZA:n lisäksi Uudessa-Seelannissa toimii kirjastoliitto LIANZA. LIANZA kehitettiin jo vuonna 1910 johtamaan, tukemaan, valvomaan ja kasvattamaan Uuden-Seelannin kirjastojen toimintaa. LIANZA järjestää konferensseja ja seminaareja, valvoo kirjastoalan ammattilaisten osaamista ja tarjoaa täydennyskoulutusta tietyin väliajoin, toimii ammattiliittona sekä myöntää apurahoja ja stipendejä. Sen merkitys Uuden-Seelannin kirjastoille on suuri ja sen toiminta luo kirjastoille yhteisiä pelisääntöjä ja antaa kirjastojen toiminnalle yhteiset suuntaviivat. (LIANZA 2014b.)

Suomessa kirjastokenttä on laaja ja rikkonainen ja siihen kuuluu lukuisia pienempiä yhdistyksiä ja seuroja. Esimerkkejä Suomessa toimivista seuroista ja yhdistyksistä ovat Suomen kirjastoseura, Suomen tieteellinen kirjastoseura, Suomen koulukirjastoyhdistys ja Kirjavinkkariyhdistys. Suomessa kirjastoalan ammattilaiset voivat kuulua neljään eri ammattiliittoon, kun Uudessa-Seelannissa kaikki kirjastoalan ammattilaiset voivat halutessaan rekisteröityä LIANZA:an. Aatepohjaltaan LIANZA:n kanssa samankaltainen on Suomen kirjastoseura (Suomen kirjastoseura 2014). Kummankin tarkoituksena on auttaa maidensa kirjastoja, mutta LIANZA:n kaltaista kattojärjestöä ei kirjastoilla ja kirjastoalan ammattilaisilla Suomessa ole.

Kirjaston resurssit vaikuttavat paljon siihen, millaisia lukemaan innostamisen menetelmiä kirjasto pystyy tarjoamaan lapsille ja nuorille. Resurssien määrä vaikuttaa lukemaan innostamisen menetelmiin ja vapaaehtoiset sekä sponsorit mahdollistavat Uuden-Seelannin kirjastoille laajemmat resurssit kuin suomalaisilla kirjastoilla on. Molemmissa maissa kirjaston toimintaa rahoitetaan verovaroin ja pääperiaate on

se, että kaikki kirjaston tarjoamat lukemaan innostamisen menetelmät ja kirjaston järjestämät ohjelmat ovat asiakkaille maksuttomia. Vain harvoissa tilanteissa tapahtumiin osallistumisesta joutuu maksamaan ja silloinkin pääsymaksu on hyvin pieni. Myös laaja yhteistyökumppaneiden verkosto mahdollistaa tapahtumien maksuttomuuden.

Suomessa kirjastot saavat lisärahoitusta lähinnä hankerahoituksen muodossa. Uudessa-Seelannissa kirjastojen yhteistyökumppanit ovat enemmän kaupallisia kuin Suomessa. Uudessa-Seelannissa kirjastoille on yleistä hankkia yhteistyökumppaneita ja rahoittajia kirjaston ulkopuolelta. Ulkopuoliset rahoittajat parantavat mahdollisuuksia saada resursseja lastenkirjastotyöhön. Lisäksi rahoittajien ja kaupallisten yhteistyökumppaneiden suuri määrä mahdollistaa Uudessa-Seelannissa erilaisten kilpailujen suuremman määrän. Suomessakin järjestetään erilaisia tieto-, kirjoitus-, piirustus- tai suunnittelukilpailuja, mutta Uudessa-Seelannissa ne ovat yleisempiä kuin Suomessa. Kilpailut eivät välttämättä itsessään ole lukemaan innostamisen menetelmä, mutta ne tuovat lapsia ja nuoria kirjastoon.

Suomessa kirjastot toimivat yhteistyössä toistensa kanssa varsinkin erilaisten hankkeiden aikana. Myös koulutuksia ja seminaareja järjestetään yhteistyössä, jotta yhden kirjaston kohdalle ei kerry liian suurta taakkaa. Myös Uudessa-Seelannissa kirjastot tekevät yhteistyötä toistensa kanssa. Varsinkin suurten kampanjoiden yhteydessä yhteistyö on tiivistä. Kirjastot Suomessa tekevät myös paljon yhteistyötä koulujen, päiväkotien ja erilaisten yhdistysten kanssa.

Tutkimustani varten tekemissäni haastatteluissa kävi ilmi, että Uudessa-Seelannissa on erittäin laaja ja toimiva vapaaehtoiskulttuuri. Suomessa vapaaehtoiskulttuuri on keskittynyt tiettyihin alueisiin, kuten liikuntaan, tapahtumiin ja seurakuntatyöhön. Suomen kirjastoissa vapaaehtoisia ei käytetä juuri ollenkaan, mutta Uudessa-Seelannissa vapaaehtoisten auttajien etsiminen on erittäin yleistä. Vapaaehtoiset ovat usein opiskelijoita tai jo eläkkeelle jääneitä henkilöitä, jotka käyvät auttamassa kirjastolla muutaman kerran viikossa.

Vapaaehtoiset tuovat lisää resursseja kirjastoon. Haastattelemanি uusiseelantilaiset kirjastoalan ammattilaiset kertoivat haastattelussani, että vapaaehtoiset auttavat

muun muassa hyllyttämisessä, muovittamisessa ja erilaisissa järjestelytehtävissä, mutta myös tapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa. Vapaaehtoisten käyttäminen antaa kirjaston henkilökunnalle enemmän aikaa erilaisten lukemaan innostamisen menetelmien ja tapahtumien suunnitteluun, kun osa työtehtävistä hoituu vapaaehtoisvoimin. Lisäksi vapaaehtoiset tuovat kirjastoon lisää resursseja, kun tapahtumia ja menetelmiä toteuttamassa on enemmän käsiä.

Vapaaehtoisten vähäisyys Suomessa selittyy osin sillä, miten lastenkirjastotyöhön suhtaudutaan. Jos kirjavinkkauksen, satutuntien pitämisen, mediakasvatuksen ja erilaisten lukemaan innostamisen menetelmien sijaan oikeana kirjastotyönä pidetään ennemminkin tiskityöskentelyä, hyllyttämistä, muovittamista ja muita kirjaston perusjärjestelytehtäviä, kynnys etsiä vapaaehtoisia tekemään juuri näitä tehtäviä voi olla korkea.

Uudessa-Seelannissa on yleistä, että lastenkirjastotyöntekijät ovat entisiä opettajia tai muita lapsi- ja nuorisotyön tekijöitä. Varsinaista kirjastoalan koulutusta ei välttämättä tarvita ollenkaan tai sen voi opiskella työn ohessa, mutta kirjastoalan koulutuksen puute ei kuitenkaan ole este työnsaannille (LIANZA 2014a), Suomessa kirjastoon töihin pyrkivältä vaaditaan kirjastoalan koulutus (Valtioneuvoston asetus 406/2013). Kirjastovirkailijaksi on mahdollista opiskella myös oppisopimuskoulutuksessa, joka vastaa Uuden-Seelannin työskentelyn ohessa tapahtuvaa opiskelua. Sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa lastenkirjastotyötä tekevillä on myös laajat mahdollisuudet osallistua lisäkoulutukseen tarpeen mukaan. Molemmissa maissa lisäkoulutusta voivat olla muun muassa seminaarit, konferenssit, koulutukset, työpajat ja kurssit. Koulutusta järjestetään myös erilaisten hankkeiden yhteydessä sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa.

Sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa lastenkirjastotyöhön ja lukemaan innostamiseen suhtaudutaan pääasiassa positiivisesti. Lapsuudessa opitut tavat kulkevat mukana läpi elämän, joten on tärkeää saada lapset tottumaan kirjaston käyttöön. Työn tärkeys tiedetään ja siihen suhtaudutaan myös lastenosaston ulkopuolella kannustavasti. Uudessa-Seelannissa lastenkirjastotyöntekijöiden yleinen opettajatausta vaikuttaa paljon siihen, että suhtautuminen lastenkirjastotyöhön on positiiv-

vista ja siihen panostetaan. Suomessa kirjastotyöntekijältä vaaditaan usein kirjastoalan koulutus, mutta Uudessa-Seelannissa arvostetaan enemmän kokemusta lasten kanssa toimimisesta. Kun on opettajanuran jälkeen päättänyt jatkaa lastenkirjastotyössä, asenne työtä kohtaan on varmasti positiivinen.

Pienet resurssit aiheuttavat hankaluuksia työn tekemisessä ja tämä näkyy joskus myös työhön suhtautumisessa. Kun aikaa, rahaa ja resursseja ei ole riittävästi, on helppo turhautua. Tilanne on sama Suomessa ja Uudessa-Seelannissa. Suomessa kirjastot voivat saada hankerahoitusta tarvittaessa ja Uudessa-Seelannissa tilannetta on pyritty korjaamaan sponsoriavuin ja vapaaehtoisten auttajien avulla. Lastenkirjastotyöntekijät tekevät myös tiivistä yhteistyötä kummassakin maassa ja se auttaa resurssien saamisessa, kun asioita hoidetaan yhteisvoimin. Myös säästämällä, kierrättämällä ja luovuudella saadaan resursseja kirjastotyöhön.

Pienten resurssien jälkeen suurin ongelma lukemaan innostamiseen suhtautumisessa on näkemys siitä, mikä on oikeaa kirjastotyötä. Lukemaan innostamisen menetelmät vievät paljon aikaa ja tunteja käytetään mieluummin perinteisiin kirjaston työtehtäviin, kuten asiakaspalveluun tiskillä, hyllyttämiseen, luettelointiin ja aineiston huoltoon. Sama ongelma voi esiintyä myös pienissä kirjastoissa, jossa aikaa ja henkilökuntaa on muutenkin vähän.

Asenteet lukemaan innostamisen menetelmiä kohtaan ovat kuitenkin kummassakin maassa muuttuneet sen jälkeen, kun kirjavinkkausta ja muita lukemaan innostamisen menetelmiä on aloitettu tarjoamaan myös muille ikäryhmille. Kirjavinkkaus, lukupiirit ja askarteluhetket eivät ole enää pelkästään lapsille suunnattua ohjelmaa, vaan palveluita tarjotaan myös aikuisille. Lukupiirit ovat aikuisten keskuudessa toivottuja ja siinä missä lasten askarteluryhmissä leikataan ja liimataan paperia, aikuisten askarteluryhmissä huovutetaan tai tehdään mosaiikkeja. Kirjaston väki oppii paremmin ymmärtämään lastenkirjastotyön tärkeyttä toteuttaessaan samoja palveluja vanhemmillekin ikäryhmille. Lapsista kuitenkin kasvaa tulevaisuuden kirjaston käyttäjiä.

8 YHTEENVETO

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, minkälaisia lukemaan innostamisen menetelmiä suomalaiset ja uusiseelantilaiset kirjastot tarjoavat asiakkailleen ja minkälaisia eroja on lastenkirjastotyöhön käytettävissä olevissa resursseissa, työhön kouluttautumisessa ja siihen suhtautumisessa. Tutkimukseni toteutettiin teemahaastatteluna, jossa haastateltiin viittä lastenkirjastoalan ammattilaista Suomessa ja kuutta Uudessa-Seelannissa.

Eniten hankaluuksia tutkimuksen aikana aiheutti aikataulu. Tein haastatteluni kesäaikana, jolloin useissa suomalaisissa kirjastoissa henkilökunta oli jo jäänyt tai juuri jäämässä kesälomalle. Suomalaisille kirjastoalan ammattilaisille tarjosin kahta vaihtoehtoa haastattelun toteuttamiseksi. Ensimmäinen vaihtoehto oli henkilökohtainen haastattelu, jonka olisin käynyt tekemässä kirjastossa. Toinen vaihtoehto oli sähköpostihaastattelu. Kaikki haastattelemani suomalaiset henkilöt valitsivat aikataulusta johtuen sähköpostihaastattelun. Jokaisella haastateltavalla oli kuukausi aikaa vastata kysymyksiin ja tarvittaessa annoin lisääaikaa. Sain lähes kaikki vastaukset kuitenkin nopeammin kuin kuukaudessa ja haastattelemistani henkilöistä vain yksi käytti mahdollisuuden lisäaikaan.

Haastattelut Uuteen-Seelantiin tehtiin sähköpostitse välimatkan takia. Englanninkielisten haastattelujen tekeminen sujui pääasiassa ongelmitta. Kaikki haastattelemani henkilöt vastasivat haastattelupyyntöön nopeasti. Uudessa-Seelannissa kesä- ja heinäkuun vaihde on talviaikaa, jolloin kirjastossa ei ole niin kiire. Myös uusiseelantilaisille haastateltavilleni annoin kuukauden vastausaikaa ja tarpeen tullen vastausaikaa pidennettiin. Uusiseelantilaisista kirjastoalan ammattilaisista viisi kuudesta vastasi haastatteluuni nopeammin kuin annetussa kuukaudessa ja ainoastaan yhdelle haastattelemalleni kirjastoalan ammattilaiselle jouduin lähettämään muistutusviestin.

Tekemissäni haastatteluissa kävi ilmi, että itse lukemaan innostamisen menetelmät ovat molemmissa maissa pitkälti samanlaisia. Satutunnit, kouluyhteistyö, kirjavinkkaus, lukupiirit, teematapahtumat ja kirjalistat ovat esimerkkejä lukemaan innostamisen menetelmistä, jotka toistuivat useissa haastatteluvastauksissa. Huolimatta

siitä, että itse lukemaan innostamisen menetelmät ovat kummassakin maassa pitkälti samanlaisia, erojakin löytyi.

Suurimmat erot Suomen ja Uuden-Seelannin välillä ilmenivät lukemaan innostamisen menetelmien toteuttamisessa sekä lastenkirjastotyöhön käytettävissä olevissa resursseissa. Uudessa-Seelannissa lukemaan innostamisen menetelmiin panostetaan eniten kesäaikana, jolloin lapset eivät ole koulussa. Kesäaikana järjestetään koko maan laajuinen kesälukukampanja ja kirjastot tarjoavat lapsille erilaisia tapahtumia, kampanjoita ja lukuhaasteita koko kesän ajan. Lapset lukevat kouluaikana jo ennestään, joten uusiseelantilaiset kirjastot keskittyvät pitämään yllä sidettä kodin ja kirjaston sekä lukemisen välille myös kesäaikana. Suomessakin järjestetään kesälukukampanjoita, mutta pääasiassa kirjastot hiljenevät kesäajaksi ja kaikki lapsille tarkoitetut palvelut jatkuvat koulujen alettua syksyllä.

Uudessa-Seelannissa kirjastot saavat lisää rahallisia resursseja kaupallisilta yhteistyökumppaneilta, kun Suomessa lisärahoitusta tarvitsevan kirjaston on käännyttävä apurahoja tarjoavien organisaatioiden puoleen. Lisäksi Uudella-Seelannilla on toimiva kirjastoliitto, joka valvoo ja ylläpitää kirjastojen toimintaa sekä kirjastoammattilaisten ammattitaitoa. Uudessa-Seelannissa on toimiva vapaaehtois-kulttuuri, jota kirjastot käyttävät hyödykseen ja saavat näin lisättyä henkilökunnan aikaa ja mahdollisuuksia lukemaan innostamisen menetelmien kehittämiseen ja suunnitteluun. Suomessa samanlaista vapaaehtois-kulttuuria ei tietääkseni ole.

Suomalaisissa kirjastoissa edukseen erottuu laaja ja toimiva kouluyhteistyöjärjestelmä. Kirjastoista kutsutaan koululuokkia tutustumiskäynnille kirjastoon ja kirjastoista käydään kouluissa esimerkiksi vinkkaamassa kirjoja. Kaikista viidestä tutkimustani varten haastattelemastani kirjastosta vastattiin, että opettajat ovat tärkeimpiä yhteistyökumppaneita kirjastoille. Uudessa-Seelannissa kirjastojen kouluyhteistyö on erittäin vaatimatonta suomalaiseen vastineeseensa verrattuna. Toisaalta Uudessa-Seelannissa on koko maan kattava koulukirjastoverkko ja lähes jokaisessa maan koulussa on jonkinlainen kirjasto, kun taas Suomessa koulukirjastoja ei ole enää juuri ollenkaan.

Sekä Suomessa että Uudessa-Seelannissa lasten- ja nuortenkirjastotyöhön suhtaudutaan pääosin positiivisesti ja sen tärkeys tiedetään. Uudessa-Seelannissa lastenkirjastotyöntekijöillä on usein opettajatausta tai nuorisotyöhön liittyvä koulutus. Opettajatausta auttaa omalta osaltaan siinä, että suhtautuminen lukemaan innostamiseen ja lastenkirjastotyöhön on positiivinen. Kummassakin maassa lastenkirjastotyötä pidetään tärkeänä myös lastenosaston ulkopuolella. Varsinkin pienemmissä kirjastoissa negatiivisuutta aiheuttaa se, että lastenkirjastotyötä ei aina pidetä oikeana kirjastotyönä. Lasten lukemaan innostamisen sijaan oikeana kirjastotyönä pidetään kirjaston perinteisiä työtehtäviä.

Opinnäytetyöni keskittyi lasten lukemaan innostamisen menetelmiin Suomessa ja Uudessa-Seelannissa sekä siihen, millaiset lähtökohdat maiden kirjastoilla on niitä toteuttaa. Opinnäytetyön tekeminen antoi minulle mahdollisuuden hyödyntää harjoitteluni aikana kertyneitä pohjatietoja Uuden-Seelannin kirjastojen ja lastenkirjastojen työtavoista ja menetelmistä. Harjoitteluni aikana sain paljon tietoa esimerkiksi lukemaan innostamisen menetelmistä, mutta opinnäytetyö antoi mahdollisuuden tutkia asiaa syvemmin. Mielestäni opinnäytetyöprosessini alussa asettamani tavoitteet täyttyivät kiitettävästi, vaikka Suomen kesäaika ja varsinkaan loppukesä ei ollut hyvä aika haastattelututkimuksen tekemiseen, sillä kesälomat osuivat päällekkäin tutkimusaikataulun kanssa. Vastaisuudessa kirjastoihin tehtäviä haastatteluja sisältävät tutkimukset kannattaa ajoittaa kesän alkuun tai jos mahdollista, muualle kuin kesään. Huolimatta hankalasta aikataulusta sain haastatteluihin yksitoista vastausta ja vain yhdestä kirjastosta vastaukset jäivät saamatta.

LÄHTEET

A 1.7.2013/406. Valtioneuvoston asetus kirjastoista.

Berg, K. & Soikkeli, E. 2003. Tutkimus lastenkirjastotyöstä Suomessa. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden yksikkö. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

Biazik, A. 23.6.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].

Booksellers.2014. New Zealand Post Children's Book Awards. [Verkkosivusto]. Wellington: Booksellers New Zealand. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.booksellers.co.nz/awards/new-zealand-post-childrens-book-awards>

Christchurch City Libraries. 2009. A Library for Children. [Verkkosivusto]. Christchurch: Christchurch City Libraries. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://library150.com/Articles/ChildrensLibrary/>

CIA. 2014a. The World Factbook: Finland. [Verkkosivu]. Central Intelligence Agency. [Viitattu: 2.9.2014]. Saatavana: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fi.html>

CIA. 2014b. The World Factbook: New Zealand. [Verkkosivu]. Central Intelligence Agency. [Viitattu: 2.9.2014]. Saatavana: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/nz.html>

Erho, S. 2010. Kirjallisuuteen houkuttamassa - Lastenkirjastotyön ihanuutta. Teoksessa: Vuontisjärvi, Kati (toim.) Pappien harrastuksesta moderniksi kirjastoksi. Rovaniemen kaupunginkirjasto 150 vuotta. Rovaniemi: Rovaniemen kaupunginkirjasto, 153-159.

Hannan, A. 24.6.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen.[Viitattu: 31.8.2014].

- Hanska, J. & Vainio-Korhonen, K. 2010. Huoneentaulun maailma: kasvatus ja koulutus Suomessa keskiajalta 1860-luvulle. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1266:1. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.
- HelMet. 2014a. Lukudiplomit. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin kaupunginkirjasto. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Kirjastossa/Lukudiplomit%28343%29>
- HelMet. 2014b. Satu joka heräsi eloon. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin kaupunginkirjasto. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Pasilan_kirjasto/Satu_joka_herasi_eloon%2827362%29
- Helsingin kaupunki. 2014. Yleistietoa Helsingistä. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin kaupunki. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/yleistietoa-helsingista/>
- Hintikka, A., Junnila V., Krokfors M., Lehtonen, U., Linna, E., Rantakari, E., Salonen K. & Teinilä, L. 1978. Lastenkirjasto-opas. Helsinki: Suomen kirjastoseura.
- Jonas, G. 1.8.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].
- Jones, N. 2013. Schools divided along wealth lines. [Verkkolehtiartikkeli]. New Zealand Herald: 9.6.2013. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=10895565
- Karjalainen. 2014. Joensuun asukasluku kasvoi edelleen. [Verkkosivu]. Joensuu: Sanomalehti Karjalainen Oy. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/maakunta/item/42175-joensuun-asukasluku-kasvoi-edelleen>
- Kauranen, K. 2005. Kun kuokka vaihtui kynään – suomalaisen kirjoitustaidon lähteillä. Hiidenkivi (3), s. 11-13.
- Kavanagh-Hall, E. 2014. Parents urged to get boys reading. [Verkkolehtiartikkeli]. Wairarapa Times-Age. 8.8.2014. [Viitattu: 17.8.2014] Saatavana:

http://www.nzherald.co.nz/wairarapa-times-age/news/article.cfm?c_id=1503414&objectid=11305765

Kirjavinkkariyhdistys. 2014. Kirjavinkkariblogi, [Verkkosivu]. Kirjavinkkariyhdistys ry. [Viitattu: 12.9.2014]. Saatavana: <http://vinkkarit.vuodatus.net/sivut/kirjavinkkariyhdistys>

Kuten, J. 2010. Finnish education no laughing matter. [Verkkolehtiartikkeli]. Wanganui Chronicle 13.6.2010. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.nzherald.co.nz/wanganui-chronicle/opinion/news/article.cfm?c_id=1503423&objectid=11065823

Laine, E. 2014. Innovaatiosta kirjallistumiseen – näkökulmia lukemisen historialliseen tutkimukseen. [Verkkolehtiartikkeli]. Teologia 5.5.2014. [Viitattu: 28.9.2014]. Saatavana: <http://www.teologia.fi/artikkelit/kristinuskon-historia/1040-innovaatiosta-kirjallistumiseen-naekoekulmia-lukemisen-historialliseen-tutkimukseen>

Lamond, H. 2009. The Libraries of Aotearoa New Zealand. [Verkkojulkaisu]. Wellington: LIANZA. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.lianza.org.nz/sites/lianza.org.nz/files/article_for_german_library_journal.pdf

Levy, A. 2014. Boys turning to action-packed video games because books are 'too girly' for them, says award-winning children's author. [Verkkolehtiartikkeli]. The Daily Mail. 21.4.201. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2609192/Boys-turning-action-packed-video-games-books-girly-says-award-winning-childrens-author.html#ixzz3AfQ1sP6q>

LIANZA. 2014a. Getting qualified. [Verkkosivu]. Wellington: LIANZA. [Viitattu: 31.8.2014]. Saatavana: <http://www.lianza.org.nz/node/281>

LIANZA. 2014b. Library and Information Association of New Zealand Aotearoa. [Verkkosivusto]. Wellington: LIANZA. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.lianza.org.nz/about-us>

- Liukkonen, J. 2013. Yle Uutiset: Lukukoira kuuntelee tarkkaan, mitä lapsi lukee sille. [Verkkosivu]. Yle Etelä-Savo. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://yle.fi/uutiset/lukukoira_kuuntelee_tarkkaan_mita_lapsi_lukee_sille/6830902
- McKenzie, D. 1985. Oral Culture, Literacy and Print in Early New Zealand: The Treaty of Waitangi. Wellington: Victoria University Press.
- Mäkelä, M. & Kakkuri, E. 1999. Sanajalkaseikkailu. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Mäkelä, M. 2002. Satuseikkailu kirjastossa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu OY.
- Mäkelä, M. 2003. Kirjavinkkarikirja. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Mäkelä, M. 2010. Vinkataan kirja kaverille. Helsinki: Cultura Oy.
- Nelson facts & figures. 2013. Nelson City Council. [Verkkosivusto.] Nelson: Nelson City Council. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://nelson.govt.nz/services/community/business-2/facts-and-figures/>
- New Plymouth District Council. 2013. About Our District. [Verkkosivu]. New Plymouth: New Plymouth District Council. [Viitattu: 17.8.2014.] Saatavana: <http://www.newplymouthnz.com/OurDistrict/AboutOurDistrict/>
- New Zealand Government. 2014. PISA results confirm education challenge. [Verkkosivu]. Wellington: New Zealand Government. [Viitattu: 2.9.2014] Saatavana: <http://www.beehive.govt.nz/release/pisa-results-confirm-education-challenge>
- New Zealand History. 2014. The First Public Library. [Verkkosivusto]. Wellington: Ministry for Culture and Heritage. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.nzhistory.net.nz/media/photo/the-first-public-library>
- New Zealand History. 2013. Schools in 1914. [Verkkosivusto]. Wellington: Ministry of Culture and Heritage. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.nzhistory.net.nz/war/children-and-first-world-war/education-in-1914>
- Niinistö, H., Pietikäinen, A. & Ruhala A. 2014. Mediametkaa! Osa 6 – Kirjasto kutsuu mediaseikkailuun. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry.

Nurkkala, E. 2010. Lastenkirjastotyön tulevaisuus. Asiantuntijoiden näkemyksiä. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

OECD. 2014. About the OECD. [Verkkosivu]. Paris: Organisation de coopération et de développement économiques. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.oecd.org/about/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014a. Kirjastojen rahoitus. [Verkkosivu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/rahoitus/?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014b. OECD:n PISA-tutkimus. [Verkkosivu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu: 2.9.2014]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/pisa-tutkimus/>

Oulun kaupunginkirjasto. 2014a. Kirjallisuusdiplomi. [Verkkosivu]. Oulu: Oulun kaupunginkirjasto. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.ouka.fi/oulu/kirjasto-reitti/kirjallisuusdiplomi.jsessionid=BC9E1ED0C48547E09D52147B24E8DE89>

Oulun kaupunginkirjasto. 2014b. Nuorten kirjapassi. [Verkkosivu]. Oulu: Oulun kaupunginkirjasto. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.ouka.fi/oulu/kirjasto/nuorten-kirjapassi>

Oulun kaupunki. 2013. Tilastoja Oulusta. [Verkkosivu]. Oulu: Oulun kaupunki. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.ouka.fi/oulu/oulu-tietoa/tilastoja-oulusta>

Pask, J. 25.6.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].

Piikkilä, T. 12.8.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].

Pohjanmaa lukuina. 2014. Väkiluku ja väestönmuutokset. [Verkkosivu]. Vaasa: Pohjanmaan liitto. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.pohjanmaa.fi/fi/d->

[V%C3%A4est%C3%B6-V%C3%A4kiluku-ja-v%C3%A4est%C3%B6nmuutokset.aspx?docID=5008](#)

Price-Ewen, D. 10.7.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].

Rounce, V. 1.8.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].

Rovaniemen kaupunki. 2014a. Saamelainen satutunti. [Verkkosivu]. Rovaniemi: Rovaniemen kaupunki. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.rovaniemi.fi/news/Saamelainen-satutunti-pe-410-klo-930-10-Rovaniemen-paakirjaston-lastenosastolla/xn12bp0y/0ad1d632-dfd4-494e-8c36-02c9a9b87ff3>

Rovaniemen kaupunki. 2014b. Väestö ja ennuste. [Verkkosivu]. Rovaniemi: Rovaniemen kaupunki. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: www.rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Kuntainfo/Vaesto-ja-ennuste

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [Viitattu: 2.9.2014]. Saatavana: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Saarinen, P. & Korkiakangas, M. 2009. Lukemaan vai tietokoneelle? Nuorten lue-misharrastuksen muuttuminen 1960-luvulta 2000-luvulle. Jyväskylä: BTJ Finland Oy.

Salo, S. 25.7.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].

SLANZA. 2014. School Library Association of New Zealand Aotearoa. [Verkkosivusto]. Wellington: School Library Association of New Zealand Aotearoa. [Viitattu: 12.9.2014]. Saatavana: <http://www.slanza.org.nz/>

- Stark, L. 2008. Maalaisrahaan kirjoitusmotivaatio ja asenteet kirjoitustaitoa kohtaan 1840–1890-luvun Suomessa. [Verkkolehtiartikkeli]. Kasvatus & aika (2). [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/stark_0510081833.pdf
- Statistics New Zealand. 2013a. 2013 Census QuickStats about a place: Taranaki Region. [Verkkosivu]. Wellington: Statistics New Zealand. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.stats.govt.nz/Census/2013-census/profile-and-summary-reports/quickstats-about-a-place.aspx?request_value=14110&tabname=
- Statistics New Zealand. 2013b. 2013 Census Usually Resident Population Counts. [Verkkosivu]. Wellington: Statistics New Zealand. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.stats.govt.nz/browse_for_stats/population/census_counts/2013CensusUsuallyResidentPopulationCounts_MR2013Census.aspx
- Statistics New Zealand. 2002. New Zealand in the OECD. [Verkkosivu]. Wellington: Statistics New Zealand. [Viitattu: 17.8.2014] Saatavana: http://www.stats.govt.nz/browse_for_stats/government_finance/central_government/nz-in-the-oecd/education.aspx
- A Strategic Framework 2006 to 2016. 2006. New Zealand Public Libraries: A Strategic Framework 2006-2016. [Verkkojulkaisu]. Wellington: LIANZA. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.lianza.org.nz/sites/lianza.org.nz/files/StrategicFramework2006_0.pdf
- Suomen kirjastoseura. 2014. Tietoa seurasta. [Verkkosivusto]. Helsinki: Suomen kirjastoseura. [Viitattu: 12.9.2014]. Saatavana: <http://suomenkirjastoseura.fi/tietoa-seurasta/>
- Suomen virallinen tilasto. 2014. Väestön ennakkotilasto. [Verkkojulkaisu]. ISSN=1798-8381. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 17.8.2014.] Saatavana: <http://www.stat.fi/til/vamuu/2014/06/>
- Suomen virallinen tilasto. 2009. Ajankäyttötutkimus. [Verkkojulkaisu]. ISSN=1799-5639. Kulttuuri- ja liikuntaharrastukset 1981 - 2009 2009, 4. Lukeminen. Helsinki:

- Tilastokeskus. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.stat.fi/til/akay/2009/03/akay_2009_03_2011-05-17_kat_004_fi.html
- Suomen teatterit ry. 2014. Satupäivä. [Verkkosivusto]. Helsinki: Suomen teatterit ry. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.satupaiva.fi/>
- Taloussanomat. 2010. Suomalaisnuorten lukutaito heikkeni. [Verkkolehtiartikkeli. Taloussanomat 7.12.2010. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2010/12/07/suomalaisnuorten-lukutaito-heikkeni/201017009/139>
- Tarvonen, T. 31.7.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].
- Tastula, L. 26.6.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].
- Vaara, M. & Alarto, A. 24.7.2014. Vastausviesti teemahaastatteluun. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Elina Jalonen. [Viitattu: 31.8.2014].
- Vaasa. 2014. Väestö ja muuttoliike. [Verkkosivu]. Vaasa: Vaasan kaupunki. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Etusivu/Kaupunkikehitys/Tilastotietoja_Vaasasta_ja_Vaasan_seudulta/Vaesto_ja_muuttoliike
- Waikato Regional Council. 2006. About the Waikato region. [Verkkosivu]. Hamilton: Waikato Regional Council. [Viitattu: 17.8.2014]. Saatavana: <http://www.waikatoregion.govt.nz/Community/About-the-Waikato-region/>
- Wellington facts & figures. 2014. Wellington Absolutely Positively. [Verkkosivu]. Wellington: Wellington Trust. [Viitattu: 17.8.2014] Saatavana: <http://www.wellingtonnz.com/discover/life-in-wellington/facts-and-figures/>

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelukysymykset suomeksi

Liite 2. Teemahaastattelukysymykset englanniksi

LIITE 1 Teemahaastattelukysymykset suomeksi

1. Minkälaisia eri lukemaaninnostamisen menetelmiä ja ohjelmia kirjastossanne toteutetaan alakouluikäisille lapsille?
2. Minkälaisia eri lukemaaninnostamisen menetelmiä ja ohjelmia kirjastossanne toteutetaan yläkouluikäisille lapsille / nuorille?
3. Mitkä ovat kirjaston kannalta tärkeimmät / keskeisimmät / eniten resursseja vaativat tehtävät / menetelmät lukemaaninnostamisessa?
4. Mitkä ovat suosituimpia lukemaaninnostamiseen liittyviä tapahtumia / työmuotoja asiakkaiden keskuudessa?
5. Mitkä ovat tärkeimmät yhteistyökumppanit lukemaaninnostamisessa?
6. Teettekö alueellista ja valtakunnallista yhteistyötä lukemaaninnostamisessa muiden kirjastoammattilaisten kanssa?
7. Miten kirjastossanne järjestetyissä lukemaaninnostamiseen liittyvissä tapahtumissa on otettu huomioon liikuntarajoitteiset ja muuta erityisapua vaativat lapset ja nuoret? Järjestetäänkö omia tapahtumia?
8. Kuinka monta lasta keskimäärin osallistuu kirjaston järjestämiin lukemaaninnostamiseen liittyviin ohjelmiin ja tapahtumiin?
9. Minkälaisia lasten- ja nuortentapahtumia ja palveluja olette järjestäneet viimeisen vuoden aikana?
10. Miten saatte resursseja lukemaaninnostamistyöhön?
11. Miten lukemaaninnostamistyöhön suhtaudutaan omalla työpaikalla? Konkreettisia esimerkkejä suhtautumisesta.
12. Millaista koulutusta / täydennyskoulutusta olette saaneet tai saatte hankkia lukemaaninnostamisen menetelmien kehittämiseksi kirjastotyössä?

LIITE 2 Teemahaastattelukysymykset englanniksi

1. What different ways to promote reading you have for 7-13 years old children?
2. What different ways to promote reading you have for older teenagers?
3. Which events and services that promote reading are the most popular amongst the customers?
4. Which events and services that promote reading require most work and resources?
5. What is the average number of children/teenagers that usually take part on the different events and programmes you organize?
6. Do you organize events and services in cooperation with partners that come outside of the library? If yes, which partners are the most important ones?
7. Do you work in cooperation with the other libraries in the region / nationwide?
8. What kind of children's events and programmes you have organized during the last year?
9. Do you have special events and programmes for disabled children and children who require assistance?
10. Are the events and programmes free of charge? How do you get resources for the events and programmes you organize?
11. What is the attitude towards the children's library services and reading promotion amongst the staff of your library?
12. What kind of education you have had for children's library work? What are your chances to develop your existing skills?